

# Honger in de Hoorn van Afrika! Gezamenlijke SHO-eindrapportage

Rapportage periode: 11 juli 2011 – 31 juli 2012

# SHO

Samenwerkende  
Hulporganisaties

## Honger in de Hoorn van Afrika!

Help de slachtoffers in Ethiopië, Kenia en Somalië.



**Giro555**  
Doe Maar

**SAMENWERKENDE  
HULPORGANISATIES**  
[www.giro555.nl](http://www.giro555.nl)

### Deelnemers actie Honger in de Hoorn van Afrika!:

Cordaid Mensen in Nood, ICCO & Kerk in Actie, Nederlandse Rode Kruis, Oxfam Novib, Save the Children, Stichting Vluchteling, Tear, UNICEF Nederland, World Vision

[www.giro555.nl](http://www.giro555.nl)

# Inhoud

|                                                                    |           |
|--------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>Voorwoord .....</b>                                             | <b>4</b>  |
| <b>Verslag Raad van Toezicht .....</b>                             | <b>5</b>  |
| <b>Samenvatting .....</b>                                          | <b>6</b>  |
| <b>Inleiding .....</b>                                             | <b>7</b>  |
| <br>                                                               |           |
| <b>1. Noodzaak tot Nationale Actie .....</b>                       | <b>8</b>  |
| 1.1 De ramp: extreme droogte en honger .....                       | 8         |
| 1.2 De hulpverlening .....                                         | 9         |
| <br>                                                               |           |
| <b>2. De SHO-actie .....</b>                                       | <b>12</b> |
| 2.1 Doelstelling en deelnemers .....                               | 12        |
| 2.2 Projectgebied en doelgroep .....                               | 12        |
| 2.3 Samenwerking en coördinatie .....                              | 13        |
| 2.4 Werkprincipes en standaarden .....                             | 14        |
| 2.5 Verantwoording .....                                           | 15        |
| 2.6 Pleitbezorging en lobbyactiviteiten .....                      | 16        |
| 2.7 Monitoring & evaluatie .....                                   | 17        |
| 2.8 Geleerde lessen .....                                          | 18        |
| <br>                                                               |           |
| <b>3. Hulp en resultaten per land .....</b>                        | <b>20</b> |
| <b>3.1 Somalië .....</b>                                           | <b>20</b> |
| 3.1.1 De situatie in Somalië .....                                 | 20        |
| 3.1.2 Hulpverlening SHO-deelnemers in Somalië .....                | 23        |
| 3.1.3 Belemmeringen en oplossingen SHO-deelnemers in Somalië ..... | 25        |
| 3.1.4 Resultaten per cluster en SHO-deelnemer in Somalië .....     | 26        |
| 3.1.5 Vooruitzichten hulpverlening SHO-deelnemers in Somalië ..... | 30        |
| <b>3.2 Kenia .....</b>                                             | <b>31</b> |
| 3.2.1 De situatie in Kenia .....                                   | 31        |
| 3.2.2 Hulpverlening SHO-deelnemers in Kenia .....                  | 33        |
| 3.2.3 Belemmeringen en oplossingen SHO-deelnemers in Kenia .....   | 35        |
| 3.2.4 Resultaten per cluster en SHO-deelnemer in Kenia .....       | 36        |
| 3.2.5 Vooruitzichten hulpverlening SHO-deelnemers in Kenia .....   | 38        |

|            |                                                                                |           |
|------------|--------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <b>3.3</b> | <b>Ethiopië .....</b>                                                          | <b>40</b> |
| 3.3.1      | De situatie in Ethiopië .....                                                  | 40        |
| 3.3.2      | Hulpverlening SHO-deelnemers in Ethiopië .....                                 | 41        |
| 3.3.3      | Belemmeringen en oplossingen SHO-deelnemers in Ethiopië .....                  | 43        |
| 3.3.4      | Resultaten per cluster en SHO-deelnemer in Ethiopië.....                       | 43        |
| 3.3.5      | Vooruitzichten hulpverlening SHO-deelnemers in Ethiopië.....                   | 47        |
| <b>4.</b>  | <b>Financiën.....</b>                                                          | <b>48</b> |
| 4.1        | Opbrengsten en kosten actie.....                                               | 48        |
| 4.2        | Verdeling gelden.....                                                          | 48        |
| 4.3        | Opbrengsten en kosten SHO-deelnemers .....                                     | 49        |
| 4.4        | Bestedingsproces en toerekening .....                                          | 49        |
| 4.5        | Besteding per land.....                                                        | 51        |
| 4.6        | Besteding per cluster.....                                                     | 51        |
| 4.7        | Programma en ondersteunende kosten .....                                       | 52        |
| 4.8        | Beheersing .....                                                               | 53        |
| 4.9        | Financiële verantwoording.....                                                 | 54        |
|            | <b>Bijlage 1: Geldstroom per SHO-deelnemer .....</b>                           | <b>55</b> |
|            | <b>Bijlage 2: Resultaten Rode Kruis .....</b>                                  | <b>61</b> |
|            | <b>Bijlage 3: Overzicht bestedingen per cluster en per SHO-deelnemer .....</b> | <b>63</b> |
|            | <b>Bijlage 4 : Verdeling en overmaking per deelnemer .....</b>                 | <b>64</b> |
|            | <b>Contact .....</b>                                                           | <b>65</b> |

## Voorwoord

Aanhoudende droogte, conflict en stijgende voedselprijzen maakten dat in de zomer van 2011 de Hoorn van Afrika werd geteisterd door honger en op veel plekken zelfs hongersnood. In Somalië, Kenia en Ethiopië werden mensen in de door droogte geteisterde gebieden door de omstandigheden gedwongen hun vertrouwde leefomgeving te verlaten, op zoek naar voedsel, water en graasgebieden voor hun vee. Veel Somaliërs, vooral vrouwen en kinderen, liepen dagen, soms weken, door uitgedroogde gebieden waarna de 'gelukkigen' onder hen water, voedsel en medicijnen in Mogadishu of vluchtelingenkampen in Ethiopië en Kenia vonden.

Een ramp zoals die zich in de Hoorn van Afrika voltrok, is een sluipmoordenaar. Het is niet van de een op de andere dag duidelijk dat een situatie uit de hand loopt, maar in Oost-Afrika werd de voedselvoorziening door het uitblijven van twee regenseizoenen wel erg nijpend. Dat terwijl de piek van de droogte pas aan het eind van de zomer werd verwacht.

In juli 2011 sloegen de deelnemers van de Samenwerkende Hulporganisaties de handen dus ineen om geld in te zamelen voor de slachtoffers van de droogte en ondanks de zomervakantie was de opbrengst overweldigend: 25 miljoen euro! Nogmaals hartelijk dank aan alle gulle gevers. Voor u ligt de eindrapportage, waarin we laten zien hoe we de slachtoffers van de droogte hebben kunnen helpen.

We hadden voorzien dat hulpverlening bij deze ramp niet eenvoudig zou zijn. Gewapende groepen maakten het in Somalië al langer moeilijk om samen te werken aan een betere weerbaarheid tegen droogte. Dat collega's van andere organisaties uit vluchtelingenkampen werden ontvoerd en sommige van onze organisaties gedwongen werden te vertrekken uit Somalië, was iets dat we liever niet mee hadden gemaakt. Toch is het ons vaak via lokale partnerorganisaties gelukt om de nood te blijven lenigen – ook in de gebieden die het lastigst te bereiken waren.

Al met al heeft de noodhulp van de afgelopen anderhalf jaar ervoor gezorgd dat de ondervoedingscijfers in de Hoorn van Afrika behoorlijk zijn teruggedrongen. Honger is er helaas op bepaalde plekken nog steeds, maar er sterven veel minder mensen aan dan anderhalf jaar geleden. Voor de komende tijd is het dan ook belangrijk dat er in het gebied wordt gewerkt aan structurele maatregelen die ervoor zorgen dat de bevolking nog weerbaarder wordt tegen droogte.

In Ethiopië en Kenia zijn inmiddels weer regens gevallen en kunnen de mensen voorzichtig vooruitkijken. En hoewel onregelmatig, brachten ook in Somalië de regens de mensen weer hoop. Bovendien lijkt er ondertussen een andere wind te waaien. Laten we hopen dat die de bevolking meer voorspoed brengt dan het de afgelopen decennia gekend heeft.

Nogmaals heel hartelijk dank aan alle gulle gevers die het overweldigende bedrag van 25 miljoen bij elkaar hebben gebracht!

Marinus Verweij  
Actievoorzitter Honger in de Hoorn van Afrika



## Verslag Raad van Toezicht

De Raad van Toezicht heeft op verzoek van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) de eindrapportage van de SHO-actie 'Honger in de Hoorn van Afrika' beoordeeld. In deze rapportage is te lezen welke hulpactiviteiten de SHO-deelnemers hebben uitgevoerd om de hongersnood in de Hoorn van Afrika te bestrijden.

De Raad realiseert zich dat de hulporganisaties in de Hoorn van Afrika geconfronteerd zijn met verschillende uitdagingen, waaronder de omvang van de ramp en de belemmeringen als gevolg van de veiligheidssituatie. Zij spreekt haar waardering uit voor de hulpverlening in de Hoorn van Afrika door de SHO-deelnemers. Hiernaast is de Raad alle betrokken organisaties, instanties en individuen erkentelijk voor de inspanningen die zij tijdens deze actie hebben geleverd.

De Raad van Toezicht onderstreept het belang van een goede verantwoording door de SHO aan het Nederlandse publiek. De Raad is van mening dat deze rapportage, zowel inhoudelijk als financieel, een adequaat inzicht geeft in de ontvangsten en bestedingen van de gelden, geworven voor de SHO-actie 'Honger in de Hoorn van Afrika'.

### **Raad van Toezicht,**

Mevr. P.C. Lodders-Elfferich (voorzitter)

Dhr. H. Grootendorst

Mevr. E.M.J. Ploumen

Mevr. F. Santing

Dhr. O.V. van der Harst

Dhr. M. Keim

Utrecht, 20 november 2012

## Samenvatting

In 2011 kampte de Hoorn van Afrika met de ergste droogte in de afgelopen 60 jaar. Regens bleven uit, oogsten mislukten, veestapels raakten uitgedund en de prijzen van voedsel en andere producten stegen snel. Vooral Midden- en Zuid-Somalië werden hard getroffen. Maar ook Oost- en Noordoost-Kenia en de regio's Somali, Afar en Oromia in Ethiopië. Naast de droogte, intensifieerde in Somalië het conflict tussen de door de Afrikaanse Unie gesteunde overgangsregering en islamitische gewapende groepen. Door deze combinatie van droogte en conflict trokken veel mensen weg van hun thuisland, op zoek naar water en weidegronden. Een deel van hen kwam terecht in kampen voor ontheemden<sup>1</sup>. Ook trokken veel Somaliërs de grens over naar de vluchtelingenkampen in Dollo Ado en Dadaab in respectievelijk Ethiopië en Kenia.

Op 11 juli 2011 startte de SHO de actie 'Honger in de Hoorn van Afrika'. De actie bracht ruim 25 miljoen euro op. Dit bedrag is in de periode van 11 juli 2011 tot en met 31 juli 2012 vrijwel volledig besteed. Een bedrag van € 32.081 kon niet tijdens de bestedingstermijn worden uitgegeven en werd daarom teruggestort op Giro 555 voor een toekomstige actie. De negen deelnemende SHO-organisaties hebben met het geld veel hulp kunnen verlenen in Somalië, Ethiopië en Kenia. Om tegemoet te komen aan de meest urgente behoeften lag in de eerste helft van het programma de nadruk vooral op het verstrekken van voedsel, water en tijdelijk onderdak. Daarna vond een verschuiving plaats naar activiteiten gericht op de langere termijn, zoals ondersteuning van het herstel van bestaansmiddelen, en voorlichting over hoe mensen zich weerbaarder kunnen maken tegen toekomstige droogtes of andere rampen. Over de gehele uitvoeringsperiode gezien, zijn de meeste middelen besteed aan voedsel en voeding<sup>2</sup>, levensonderhoud en water en sanitaire voorzieningen. Concrete activiteiten waren onder meer: distribueren van voedsel en water, verbeteren en nieuw aanleggen van waterbronnen, aanleg van sanitaire voorzieningen, inkomenssteun in ruil voor werk en ondersteuning bij het telen van gewassen en houden van vee.

De politieke en conflictueuze situatie in delen van Somalië bemoeilijkte de hulpverlening. Met name de zwaarst getroffen gebieden waren moeilijk toegankelijk voor hulpverleners door de restricties die werden opgelegd door met name Al Shabaab en door het gebrek aan veiligheid. Ook in en rond de vluchtelingenkampen in Dadaab, in Kenia, beïnvloedde het gebrek aan veiligheid de hulpverlening. Andere uitdagingen voor de SHO-deelnemers waren de overstromingen die volgden toen de regens (in alle drie de landen) eind 2011 uiteindelijk kwamen, en veel wegen onbegaanbaar maakten. Ondanks de moeilijke omstandigheden en de vertragingen die hier soms uit voortkwamen, hebben de SHO-deelnemers hun doelstelling om hulp aan de meest kwetsbaren te geven, grotendeels gehaald.

Hoewel de vooruitzichten voor de Hoorn van Afrika voorzichtig positief zijn als gevolg van de reeds gevallen regens en de voorspellingen voor het komende regenseizoen, zijn er nog altijd miljoenen mensen die onvoldoende voedsel ter beschikking hebben, in Somalië, maar ook in Kenia en Ethiopië. De conflictsituatie en politieke onstabielheid in Somalië is nog altijd niet beëindigd. Er verblijven nog honderdduizenden vluchtelingen in de kampen bij Dadaab in Kenia en Dollo Ado in Ethiopië, waarvan het merendeel afkomstig is uit Somalië. Bewust van de vele noden die Somalië, Ethiopië en Kenia nog hebben, blijven alle SHO-deelnemers er voorlopig nog actief.

---

<sup>1</sup> Met 'ontheemden' wordt gerefereerd aan mensen die gevlucht zijn maar daarbij in eigen land zijn gebleven. 'Vluchtelingen' zijn mensen die gedwongen zijn te vluchten uit vrees voor geweld of zijn leven en daarbij een internationale grens zijn overgestoken.

<sup>2</sup> Met 'voedsel' wordt bedoeld op activiteiten die zich richten op grootschalige voedselvoorziening aan de getroffen bevolking. Het werk op het thema 'voeding' daarentegen richt zich op de voorziening van gespecialiseerde therapeutische voeding en daaraan gekoppelde interventies zoals de screening en behandeling van ondervoede kinderen.

## Inleiding

In dit rapport geven de SHO-deelnemers inzicht in de activiteiten in de Hoorn van Afrika die met SHO-geld zijn uitgevoerd. Ze rapporteren inhoudelijk over hun programma's en over de behaalde resultaten, en geven inzicht in de financiën. Het is de tweede en laatste rapportage sinds aanvang van de actie en betreft de periode 11 juli 2011 tot en met 31 juli 2012 (de volledige uitvoeringstermijn).

Hoewel de bestedingstermijn van de SHO-gelden voor de Hoorn van Afrika is afgelopen, zijn alle SHO-deelnemers nog altijd in het gebied actief. Er zijn immers nog veel noden waaraan zij met hulp van andere donoren hulp bieden. Deze rapportage beschrijft echter alleen de activiteiten uitgevoerd met financiering van de SHO.

Het rapport begint met een beschrijving van de ramp. In hoofdstuk 2 wordt uitleg gegeven over de werkwijze van de SHO en haar deelnemers. Daarna volgt per land een inhoudelijke beschrijving van de situatie, de verleende hulp en de behaalde resultaten (hoofdstuk 3). Tot slot volgt een uiteenzetting van de financiën (hoofdstuk 4). Om het rapport beknopt en leesbaar te houden geeft het slechts een samenvatting van de voortgang van individuele hulpprogramma's van alle negen deelnemende organisaties. Meer informatie per organisatie is te vinden in de bijlagen of kan worden opgevraagd bij de betreffende organisatie. Algemene informatie over de SHO, de actie 'Honger in de Hoorn van Afrika' en andere acties kunt u vinden op de SHO-website: [samenwerkendehulporganisaties.nl](http://samenwerkendehulporganisaties.nl).



Foto: Benno Neeleman voor Cordaid in Ethiopia



één miljoen Somalische vluchtelingen in de aangrenzende landen. Ongeveer één derde van hen ontvluchtte het land in de loop van 2011.

Een groot deel van de mensen die de grens over vluchtte, kwam terecht in de kampen in Dollo Ado in Ethiopië, of in de kampen in Dadaab, in Kenia (zie figuur 1 hierboven). Deze kampen worden beheerd door de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR. De algemene hulpverlening wordt gecoördineerd door de United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs (UN OCHA). De vluchtelingenkampen zijn niet nieuw: in Dadaab werden ze 20 jaar geleden opgezet om vluchtelingen op te vangen na de val van de toenmalige Somalische regering. Ze waren oorspronkelijk ontworpen om 90.000 mensen te huisvesten, maar in september 2012 woonden er in de (inmiddels uitgebreide) kampen meer dan 473.000 mensen. Ruim 95% van de bewoners is afkomstig uit Somalië. Het aantal gevluchte Somaliërs dat verblijft in de kampen in Dollo Ado, net over de grens in Ethiopië, steeg in een jaar tijd met zo'n 70.000 mensen (zie figuur 3 in paragraaf 3.1.1). De voedselprijzen in en om de kampen stegen zodanig dat het beschikbare voedsel onbetaalbaar werd. Daarnaast bestond in de kampen een groot gebrek aan schoon drinkwater en sanitaire voorzieningen.

In Somalië nam het aantal uitbraken van ziektes als cholera en diarree toe als gevolg van de extreme droogte. Veel kinderen moesten direct worden behandeld voor ernstige ondervoeding.

### *De regens*

Eind 2011 viel er in de drie landen eindelijk weer regen. Deze maakte een einde aan een periode van droogte die ruim een jaar duurde. De status van hongersnood werd officieel ingetrokken. Ook de regens in 2012 waren goed, met uitzondering van Zuid-Somalië. Daarmee waren de problemen echter niet onmiddellijk verdwenen. In veel gebieden zorgden de regens voor overstromingen en overlast, zoals het vernielen van bijna oogstrijpe gewassen en het onbegaanbaar maken van wegen. Daarnaast duurt het een tijd voordat de veestapels weer op volle sterkte zijn, nieuwe gewassen oogstrijp zijn en de prijzen van voedsel en andere goederen weer dalen.

Vanwege de regens zijn de vooruitzichten op dit moment voorzichtig positief. FEWS NET, een netwerk dat de weersomstandigheden en de voedselsituatie in Somalië monitort, verwacht voor de tweede helft van 2012 een goede gewasopbrengst en herstel van weidegronden. Het ligt in de verwachting dat het effect van El Nino voor nog meer regen zal zorgen, en daarmee voor de zo noodzakelijke aanvulling van watervoorraden. Ook kan dit leiden tot overstromingen, zoals die op dit moment (oktober 2012) al plaatsvinden in midden Somalië.

Ondanks de betere vooruitzichten ijlen de effecten van de lange droogte nog na. Nog altijd kent de regio (Sudan, South Sudan, Somalië, Ethiopië, Kenia, Djibouti en Rwanda) 16 miljoen mensen die onvoldoende voedsel ter beschikking hebben<sup>4</sup>. Daaronder bevinden zich 2,12 miljoen Somaliërs in acute voedselonzekeerheid<sup>5</sup>.

Het gevaar op ziekten zoals cholera blijft voorlopig hoog, als gevolg van gebrekkige hygiëne en beperkte toegang tot schoon drinkwater.

## **1.2 De hulpverlening**

De Somalische Food Security and Nutrition Analysis Unit (FSNAU) onderzoekt al jaren systematisch de voedselzekerheid in Somalië. Veel hulporganisaties gebruiken deze gegevens om hun hulpactiviteiten te plannen. Gebaseerd op FSNAU-data en op eigen waarnemingen zagen veel hulporganisaties aan het einde van 2010 de eerste tekenen van een aankomende droogte. Begin 2011 werden dan ook maatregelen getroffen om de effecten hiervan tegen te gaan en de bevolking minder kwetsbaar te maken. Zo kochten de hulporganisaties vee op om weidegronden te ontlasten en het te slachten op het moment dat het vee nog in redelijke conditie was. Het vlees werd vervolgens verdeeld onder de bevolking. Ook werden extra waterpunten aangelegd. Tegelijkertijd luidden zij op steeds grotere schaal de alarmbel.

---

<sup>4</sup> Humanitarian Bulletin voor Oost Afrika; UNOCHA; Nummer 15; 15-28 september 2012

<sup>5</sup> Humanitarian Bulletin voor Somalië; UNOCHA; Nummer 12; 1-30 september 2012

De crisis nam steeds grotere proporties aan en in juni 2011 werd duidelijk dat een hongersnood dreigde. Extra financiering was nodig om de slachtoffers bij te staan. Verschillende landen hielden nationale acties om hulpprogramma's te financieren. In Nederland startte de SHO op 11 juli 2011 de actie 'Honger in de Hoorn van Afrika' en stelde Giro 555 open. Met de opbrengst van deze actie hebben de SHO-deelnemers gedurende één jaar hulpactiviteiten uitgevoerd in de Hoorn van Afrika. In de eerste helft van het jaar lag de nadruk daarbij op het verlenen van noodhulp, terwijl daarna ook activiteiten werden ondernomen die bijdroegen aan de wederopbouw van de door droogte geteisterde gebieden.

### *Belemmeringen*

Een grote belemmering voor adequate hulp was de toename van geweld in Somalië. In de zomer van 2011 verhevigde het conflict in Zuid en Centraal Somalië tussen de overgangsregering en de haar steunende Amisom troepen, en de milities van Al Shabaab, een streng Islamitische organisatie in Somalië die grote delen van Mogadishu en Zuid en Centraal Somalië onder controle had. Met name in de door Al Shabaab gecontroleerde gebieden golden allerlei belemmeringen om toegang te krijgen tot de getroffen bevolking en was het moeilijk om hulp te bieden conform de principes van de Code of Conduct (zie paragraaf 2.3). Voortdurend waren onderhandelingen nodig om toegang te krijgen, hetgeen leidde tot vertragingen. In oktober 2011 vielen Keniaanse regeringstroepen Somalië binnen in een poging aanvallen van Al Shabaab op Kenia te voorkomen. Dat ging gepaard met luchtaanvallen en bombardementen in verschillende steden in het zuidelijk grensgebied. In antwoord hierop besloot Al Shabaab op 28 november 2011 16 humanitaire organisaties (zes VN-organisaties, waaronder UNICEF, negen internationale NGO's en één lokale NGO) te verbieden in de door Al Shabaab gecontroleerde gebieden te werken. Gebieden die juist veel onder de droogte te lijden hadden. Bovendien waarschuwde Al Shabaab lokale organisaties niet met de verboden organisaties samen te werken (zie ook paragraaf 3.1.1 op pagina 20).

In januari 2012 vielen Ethiopische troepen het door Al Shabaab gecontroleerd gebied in Hiran (midden Somalië) aan, waardoor de veiligheid in deze regio dusdanig verslechterde dat hulpactiviteiten tijdelijk moesten worden opgeschort. Door de slechte veiligheidssituatie werden ook handel en economische activiteiten bemoeilijkt, waardoor prijzen van voedsel verder werden opgedreven. In februari 2012 verbood Al Shabaab voedseltransporten van het Rode Kruis. Hierdoor werd het steeds moeilijker de mensen in de door Al Shabaab gecontroleerde gebieden met voedselhulp te bereiken, zie ook paragraaf 3.1.3.

### *De hulp op langere termijn*

Het is inmiddels een jaar na het dieptepunt van de voedselcrisis in de Hoorn van Afrika. Door de regens en de intensieve hulpverlening is er ondanks de vele belemmeringen belangrijke vooruitgang geboekt. Deze kan echter gemakkelijk weer teniet gedaan worden als de komende regenperiode laat of onregelmatig blijkt, voedselprijzen hoog blijven, conflicten niet worden opgelost en er geen politieke stabiliteit is.

Terugkerende droogtes zullen in de Hoorn van Afrika nooit te voorkomen zijn. Een ramp op de schaal zoals in 2011 is dat echter wél. De hongersnood in de Hoorn van Afrika is het gevolg van een combinatie van factoren, zoals het mislukken van de lokale voedselproductie, het conflict in Somalië, het niet bereikbaar zijn van andere voedselbronnen en ook het falen van overheden en internationale donoren om hierop adequaat te reageren.

Voortbouwend op de noodhulp die in het afgelopen jaar is verleend, werken organisaties er nu aan beter voorbereid te zijn op een mogelijke nieuwe droogte. Een verschuiving van noodhulp naar het versterken van het lokale vermogen droogtes het hoofd te bieden, is essentieel om de cyclus van droogtecrises te doorbreken. Aan deze versterking van weerbaarheid werken ook de SHO-deelnemers mee. Hoewel de met Giro-555 gelden gefinancierde activiteiten zijn afgerond, zetten ze hun activiteiten voort. Daarnaast blijven ook de voorzieningen en investeringen die in het afgelopen jaar zijn gedaan, hun bijdrage leveren. Watersystemen die met de SHO-gelden zijn aangelegd, blijven mens en vee ook in de toekomst van water voorzien. Ook zullen alle opgeleide gezondheidswerkers, arbeiders getraind in de aanleg van latrines en waterconstructies, en de vele anderen die kennis hebben verworven door deel te nemen aan de uitvoering van de hulpprogramma's, doorgaan deze kennis uit te dragen en toe te passen in hun gemeenschap.

### **Nieuwe kleren voor Mohamed**

De acht maanden oude Mohamed woont met zijn grootmoeder, Dahabo, in één van de kampen voor ontheemden in het Dharkeynley district in Mogadishu-stad. Mohamed komt uit Basro, een dorpje in Midden Shabelle in Somalië. Eén maand geleden had zijn grootmoeder hem echter mee naar Mogadishu genomen, op de vlucht voor het geweld van de Somalische regering en de AMISON troepen die de macht van Al Shabaab probeerden over te nemen. In het dorp leefde Mohamed's familie van de landbouw. Ze waren gewend aan de gevolgen van droogte, overstromingen en conflict. Maar de afgelopen twee jaar werd de situatie zo onhoudbaar dat Dahabo's familie betere omstandigheden besloot te zoeken in Mogadishu-stad. Daar werd immers het overgrote deel van de internationale hulp afgeleverd. Waar zijn moeder is, weten Mohamed en zijn grootmoeder niet. Ze is naar Yemen vertrokken in de hoop daar meer geld te kunnen verdienen haar kinderen en andere familie te kunnen onderhouden. Maar of ze daar is aangekomen, is hen onbekend.



Het gaat al een tijdje niet zo goed met Mohamed. Hij is al twee maanden ondervoed. Zijn grootmoeder Dahabo durfde hem echter niet naar de kliniek te brengen, bang dat ze de rekening niet zou kunnen betalen. Pas toen ze erachter kwam dat de zorg gratis is, nam ze Mohamed er naartoe. Mohamed's gewicht was toen nog maar 3,7 kilo, en de omtrek van zijn bovenarm 8 centimeter. Gelukkig gaat het de goede kant op met Mohamed. Inmiddels, vijf weken later, weegt hij al 5,8 kilo en meet zijn bovenarm 10,5 cm. En hij kreeg zelfs nieuwe kleren. Van de teamleider van de kliniek, als cadeau voor het einde van de ramadan.

### **Oxfam Novib**

*Het voedingsprogramma van Oxfam Novib in Mogadishu-stad behandelt succesvol 150.000 ondervoede kinderen per jaar. Daarnaast geeft de kliniek counseling aan baby's en jonge kinderen, vaccineert kinderen en moeders, geeft voorlichting over gezondheid en hygiëne, en verstrekt voedingssupplementen aan zwangere en borstvoedende vrouwen.*

## 2. De SHO-actie

Op 11 juli 2011 luidden de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) de noodklok in Nederland en openden Giro 555 onder de actienaam 'Honger in de Hoorn van Afrika'. De actie liep tot 31 november 2011 en bracht een bedrag van 25 miljoen euro op. Dit bedrag is verdeeld onder de SHO-deelnemers om de noden in de Hoorn van Afrika te verlichten. Dit hoofdstuk geeft inzicht in de werkwijze van de SHO en haar deelnemers.

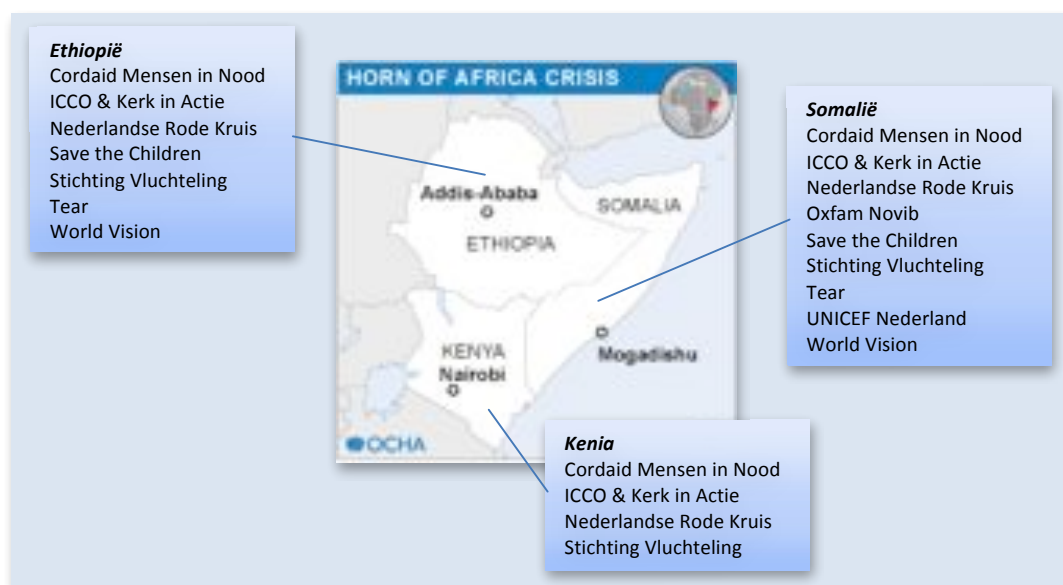
### 2.1 Doelstelling en deelnemers

De stichting SHO is een uniek samenwerkingsverband van Nederlandse hulporganisaties die bij een grote humanitaire ramp de handen ineenslaan om gezamenlijk fondsen in te zamelen. Een belangrijk doel van de gezamenlijke fondsenwerving is het verhogen van de efficiency van fondsenwerving. Naast de fondsenwervende functie rapporteert SHO door middel van een samengevoegde rapportage over de besteding van de ingezamelde gelden om het Nederlandse publiek te informeren. De verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de activiteiten die met de SHO-gelden worden gefinancierd, ligt bij de SHO-deelnemers zelf.

De ingezamelde gelden die op Giro 555 binnenkomen worden onder de deelnemers van de SHO verdeeld. Aan deze deelnemers worden strenge eisen gesteld. De SHO-kwaliteitseisen en -drempelvoorwaarden staan vermeld in het SHO-organisatiereglement (2010). De SHO-deelnemers zijn allen in Nederland gevestigde hulporganisaties. De SHO-deelnemers aan de 'Honger in de Hoorn van Afrika' actie zijn: Cordaid Mensen in Nood, ICCO & Kerk in Actie, het Nederlandse Rode Kruis, Oxfam Novib, Save the Children, Stichting Vluchteling, Tear, UNICEF Nederland en World Vision (Terre des Hommes is ook een SHO-deelnemer maar neemt niet deel aan de SHO-actie in de Hoorn van Afrika).

### 2.2 Projectgebied en doelgroep

De activiteiten in de Hoorn van Afrika van de SHO-deelnemers met financiering van de SHO vonden plaats in drie landen: Somalië, Ethiopië en Kenia. Onderstaand kaartje toont wie in welk land actief is.



**Figuur 2:** Geografisch overzicht van de programma's van de SHO-deelnemers

In deze landen werkten ze daar waar de nood het hoogst was. Dit zijn de gebieden waar de droogte het hardst heeft toegeslagen en gebieden waar veel ontheemden of vluchtelingen verblijven, zowel in de kampen als in 'host communities' (gemeenschappen die vluchtelingen opnemen).

De behoefte aan hulp is niet voor iedereen gelijk. Daarom werd in de projectgebieden gekeken wie het meest kwetsbaar is en daarom speciale aandacht nodig heeft. Dit zijn bijvoorbeeld vrouwen, kinderen, ouderen, mindervaliden, minderheden, wezen, zeer arme gezinnen of gezinnen waar een van de ouders mist. De hulp werd op hun speciale behoeftes afgestemd. Zo werkt *cash for work* of *food for work*<sup>6</sup> alleen voor die mensen die kunnen werken en hebben kleine kinderen en borstvoedende vrouwen specifieke voedingsbehoeften.

De specifieke projectgebieden en doelgroepen van iedere SHO-deelnemer worden genoemd in hoofdstuk 3, paragraaf 3.1.2 (Somalië), 3.2.2 (Kenia) en 3.3.2 (Ethiopië).

### **Lastig kiezen**

*Een voorbeeld van 'Projectgebied en doelgroep' van Tear - Ethiopië*

Veel mensen in acute nood en te weinig middelen om hen te helpen. Dat was een dilemma waar veel hulporganisaties mee kampten bij het verlenen van noodhulp in Ethiopië, met name in het begin. Zo moesten de lokale partnerorganisaties van Tear in de door hen geselecteerde dorpen uitleggen waarom ze niet iedereen konden helpen – een moeilijke boodschap. Desondanks stelden ze samen met de gemeenschap vast wie voor hulp in aanmerking kwam. Omdat kwetsbare groepen bovenaan de lijst gezet werden, probeerden sommige mensen hun kans op hulp te vergroten door te doen alsof ze niet konden werken of een lichte lichamelijke handicap hadden. Dit zette de hulpverleners voor moeilijke keuzes.

## **2.3 Samenwerking en coördinatie**

### *Samenwerking en coördinatie in Nederland*

De samenwerking tussen de SHO-deelnemers in Nederland heeft betrekking op het gezamenlijk werven van fondsen en de verantwoording hierover. Deze vindt plaats binnen diverse overlegstructuren (bestuur, noodhulpcoördinatoren, persvoorlichters en financieel medewerkers). De coördinatie hiervan is in handen van de front- en backoffice van de SHO. De belangrijkste overlegstructuur binnen de SHO is het bestuur. Tijdens een Nationale Actie komt het bestuur wekelijks (meestal telefonisch) bijeen om besluiten te nemen over de Nationale Actie. Het bestuur beslist wie deelneemt aan een actie en stelt de verdeelsleutel en de rapportagefrequentie vast.

### *Internationale koepels en lokale partnerorganisaties*

Alle SHO-deelnemers hebben hun eigen werkwijzen. Zij verlenen hulp via een eigen veldkantoor ter plaatse, via een internationale koepel of via een uitvoerende lokale partnerorganisatie. Deze lokale organisaties bestaan voornamelijk uit hulpverleners van lokale afkomst, die de specifieke omgeving, tradities, cultuur en lokale bevolking goed kennen. Ze hebben daardoor goed zicht op de sociale en economische context en zijn in staat de behoeften van de getroffen in te schatten. Deze behoeften verschillen per getroffen gebied of bevolkingsgroep. De uitvoerende organisaties passen hun strategieën en projecten daarop aan.

In de meeste gevallen is de samenwerking tussen de SHO-deelnemers en hun lokale partnerorganisaties gebaseerd op jarenlange contacten, gerelateerd aan structurele ontwikkelingshulpprogramma's. Zo werkt het Nederlandse Rode Kruis altijd samen met hun internationale koepel en met de lokale Rode Kruisvereniging van het betreffende land, bijvoorbeeld het Keniaanse Rode Kruis of de Somalische Rode Halve Maanvereniging. De lokale partners van

---

<sup>6</sup> 'Cash for work' is een methode om mensen inkomenssteun te geven in ruil voor arbeid. Bij deze methode worden lokale mensen tijdelijk ingehuurd om arbeid te verrichten binnen het noodhulpprogramma. 'Food for work' is een vergelijkbare methode, maar in dit geval ontvangen mensen in ruil voor hun arbeid geen geld maar vouchers voor voedsel.

Cordaid Mensen in Nood daarentegen verschillen per land en type programma. Zo werkte Cordaid Mensen in Nood voor de SHO gefinancierde activiteiten in zowel Ethiopië als Kenia samen met negen verschillende lokale organisaties. Voor een volledig overzicht van de internationale koepels en lokale partnerorganisaties van de SHO-deelnemers, zie Bijlage 1 op pagina 54.

### *Samenwerking en coördinatie in het rampgebied*

De coördinatie van de hulpverlening vindt plaats in het rampgebied zelf en wordt in beginsel gedaan door de overheid van het getroffen land, die daarin wordt bijgestaan door de 'United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs', UN-OCHA. Deze VN-organisatie mobiliseert en coördineert bij rampen alle hulp van overheden, VN-organisaties, internationale en nationale hulporganisaties. Hierbij hanteert zij een clustersysteem, met clusters zoals 'Water en sanitatie', 'Gezondheidszorg' en 'Voeding'. De clusterbenadering is van belang voor de planning en coördinatie van de hulp, zodat duplicatie van activiteiten zoveel mogelijk wordt vermeden en er ook voor gezorgd wordt dat elk getroffen gebied en elke getroffen bevolkingsgroep de hulp ontvangt die voor hen het hardst nodig is. De actoren binnen de clusters komen periodiek bijeen om kennis uit te wisselen, taken te verdelen en activiteiten op elkaar af te stemmen. Binnen de clusters worden ook afspraken gemaakt om de kwaliteit van hulpverlening te waarborgen. Vanwege het ontbreken van een effectief, centraal gezag in Somalië en de onveiligheid, speelt de VN een buitengewone rol in de coördinatie van de hulpverlening in Somalië en vindt de centrale coördinatie in Nairobi (en niet in de hoofdstad Mogadishu) plaats.

In de Hoorn van Afrika namen alle SHO-deelnemers direct of indirect deel aan de clusterbijeenkomsten en werkten in het rampgebied samen met partnerorganisaties en overheidsinstanties. Afhankelijk van de specifieke situatie werkten verschillende organisaties daarnaast zelfstandig samen met andere internationale of lokale hulporganisaties.

### ***Intercluster aanpak en strategische allianties*** *Een voorbeeld van 'Samenwerking en coördinatie' van UNICEF - Somalië*

Het clustersysteem van de Verenigde Naties is een wereldwijde aanpak om binnen de verschillende technische aandachtsgebieden de activiteiten van alle actoren te coördineren. Voor Somalië richtte UNICEF daarnaast ook strategische allianties op tussen de clusters. Dit had tot doel om clusteroverstijgende strategieën op te stellen. Een resultaat hiervan was bijvoorbeeld dat er besloten werd om hygiënevoorlichters aan het werk te zetten in voedingscentra. Zij gaven de families van ondervoede kinderen uitleg over manieren om hygiëne te verbeteren, en zo de kans op ziektes als diarree te verkleinen.

## **2.4 Werkprincipes en standaarden**

Voor de SHO is de kwaliteit van de uitvoering van de hulpprogramma's van groot belang. De uitvoering van humanitaire programma's moet voldoen aan een aantal internationaal gerespecteerde standaarden en principes. Eén daarvan is de 'Code of Conduct for the International Red Cross and Red Crescent Movement and NGOs in Disaster Relief'. Deze code schrijft onder meer voor dat: verlening van hulp aan slachtoffers van rampen prioriteit heeft (*humanitarian imperative*), hulpprioriteiten gebaseerd moeten zijn op behoeften, hulp op een onpartijdige manier gegeven moet worden, hulp moet bijdragen aan het voorkomen van rampen in de toekomst, gebruik moet worden gemaakt van lokale capaciteit en dat slachtoffers betrokken moeten worden bij de planning en de uitvoering van de activiteiten.

### ***Liever werken voor de kost***

*Een voorbeeld van 'Werkprincipes en standaarden' van ICCO & Kerk in Actie - Kenia*

Als de voedseldistributie volgens plan zou zijn uitgevoerd, zou ICCO & Kerk in Actie alle mais, bonen en soja met trucks hebben gedistribueerd. Bij een acute hongersnood zijn dit soort grootschalige voedseldistributies immers vaak de snelste manier om mensen van voldoende voedsel te voorzien. Maar soms kan het anders. Na beraad van de partnerorganisaties werd voor een deel van de doelgroep gekozen voor een aanpak die *food for work* wordt genoemd. In ruil voor voedselbonnen werkten mensen aan de aanleg van twee ondergrondse waterreservoirs. Dit had een meervoudig effect: de dammen zorgen voor een duurzame verbetering van de watersituatie, terwijl de mensen die eraan werkten niet alleen meer te eten hadden, maar ook hun eigenwaarde behielden. Voedsel als beloning voor gedane arbeid. Dat voelt toch prettiger, óók als je honger hebt, dan je hand te moeten ophouden.

Andere belangrijke standaarden die alle SHO-deelnemers hanteren, zijn de Sphere-standaarden<sup>7</sup>. De Sphere-standaarden zijn gebaseerd op de volgende uitgangspunten: al het mogelijke moet worden gedaan om menselijk lijden als gevolg van rampen en conflicten te verlichten, iedereen die door een ramp getroffen wordt, heeft recht op een waardig leven (*life with dignity*) en iedereen die door een ramp getroffen wordt, heeft recht op hulp. Uitgaande van deze rechten geven de Sphere-standaarden richtlijnen voor de kwaliteit van hulp en voor 'accountability' naar de slachtoffers van rampen, zowel bij de formulering en planning van interventies als bij de uitvoering. Zo bevatten de Sphere-standaarden indicatoren die aangeven hoeveel liter water iemand per dag nodig heeft, hoeveel kilocalorieën iemand per dag zou moeten binnenkrijgen of hoeveel latrines er aanwezig zouden moeten zijn per aantal huishoudens.

### ***Te weinig water***

*Een voorbeeld van 'Werkprincipes en standaarden' van ICCO & Kerk in Actie – Ethiopië*

Sphere geeft als richtlijn dat één persoon per dag gemiddeld 15 liter water nodig heeft om te drinken, te koken en voor persoonlijke hygiëne. Voor het uitdelen van water gingen de partnerorganisaties van ICCO & Kerk in Actie echter noodgedwongen uit van slechts 5 liter water per persoon per dag. Dat is dus aanzienlijk minder dan de indicator van Sphere, maar wel in overeenstemming met de norm die de Ethiopische regering zelf hanteert. In de praktijk bleek echter deze hoeveelheid zelfs niet altijd haalbaar. In het district Miyo in Zuid-Ethiopië lukte het ICCO & Kerk in Actie twee maanden lang maar 4 liter water per dag per persoon te distribueren. Dat is slechts één liter meer dan wat Sphere opgeeft als het absolute minimum om te kunnen overleven (2,5-3 liter per dag per persoon). De hulpverleners konden echter niet anders, omdat er simpelweg te weinig water beschikbaar was.

Iedere SHO-deelnemer heeft ook eigen standaards. Zo hanteert UNICEF de internationale 'Core Commitments for Children' om de rechten te beschermen van kinderen die getroffen zijn door een humanitaire ramp.

### ***Vrouwen en kinderen eerst***

*Een voorbeeld van 'Werkprincipes en standaarden' van World Vision - Ethiopië*

World Vision besloot watervoorzieningen aan te leggen in Ethiopië. Daarbij beschouwde de organisatie vrouwen en kinderen als een speciale doelgroep. Traditioneel zijn zij het immers die water halen. Iedere dag opnieuw leggen ze een lange, vermoeiende weg af naar één van de weinige nog niet drooggevalen waterbronnen. Daar wilde World Vision wat aan doen. Het verbeteren van de beschikbaarheid van water helpt de vrouwen en kinderen direct. Kinderen worden niet alleen minder snel ziek omdat ze schoner water drinken, ook houden ze meer tijd over om naar school te gaan. Ook mensen die moeilijk te been zijn, zoals ouderen en gehandicapten, zijn met watervoorzieningen erg geholpen. Zij hoeven niet langer een beroep te doen op familie en burens, maar kunnen voortaan zelf water halen.

## **2.5 Verantwoording**

Aan de hand van de omvang en duur van de actie bepaalt het SHO-bestuur per actie het aantal rapportagemomenten. Voor de Hoorn van Afrika-actie waren dit er twee: na zes en na twaalf maanden. Deze gezamenlijke rapportages worden gemaakt op basis van de deelrapportages van alle SHO-deelnemers. Op basis van een voorgeschreven format staat hierin beschreven wat de activiteiten, de voortgang en de resultaten zijn en wordt inzicht gegeven in de financiën.

---

<sup>7</sup> De Sphere-standaarden bepalen de minimale kwaliteitseisen waaraan humanitaire hulp moet voldoen. Zie ook: [www.sphereproject.org](http://www.sphereproject.org).

### **Een gegeven paard...**

Voorbeeld van 'Verantwoording' van Oxfam Novib – Somalië

Oxfam Novib's lokale partners zetten een uitgebreid verantwoordingssysteem op. Niet alleen mochten de mensen uit de begunstigde gemeenschappen meepraten over wie de hulp moest ontvangen, ook konden ze commentaar leveren op de gegeven hulp. Dit commentaar werd vastgelegd met speciale klachtenformulieren en zo snel mogelijk behandeld. Zo waren er mensen die vonden dat ze onterecht waren uitgesloten van hulp. Maar nadat de projectmedewerkers hadden uitgelegd wat de selectiecriteria waren en waarom, konden ze zich hierbij neerleggen. In sommige gevallen werden ze doorverwezen naar een andere hulporganisatie. Ook waren er mensen die vonden dat ze minder ontvangen hadden dan wat mensen in nabijgelegen districten hadden ontvangen van andere hulporganisaties. Aan hen werd uitgelegd dat verschillende organisaties verschillende manieren hebben om de hoeveelheden vast te stellen, maar dat aan een standaardisering werd gewerkt.

Een gegeven paard mag je bij Oxfam Novib dus wel देखelijk in de bek zien.

Niet alleen is het belangrijk om verantwoording af te leggen aan de mensen die geld hebben gedoneerd, ook de mensen die hulp ontvangen hebben recht op verantwoording. Uit onderzoek blijkt dat hulporganisaties het meest effectief zijn wanneer zij verantwoording afleggen aan de mensen die zij hulp bieden. Deze verantwoording houdt in dat de hulporganisaties luisteren naar de lokale bevolking, deze betrekken bij de besluitvorming en aan hen over de resultaten rapporteren. De lokale getroffen weten waar de hulp het hardste nodig is en bezitten cruciale kennis over de producten en materialen die het beste gebruikt kunnen worden bij de hulpverlening. Een dergelijke participatieve benadering komt de kwaliteit en relevantie van de projecten ten goede, is kostenbesparend, efficiënt en levert doorgaans een duurzaam resultaat op, omdat de bevolking zich betrokken en verantwoordelijk voelt.

Om verantwoording af te leggen aan de lokale bevolking worden mechanismen ontwikkeld die ruimte geven aan de doelgroep om invloed uit te oefenen op de besluitvorming. Veel partnerorganisaties onderschrijven de principes van het *Humanitarian Accountability Partnership - International* (HAP-I) die organisaties helpen transparanter te worden en verantwoording af te leggen aan de begunstigten van de hulp, waarbij er feedback gegeven kan worden.

## **2.6 Pleitbezorging en lobbyactiviteiten**

Hoe belangrijk de directe hulp van de SHO-deelnemers en hun partners aan mensen in de door droogte geteisterde gebieden ook is, sommige thema's vereisen een aanpak op hoger niveau om tot een meer structurele oplossing te komen en herhaling in de toekomst te voorkomen. Hierbij gaat het bijvoorbeeld over landrechten, toegang tot gebieden of snellere beschikbaarheid van noodhulp. De SHO-deelnemers voeren lobbyactiviteiten uit om dit soort zaken bij de overheid onder de aandacht te brengen.

### **Pleiten voor aandacht**

*Voorbeeld van 'Pleitbezorging en lobbyactiviteiten' op verschillende niveaus*

#### **Internationaal – Oxfam Novib en Save the Children**

'Dangerous Delay' is de titel van een document dat Oxfam Novib en Save the Children publiceerden in januari 2012, op basis van hun ervaringen in de Hoorn van Afrika. Het document heeft tot doel de discussie op gang te brengen hoe noodhulp, wederopbouw en ontwikkeling beter met elkaar kunnen worden verbonden. Ook moedigt het de Verenigde Naties en andere organisaties aan meer te werken aan de weerbaarheid van de lokale bevolking. Het document is inmiddels een belangrijke referentie voor programma's in de Hoorn van Afrika en de Sahel.

#### **In Nederland – Cordaid**

Somalische migranten in Nederland waren actief betrokken bij de verbetering van het lot van hun landgenoten. In samenwerking met het Nederlandse Consortium van Migrant Organisaties organiseerde NEDSOM Foundation, een Somalische migrantenorganisatie in Nederland, een benefietconcert en een publiek debat over de rol van Nederlandse ontwikkelingshulp in de Hoorn van Afrika, en Somalië in het bijzonder.

#### **In de Hoorn van Afrika: Ethiopië – Save the Children**

In Ethiopië is lobbyen bij wet verboden. Maar door goede communicatie met overheidsinstanties hebben de SHO-deelnemers toch zaken met betrekking tot de behandeling van ondervoede en kwetsbare families aan de orde kunnen stellen. Zo droegen ze bij aan verbeteringen in overheidsbeleid en voorzieningen ter verbetering van de gezondheid van kinderen.

#### **In de Hoorn van Afrika: Somalië – Nederlandse Rode Kruis**

Op basis van haar principes van neutraliteit, onpartijdigheid en onafhankelijkheid, kon het Internationaal Comité van het Rode Kruis, partner van het Nederlandse Rode Kruis, de dialoog aangaan met gewapende troepen in Somalië. In deze vertrouwelijke gesprekken pleitte het Comité voor toegang tot dorpen waar de humanitaire nood het grootst was. Hoewel met beperkingen, kreeg het Rode Kruis hiermee toch toestemming om noodhulp, ondersteuning in levensonderhoud en gezondheidszorg te brengen naar mensen die getroffen waren door hongersnood en conflict.

#### **Op dorpsniveau: Ethiopië – World Vision**

Volwassenen bereiken met hulp van hun kinderen. Dat was het doel van World Vision bij de opzet van hun hygiëne campagnes op scholen. De studenten leerden niet alleen zelf hoe belangrijk een goede hygiëne is, zij namen deze kennis ook mee naar huis en brachten de informatie over aan hun ouders.

## **2.7 Monitoring & evaluatie**

Deelnemers zetten hun eigen monitoring- en evaluatiesystematiek in voor het monitoren en evalueren van de door SHO (mede-)gefinancierde programma's. Monitoren geschiedt door op reguliere basis veldbezoeken uit te voeren en rapportages te analyseren. Regelmatig tussentijds monitoren heeft als voordeel dat hulpactiviteiten en gekozen strategieën indien nodig tijdig kunnen worden aangepast. Het evalueren van een project heeft als doel lessen te trekken uit de geboden hulpverlening, wat eventueel toekomstige projecten ten goede komt.

Voor alle SHO-deelnemers geldt dat het erg moeilijk was om de noodhulp in Zuid- en Midden-Somalië te monitoren. Dit kwam door de slechte veiligheidssituatie ter plaatse en de restricties op

### **Monitoren met behulp van satellieten**

*Voorbeeld van 'Monitoring & evaluatie' van Stichting Vluchteling – Ethiopië*

Sphere geeft als richtlijn dat de loopafstand van een gezin tot een waterpunt maximaal 500 meter zou moeten zijn. Om te meten of dat met de nieuw aangelegde watervoorzieningen gehaald was, zette één van de partnerorganisaties van Stichting Vluchteling alle watervoorzieningen in GIS (Geographic Information System). Zo konden ze de onderlinge afstand eenvoudig opmeten. De metingen bevestigden dat de beoogde doelstelling was gehaald.

de toegang tot het gebied, zeker voor buitenlanders (zie paragraaf 3.1.1 op pagina 20). Er werden daarom alternatieve werkwijzen bedacht om toch een controle op de uitvoer van de activiteiten te kunnen waarborgen. Zo werden lokale medewerkers of Somalispreekende Kenianen en medewerkers van partnerorganisaties ingezet of werden, als dat ook niet mogelijk was, lokale medewerkers van andere organisaties aangetrokken om te monitoren. Ook werd gebruik gemaakt van satellietfoto's.

Verschillende SHO-deelnemers hebben inmiddels ook een eindevaluatie gedaan. De resultaten hebben onder andere bijgedragen aan de geleerde lessen zoals beschreven in paragraaf 2.7. Organisaties waarvan de activiteiten met behulp van andere fondsen nog doorlopen, zullen hun evaluatie in een later stadium doen.

## **2.8 Geleerde lessen**

De noodhulp in de Hoorn van Afrika was geen gemakkelijke opgave. De SHO-deelnemers hebben tijdens het afgelopen jaar veel geleerd, van uitvoeringszaken tot op het niveau van de internationale respons. Hieronder volgt een opsomming van de meest genoemde zaken.

### *De hulpverlening op lokaal niveau*

- De relatie tussen de permanente bewoners en ontheemden of vluchtelingen is vaak moeizaam, aangezien beide groepen in nood verkeren en de situatie van de permanente bewoners onder extra druk komt door de komst van ontheemden en vluchtelingen en hun vee. Deze situatie verbetert als niet alleen de ontheemden of vluchtelingen maar ook de oorspronkelijke bewoners hulp ontvangen.
- Het aantal mensen getroffen door de droogte oversteeg vele malen het aantal mensen dat hulp ontving. Overeenkomstig de lokale gebruiken en cultuur, deelden de hulpontvangers wat ze kregen met hun burens en families. Hierdoor werd het bereik van de hulp weliswaar vergroot, maar verkleinden de rantsoenen per huishouden.
- Het geven van voedselbonnen of *cash for work* in plaats van traditionele voedselhulp was voor veel van de begunstigde gemeenschappen nieuw. Nadat ze er echter aan gewend waren, was het voordeel ervan dat de voedselhulp veel minder tijd kostte omdat er geen voedsel getransporteerd hoefde te worden. Daarnaast versterkte het systeem de lokale economie. Het inbrengen van geld in een dorpseconomie verbetert de inkomens- en voedselzekerheid en vermindert op termijn de armoede. Zolang de regionale markten functioneren is financiële ondersteuning van begunstigten daarom een beter alternatief voor voedseldistributies dan traditionele voedseldistributies.

### *Coördinatie en samenwerking*

- Participatie van de lokale bevolking in het plannen en uitvoeren van activiteiten en in verantwoordings- en feedbackmechanismen is essentieel om de duurzaamheid en kwaliteit van de programma's te garanderen.
- Het is belangrijk te werken met lokale structuren. Het teveel leunen op dorpschoude en lokale leiders kan echter ook een belemmering zijn voor transparantie en accountability. Hoewel passend binnen lokale en culturele structuren, zorgt een overmatige afhankelijkheid van lokale leiders voor het verder versterken van elites en degenen met macht, en kan zo de deur openen voor corruptie.
- De samenwerking met lokale NGO's, aannemers en gemeenschappen was van groot belang om voortgang van de activiteiten mogelijk te maken, vooral toen de veiligheidssituatie verslechterde. Lokale organisaties en hun medewerkers worden in omvangrijke operaties zoals die in de Hoorn van Afrika echter gemakkelijk overvraagd. Een goede afstemming tussen donoren en partnerorganisaties is daarom van belang.
- Het bijwonen van en actief participeren in coördinatieplatforms is essentieel om beslissingen te beïnvloeden en op de hoogte te zijn van de werkzaamheden van anderen.

### *De langere termijn*

- Er is behoefte aan een aanpak die zowel acute humanitaire hulp verschaft, als bijdraagt aan het bouwen van zelfredzaamheid en weerbaarheid. Daarvoor bestaat geen snelle oplossing. Dit vraagt om lange termijn commitment en ontwikkelingsstrategieën gericht op het verminderen van de kwetsbaarheid van de bevolking.
- Er moet meer gedaan worden om de humanitaire gemeenschap (bestaande uit overheden, donoren, de Verenigde Naties en NGO's) te mobiliseren om in actie te komen wanneer de crisis zich aandient, niet pas wanneer de crisis reeds is geëscaleerd.
- In goede tijden zouden hulporganisaties gemeenschappen moeten steunen in hun ontwikkeling en capaciteit om risico's op rampen te verkleinen. Ook moeten de organisaties zorgdragen voor toegang tot essentiële services zoals gezondheidszorg en onderwijs. Ze moeten de capaciteit van lokale organisaties versterken – ondernemers, overheid, maatschappelijke organisaties, om duurzame veranderingen en groei te faciliteren. Ze moeten beter voorbereid zijn op toekomstige rampen, o.a. met behulp van betere waarschuwingssystemen. En ze moeten samenwerkingsverbanden bouwen om ervaringen en kennis te delen met onder andere overheid en donoren. In slechte tijden moeten de hulporganisaties al het voorgaande beschermen.

### **Uitkijken naar de regens**

Jarenlang haalden de inwoners van Damajale hun water uit natuurlijke ondieptes die zich tijdens het natte seizoen opvulden met regen. In het droge seizoen vielen deze meertjes echter al snel droog, waarna een dagelijkse zoektocht volgde naar voldoende water voor mens en vee. Maar dit staat te veranderen nu World Concern, een partner van Tear, er twee grote bassins heeft gebouwd. Deze kunnen na verwachting voldoende water vasthouden voor 3.000 gezinnen in Damajale. Dat is veel groter dan het volume van de natuurlijke meertjes. Met het steeds onvoorspelbaarder worden van de regens, en het regelmatig uitblijven ervan, is een goede watervoorraad extra belangrijk. Nieuwsgierig naar het effect van deze grote verandering, kijken de inwoners van Damajale met ongeduld uit naar de regens.

### 3. Hulp en resultaten per land

De volgende paragrafen geven inzicht in de situatie in achtereenvolgens Somalië, Kenia en Ethiopië. Voor ieder land wordt per SHO-deelnemer uiteengezet welke hulpactiviteiten ze hebben ondernomen, de belemmeringen die ze hierbij zijn tegengekomen en de resultaten die ze hebben behaald. De laatste paragraaf werpt een korte vooruitblik op de situatie na afloop van deze hulpverlening.

#### 3.1 Somalië

##### 3.1.1 De situatie in Somalië

Van alle landen in de Hoorn van Afrika is Somalië het hardst getroffen door de humanitaire crisis van 2011. De huidige crisissituatie, die begon in oktober 2010, is de ergste in de afgelopen 60 jaar. In sommige gebieden heeft het meer dan een jaar niet of nauwelijks geregend. Oogsten mislukten en veel vee is gestorven, waarmee mensen hun belangrijkste inkomstenbron verloren. Bovendien leidde het tekort aan voedsel tot drastische prijsstijgingen. De politieke en conflictueuze situatie verslechterde de situatie nog verder.

Toen de SHO op 11 juli 2011 besloot een gezamenlijke actie te starten, kampte het hele zuidelijke en centrale deel van het land met honger en verkeerde meer dan de helft van de 8 miljoen inwoners in een crisissituatie. Voor het eerst sinds 1991-1992 riep de Verenigde Naties officieel de hongersnood<sup>8</sup> uit voor bepaalde gebieden in Somalië: tussen juli en augustus in Middle Shabelle, Lower Shabelle, Bakool en in de kampen voor ontheemden in Afgooye en de ontheemden in Mogadishu. In september 2011 werd de Bay Region daaraan toegevoegd<sup>9</sup>. Op dat moment waren echter al tienduizenden mensen – waarvan de meeste kinderen – gestorven<sup>10</sup>.

In de eerste helft van 2011 sloegen bijna 140.000 mensen op de vlucht naar landen in de regio, met name de buurlanden Kenia en Ethiopië. In het opvolgende jaar (juli 2011 – augustus 2012) werden zij door nog ruim 225.000 Somaliërs gevolgd. Nog eens 1,5 miljoen mensen raakten in juli 2011 ontheemd in eigen land<sup>11</sup>. Duizenden mensen legden enorme afstanden af op zoek naar eten, schoon drinkwater en medische zorg, ver weg van familie en hun beschermde leefomgeving. De ontheemden die niet in kampen terechtkwamen, waren afhankelijk van voedselhulp en van de hulp van de gemeenschappen waarin zij werden opgevangen, die echter zelf nauwelijks konden rondkomen.

Door de enorme toename van humanitaire hulp verbeterde de situatie vanaf september 2011. Ook zette in oktober 2011 na lange tijd van droogte de Deyr-regens in (korte regenperiode die



Voedseldistributie in Zuid-Somalië.  
Foto: © ICRC / I. Abdullahi / so-e-00614

<sup>8</sup> De Verenigde Naties noemt een situatie een hongersnood als meer dan 30% van de kinderen lijdt aan acute ondervoeding, tenminste 2 mensen per 10.000 inwoners sterven per dag en mensen geen toegang hebben tot voldoende eten en andere basisbehoeften. Bron: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39113>

<sup>9</sup> IFRC Emergency Appeal n° MDRSO001 GLIDE n° DR-2011-000029-SOM 23 September 2011: Somalie: Drought

<sup>10</sup> UN News Centre: <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=39086>

<sup>11</sup> Zie tabel 2 in paragraaf 1.1 (Bron: UNHCR)

normaalgesproken valt in periode van oktober tot december). Hierdoor konden de Somaliërs in januari 2012 eindelijk weer een oogst van het land halen, beschikte het vee over voldoende gras en trokken de Verenigde Naties de status van hongersnood in.

De bovengemiddelde oogst leidde tot dalende graanprijzen, en door de toenemende vraag naar agrarische arbeid in combinatie met extra financiële steun door cash for workprogramma's, steeg de koopkracht. Doordat water en voedsel niet langer de belangrijkste en meest urgente noden waren, konden de hulporganisaties zich richten op andere, eveneens belangrijke behoeften, zoals het beschermen van inkomstenbronnen en het verbeteren van het eigen herstellingsvermogen. Waterreservoirs en putten werden opgeknapt en nieuwe gegraven. Er werden latrines neergezet, en campagnes opgezet om mensen bewust te maken van het belang van goede hygiëne. Ook richtten sommige organisaties spaar- en kredietgroepen op.

De Deyr-regens in 2011 hadden ook een ongewenst effect. De door droogte geteisterde gronden konden al het water van de stortregens slechts met moeite opnemen, wat op verschillende plaatsen leidde tot overstromingen. Boeren langs rivieroeveren zagen hun oogsten verloren gaan. Daarnaast werden wegen onbegaanbaar, wat het transport van hulpgoederen bemoeilijkte. De Gu-regens, normaal gesproken de regenperiode van april tot juni, kwamen in 2012 laat en waren onregelmatig verspreid, waardoor de regenval met name in zuidelijk Somalië onder het gemiddelde bleef. Hierdoor konden boeren minder oppervlakte inplanten. Oogsten werden verder beperkt doordat insectenplagen, met name sprinkhanen, de gewassen aantastten. Van alle sorghum- en maisaanplant werd in sommige gebieden in zuidelijk Somalië maar de helft geoogst.

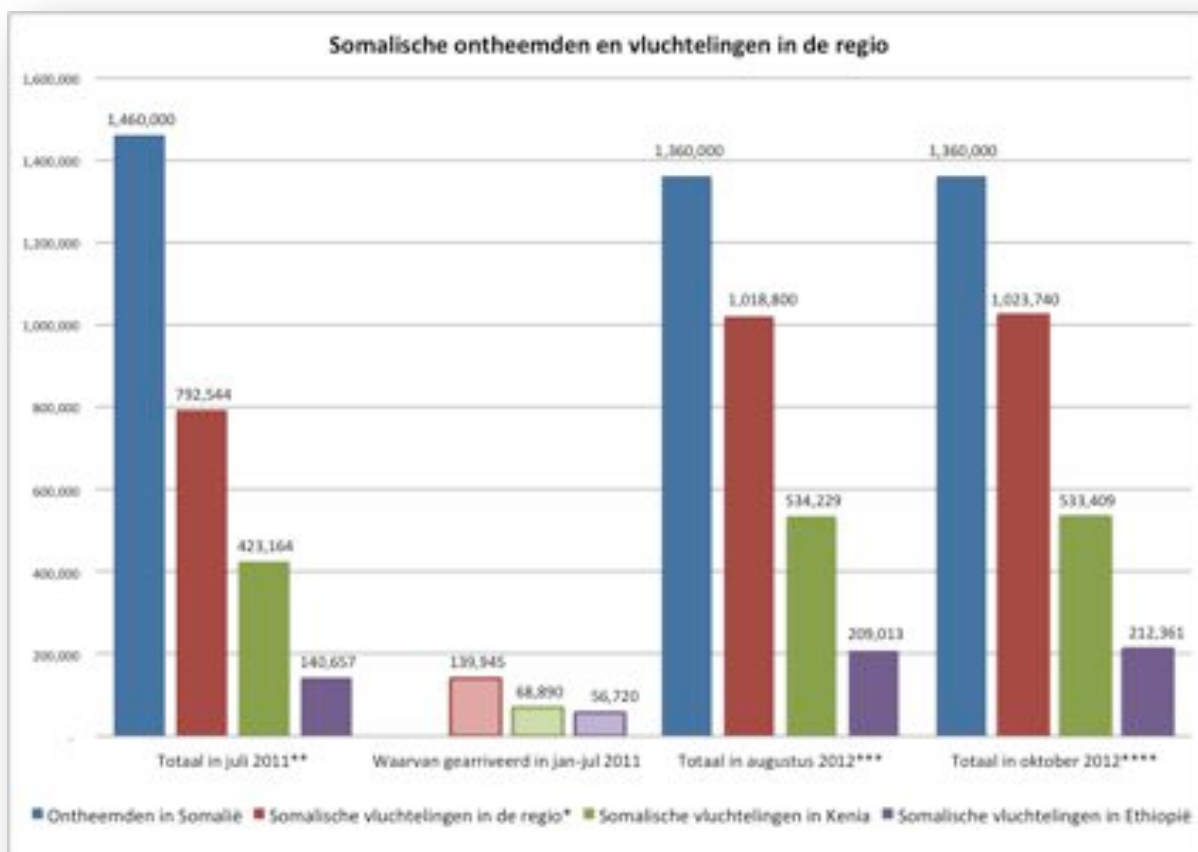
Een gebrek aan veiligheid maakt het leven van de Somaliërs nog lastiger, en bemoeilijkt ook de hulpwerkzaamheden in het land. Somalië kent een lange historie van onrust en conflict, maar in de zomer van 2011 kwam het tot een nieuwe uitbraak. Bovendien werd het 16 humanitaire organisaties, waaronder UNICEF, verboden te werken in de door Al Shabaab gecontroleerde gebieden: Lower en Middle Jubas, Lower en Middle Shabelle, Bay, Bakool en Hiran. Dit verbod, dat inging in november 2011, beïnvloedde ook het werk van andere organisaties: lokale organisaties werden door Al Shabaab gewaarschuwd niet met de verboden organisaties samen te werken, alle transport in en uit de gebieden werd als verdacht beschouwd en het organiseren van bijeenkomsten en nemen van foto's werd verboden. Door alle maatregelen werd de humanitaire hulp in 80% van zuidelijk Somalië ernstig belemmerd en dat juist in de gebieden die zwaar door de droogte waren getroffen.

Medewerkers van de SHO-deelnemers konden door alle maatregelen niet vrijuit hun werk doen. Voor hun hulpactiviteiten hebben ze de autorisatie nodig van de Kenya Defense Forces, de Transitional Federation Government Forces, of van Al Shabaab (afhankelijk van het gebied waarin de activiteiten worden uitgevoerd). In een deel van de gevallen werd deze autorisatie niet, of vertraagd ontvangen. Ook bemoeilijkte gebrek aan veiligheid het werk van nationale en internationale medewerkers. Door deze factoren moesten ondanks de acute noden sommige activiteiten tijdelijk (voor kortere of langere tijd) worden opgeschort.

Door aanhoudende gevechten rond de hoofdstad Mogadishu zagen veel mensen geen andere mogelijkheid dan hun woonplaats achter te laten en de stad in te vluchten. Volgens schattingen zijn er zo'n 200.000 ontheemden<sup>12</sup>, verspreid over de stad. Omdat het er moeilijk is om in levensonderhoud te voorzien, neemt de criminaliteit toe.

---

<sup>12</sup> Save the Children



**Figuur 3:** Somalische ontheemden en vluchtelingen in de regio\*.

\*Regio: Kenia, Ethiopië, Uganda, Tanzania, Djibouti, Yemen, Eritrea; \*\*Cijfers vluchtelingen van 19 juli 2011; cijfers ontheemden van 31 augustus 2011; \*\*\*Cijfers vluchtelingen van 19 augustus 2012; cijfers ontheemden van 1 augustus 2012; \*\*\*\*Cijfers vluchtelingen van 15 oktober 2012; cijfers ontheemden van 15 oktober 2012; Bron: UNHCR (kaarten 'Somali Refugees in the Region' en 'Total IDP population estimates by region'); <http://data.unhcr.org/horn-of-africa>

### Meer plaats in de tent

Toen de droogte onhoudbaar werd, begon voor de 45-jarige Somalische Adey een lange overlevingstocht. Haar man vergezelde haar en hun zes kinderen niet, wellicht omdat hij wilde redden wat er nog te redden viel van hun familiebezit. In juli 2011 kwamen ze in het Hagadera kamp aan. Dit kamp is onderdeel van het Dadaab vluchtelingenkamp in Kenia, zonder twijfel 's werelds grootste vluchtelingenkamp. Na een paar weken werden ze overgeplaatst naar Kambioos, een ander kamp in Dadaab. In de tent die ze toegewezen kregen, moesten ze opeengepakt slapen om er met zijn zevenen in te passen. Overdag werd de tent ondragelijk heet. En omdat er geen grondzeil was, werden Adey en haar kinderen soms gebeten door termieten of insecten.

In juni 2012 verbeterde hun situatie gelukkig. Ze ontvingen een grotere tent van ICCO & Kerk in Actie. "Deze nieuwe tent is duidelijk groter en beter", zegt Adey. "Het lijkt meer op een huis dan een tent! Ik wil graag terug naar Somalië, ooit, maar ik ben dankbaar voor deze hulp zodat mijn leven en dat van mijn kinderen in het kamp draagbaarder wordt."

### 3.1.2 Hulpverlening SHO-deelnemers in Somalië

Het zwaartepunt van alle activiteiten die gefinancierd zijn uit de SHO-actie voor de Hoorn van Afrika ligt in Somalië: alle deelnemende organisaties waren er actief. Ieder leverde met zijn eigen pakket van activiteiten een bijdrage aan het verlichten van de noden in het land: een acuut tekort aan voedsel en schoon water, grootschalige sterfte, het uitbreken van ziekten, mislukte oogsten, verstoring van inkomengenererende activiteiten en omhooggeschoten kosten voor dagelijkse voeding en andere behoeften. Hieronder volgt een beknopte beschrijving van ieders activiteiten.

#### *Cordaid Mensen in Nood*

Cordaid Mensen in Nood werkte in Somalië in Somaliland en Puntland in het noorden (beiden relatief stabiele en autonome gebieden), Galgadud in het midden en de Bay Region en Lower Shabelle in het zuiden van het land. In deze gebieden richtte Cordaid Mensen in Nood zich vooral op nomadische veehouders, met speciale aandacht voor gezinnen waarvan de man is weggefallen. Ook gezinnen met zwangere of borstvoedende vrouwen, kleine kinderen, invaliden of ouderen kregen speciale aandacht.

Het programma van Cordaid Mensen in Nood bestond uit het verstrekken van water en voedsel en uit activiteiten op het gebied van gezondheid, sanitaire voorzieningen en ondersteuning van levensonderhoud. Om deze noodhulpactiviteiten ook een impact op langere termijn te laten hebben, paste Cordaid Mensen in Nood *cash* (of vouchers) *for work* toe. In 13 dorpen werden spaar- en kredietgroepen opgezet, zodat mensen de mogelijkheid hadden het geld dat ze ontvingen op een spaarrekening te zetten.

Omdat Cordaid Mensen in Nood geen eigen netwerk van lokale partners heeft in Somalië, werden de activiteiten in de noordelijke regio uitgevoerd via zusterorganisaties uit het Cordaidnetwerk en in het zuiden via kleine Somalische migranten-NGO's uit Nederland. Deze waren in staat ook in moeilijk toegankelijke gebieden te komen, zoals de door Al Shabaab gecontroleerde gebieden waar de hulp erg beperkt was.

#### *ICCO & Kerk in Actie*

ICCO & Kerk in Actie richtte zich op de bouw van sanitaire voorzieningen en het verstrekken van voedsel en non-fooditems aan ontheemden in kampen in Banadir, Mogadishu en Lower Shabelle (Zuid-Somalië). Dit deden zij in samenwerking met een lokale partner in Mogadishu. Hierdoor konden ze ondanks de problemen met veiligheid met hun voedselhulp meer mensen bereiken en in kortere tijd dan oorspronkelijk was gepland.

#### *Nederlandse Rode Kruis*

Het Nederlandse Rode Kruis heeft met de SHO-gelden bijgedragen aan het hulpprogramma van het Internationale Comité van het Rode Kruis. Dit is een breed programma dat onder meer de volgende onderdelen bevat: voedseldistributies aan mensen in door Al Shabaab gecontroleerde gebieden, het opzetten van therapeutische voedingsinterventies, voedingscentra voor ontheemden, inkomensondersteuning door het verstrekken van zaden en meststoffen, en het herstellen van familiecontacten via het aanbieden van mobiele telefoondiensten. De bijdrage die het Rode Kruis via de SHO-actie heeft ontvangen, is met name gebruikt voor ondersteuning van de inkomensondersteunende activiteiten en herstel van familiecontacten in Zuid-Somalië (Gedo en Lower Shabelle) en in het midden en noorden van Somalië (Nugaal, Galgadud en Muduug).

#### *Oxfam Novib*

Het programma van Oxfam Novib bevat *cash relief*<sup>13</sup> en *cash for work* steun aan agrarische activiteiten en een reeks van activiteiten gericht op water en sanitaire voorzieningen. Met de SHO-gelden richt Oxfam Novib zich via drie lokale partnerorganisaties op zowel de lokale bevolking als op ontheemden in de kampen in Zuid-Centraal-Somalië (Middle en Lower Juba, Middle en Lower Shabelle). In een aantal gebieden (Middle Juba) werd de geplande *cash for work* omgezet in

---

<sup>13</sup> In plaats van het geven van goederen ontvangen mensen geld (of vouchers) om de goederen zelf aan te schaffen.

## Een verhaal van herstel

Met haar vierjarige zoon aan de hand loopt Amina stevig door. Ze gaat water halen aan de rand van het kamp waar ze wonen, in Mogadishu. Bij het rijzen van de zon kun je het geluid van krijsende baby's horen, en, heel in de verte, ook vuurgevechten. "Om water te halen moeten we vroeg op, omdat het zo schaars is" zegt Amina. "Als je dat niet doet, sta je in een lange rij bij de pomp. Soms is het water zelfs op tegen de tijd dat je aan de beurt bent".

Zodra haar gele jerrycans gevuld zijn, haast Amina zich terug naar huis, een onderkomen gemaakt van kunststof platen, karton en felgekleurde doeken. Tijd om ontbijt te maken voor het gezin. Amina zet het water op een open vuur. "Ons onderkomen geeft niet veel bescherming tegen harde regens en de kinderen hebben het vaak koud", zegt ze, "toch woon ik liever hier in het kamp dan in het dorp, omdat we hier eten, water en medicijnen krijgen."

Een jaar geleden zorgde een combinatie van langdurige droogte, toenemende gevechten en het daardoor uitblijven van humanitaire hulp voor een ernstige hongersnood in het gebied waar Amina vandaan komt. "Al ons vee ging dood. We hadden niets meer", vertelt Amina's echtgenoot, Mohamed Ibrahim, terwijl hij zijn thee drinkt. "We moesten wel vluchten. Onze zoon Ismail was toen al ziek". "Toen we in Mogadishu aankwamen was Ismail's lijf helemaal opgezet en begon zijn huid los te laten", vervolgt Amina geëmotioneerd. "Op een gegeven moment kon hij zelfs zijn ogen niet meer open krijgen." Aanvankelijk niet wetend wat te doen, hoorde Mohamed Ibrahim van het kampersoneel over een voedingscentrum dat gerund werd door een Somalische NGO met hulp van UNICEF. Daar hoorden ze dat Ismail zwaar ondervoed was en bovendien mazelen en cholera had opgelopen. De situatie was zo ernstig dat het centrum Ismail besloot door te sturen naar een ziekenhuis gerund door Artsen zonder Grenzen. Daar herstelde Ismail gelukkig boven verwachting. Na twee weken kon hij terug naar het voedingscentrum, waar ze hem speciale voeding gaven. "Je ziet het zelf", zegt vader Mohamed trots, "Ismail is weer springlevend!"

*Athanas Makundi, Mogadishu, Somalië  
UNICEF, 18 juli 2012*

*Duizenden kinderen in Midden en Zuid-Somalië overleden nog voor de hongersnood officieel was afgekondigd op 20 juli 2011. De massale humanitaire hulp die vervolgens op gang kwam heeft vele levens kunnen redden. Afgelopen jaar heeft UNICEF meer dan 455.000 kinderen geholpen, waarvan de helft zwaar ondervoed was.*

financiële ondersteuning omdat de beoogde huishoudens zo verzwakt waren door de aanhoudende droogte dat niet van hen verwacht kon worden betaalde arbeid verrichten.

Voorlichting over goede hygiëne werd gegeven door speciaal daarvoor getrainde vrijwilligers uit de gemeenschap, zodat deze hun werk ook zouden kunnen voortzetten na afloop van de support van het hulpprogramma. Het aantal begunstigen van deze activiteiten werd verhoogd nadat Oxfam Novib inzag dat de noden veel hoger waren dan voorheen voorzien.

Door overstromingen en het uitblijven van toestemming van de lokale autoriteiten moest Oxfam Novib de aanleg van twee waterputten staken. In plaats daarvan gebruikten ze het geld om zaden uit te delen omdat de oogst door de Deyr-regens grotendeels was verwoest.

### *Save the Children*

Save the Children heeft met behulp van de SHO-bijdrage haar voedingsprogramma kunnen uitbreiden met een algemeen voedingsprogramma voor kinderen jonger dan 5 jaar en voor zwangere vrouwen en vrouwen die borstvoeding geven. Dit programma werd via het Save the Childrenkantoor in Somalië uitgevoerd in vijf districten in Zuid-Centraal-Somalië (Hiran), in nauwe samenwerking met de lokale gemeenschapsleiders. Ondanks de opgelegde beperkingen door Al Shabaab op voedselleveranties van UNICEF, heeft Save the Children toch een volledige voedseldistributie kunnen uitvoeren voor ruim 90.000 mensen, met name kinderen. Een tweede ronde was niet meer mogelijk door het verbod van Al Shabaab.

Naast voedselhulp heeft Save the Children in twee kampen in Mogadishu voor zowel ontheemden als lokale bewoners hulp gegeven aan mensen die leden aan uitdroging. Verder heeft de organisatie medische hulp, schoon drinkwater en toegang tot sanitaire voorzieningen geleverd en zeep uitgedeeld.

### *Stichting Vluchteling*

Stichting Vluchteling richtte zich op de ontheemdenkampen in Mogadishu. Via hun partnerorganisatie knapten ze basisgezondheidsfaciliteiten op en voorzagen deze van de noodzakelijke medische apparatuur en medicijnen. Ook bood Stichting Vluchteling gratis gezondheidszorg en trainde gezondheidswerkers uit de gemeenschap om ziekten te herkennen en te behandelen, en gezondheidsonderwijs te geven aan ontheemden. Door hun gemakkelijke toegang tot

de kampen waren de gemeenschapsgezondheidswerkers een belangrijke factor tot het succes van de hulpverlening.

#### *Tear*

In de Sanaagregio in Noord-Somalië richtte de lokale partner van Tear zich met name op distributie van water en voedselvouchers aan huishoudens waarvan de man of vrouw is weggefallen, zeer arme huishoudens, of huishoudens met mindervaliden, ouderen of wezen. Ook werden artikelen als pannen, jerrycans, zeildoek en muggennetten uitgedeeld. De oorspronkelijk geplande hoeveelheden en aantallen begunstigden werden aangepast aan de veranderende omstandigheden (toenemende droogte, aanwezigheid van andere organisaties).

In Zuid-Somalië zorgde Tear voor het herstel en de aanleg van waterbekkens en pijpleidingen, en bouwden ze latrines. Vrouwen kregen voorlichting over hygiëne.

#### *UNICEF Nederland*

UNICEF werkt al sinds 1972 in heel Somalië, in samenwerking met inmiddels 140 NGO's en lokale partners. UNICEF Nederland droeg met de SHO-gelden bij aan het gehele UNICEF-programma gericht op kinderen en hun families, dat wordt uitgevoerd in het zuiden en midden van Somalië – het gebied van de hongersnood. Naast voedingsprogramma's richtte UNICEF zich op het verbeteren van de aanwezige gezondheidsfaciliteiten, op het voorkomen van ziekten en op schoon water en hygiëne. Een speciale doelgroep vormden kinderen die verbonden zijn (geweest) met gewapende groepen of kinderen die risico lopen hiermee in aanraking te komen. Voor hen had UNICEF speciale re-integratieprogramma's. Ook versterkte UNICEF medische, juridische en psychologische steun aan slachtoffers van seksueel geweld.

Wegens het geweld en het verbod door Al Shabaab in november 2011 werd de toegang tot bepaalde gebieden in Zuid- en Centraal-Somalië erg lastig. UNICEF werd hierdoor gedwongen haar interventies te reduceren, samenwerking met andere organisaties te herzien en alternatieve werkwijzen te vinden. Maar met de nodige aanpassingen kon UNICEF alsnog doorgaan met het bieden van essentiële services zoals vaccinatie- en voedingsprogramma's.

#### *World Vision*

World Vision heeft via haar eigen veldkantoor in Somalië in kampen voor ontheemden in het midden van Somalië gewerkt, aan de grens met Ethiopië (Dollo, Burtinle, Mudug). In deze kampen heeft World Vision training gegeven over hoe rampen in de toekomst kunnen worden voorkomen. Ook gaf ze er inkomensondersteuning aan mensen die meewerkten aan de aanleg van een weg.

### **3.1.3 Belemmeringen en oplossingen SHO-deelnemers in Somalië**

De extreme droogte en de uitputtende invloed hiervan op mens en bodem, de overstromingen die volgden toen de regens eindelijk kwamen, de gespannen veiligheidssituatie in delen van het land en het verbod voor 16 humanitaire organisaties op toegang tot de door Al Shabaab gecontroleerde gebieden, maakten de werkomstandigheden voor alle SHO-partnerorganisaties in Somalië zeer moeilijk. Ondanks deze vertragende omstandigheden hebben de meest SHO deelnemers toch de door hen ten doel gestelde zo noodzakelijke hulp aan de meest kwetsbaren kunnen geven.

Doordat Al Shabaab hen de toegang tot de door hen gecontroleerde gebieden ontzegde, werd UNICEF gedwongen haar strategie voor het Zuiden en Midden van Somalië te herzien. In strijd met de humanitaire standaarden werden doelstellingen noodgedwongen niet langer gebaseerd op de hoogste noden, maar afhankelijk van politieke en militaire factoren. Hierbij moest UNICEF een acceptabel veiligheidsniveau voor werknemers en partnerorganisaties zien te garanderen. Veel andere organisaties die in hun plannen toelevering door of samenwerking met UNICEF hadden opgenomen, werden indirect ook in hun aanpak belemmerd.

Ondanks alle getroffen veiligheidsmaatregelen bleef werken in het Zuiden en Midden van Somalië risicovol. Eind august 2012 confisqueerde Al Shabaab 35 ton voedsel (maïs-sojamix en olie) van UNICEF. De goederen, met een waarde van bijna 20.000 euro, waren onderweg van Mogadishu naar

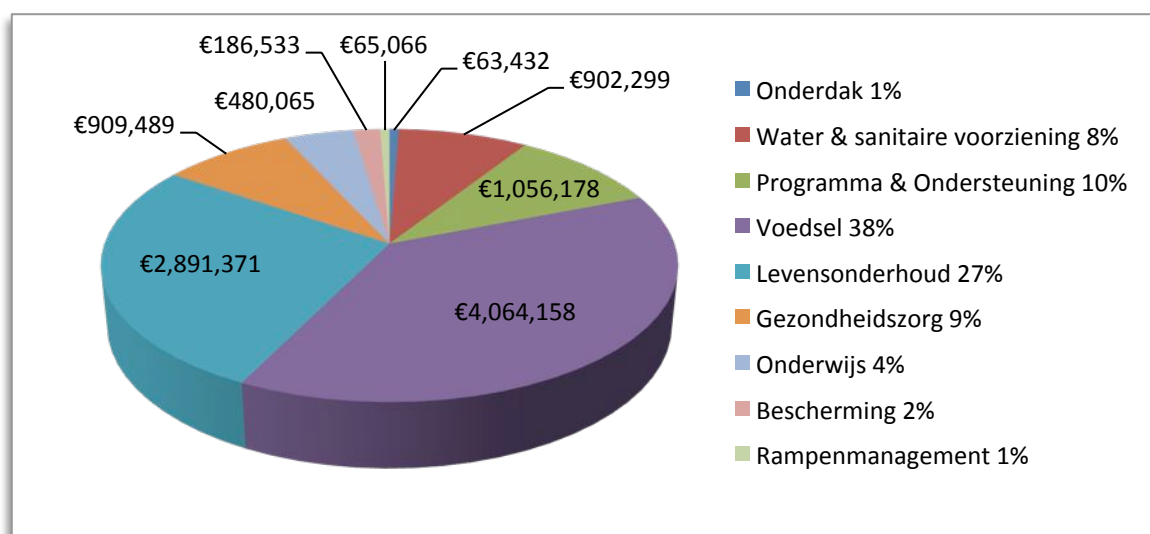
een door de regering gecontroleerd gebied in de buurt van Baidoa in het zuiden van Somalië. Daar had het in totaal 1.400 gezinnen<sup>14</sup> een maand van voedsel moeten voorzien. Het konvooi werd echter vlak voor de bestemming gestopt door Al Shabaab. Volgens onderzoek heeft Al Shabaab het voedsel naar één van hun bases getransporteerd en daar verbrand.

De Somalische Rode Halve Maan en het Internationale Comité van het Rode Kruis, beide partners van het Nederlandse Rode Kruis, behoorden lange tijd tot de weinige organisaties met toestemming en voldoende logistieke capaciteit om substantiële noodhulp te kunnen verlenen in de door Al Shabaab gecontroleerde gebieden. Echter, in januari 2012 legde Al Shabaab ook het Internationale Comité van het Rode Kruis restricties op. Voedsel dat bestemd was voor gemeenschappen in South Galgadud en Middle Shabelle en zaden en kunstmest voor boeren in Hiran werden geconfisqueerd. Ook moest het Rode Kruis reeds lopende programma's gericht op levensonderhoud stopzetten. Maar via de Somalische Rode Halve Maan kon het Rode Kruis toch noodhulp en medische zorg blijven bieden aan mensen in nood. Ook kon een deel van de hulp worden voortgezet door het omleiden van voedseltransporten. De coördinatie door het Internationale Comité van het Rode Kruis vond plaats vanuit Nairobi (Kenia).

Het aanleveren, opslaan en distribueren van voedsel bij een ramp van deze schaal is een enorme logistieke opgave. Gebrekkige infrastructuur, extreme weersomstandigheden en andere factoren hebben ervoor gezorgd dat in enkele gevallen een deel van het voedsel bij aanlevering of na opslag niet geschikt meer bleek voor menselijke consumptie. Dit overkwam onder andere UNICEF en het Rode Kruis, die van alle SHO-deelnemers de grootste hoeveelheden voedsel distribueerden. Voedsel dat bedorven bleek te zijn, is vernietigd en waar mogelijk is een beroep gedaan op de verzekering.

### 3.1.4 Resultaten per cluster en SHO-deelnemer in Somalië

Zoals blijkt uit onderstaande figuur zijn de meeste SHO-gelden in Somalië besteed aan activiteiten binnen de clusters 'Voedsel', 'Levensonderhoud' en 'Programma & Ondersteuning'.



**Figuur 4:** Bestedingen per cluster in Somalië

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de resultaten die tot nu toe in Somalië zijn bereikt, gegroepeerd per cluster en per deelnemende organisatie. Voor het berekenen van de behaalde resultaten en het bereik zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De gemiddelde gezinsgrootte in de projectgebieden in Somalië is zes personen. Dit betekent dat als er per gezin bijvoorbeeld één voedselpakket werd uitgedeeld, er gemiddeld zes

<sup>14</sup> Dit is 0,7% van het totaal aantal gezinnen dat door UNICEF in het afgelopen jaar van een maandelijks voedselrantsoen is voorzien, deels gefinancierd door de SHO.

mensen mee werden geholpen. In de praktijk bleek echter dat met name bij voedselhulp het bereik veel groter was, doordat door de sociale structuren en gebruiken de goederen met veel meer mensen werd gedeeld. Dit bereik buiten het kerngezin om is echter moeilijk meetbaar en daarom niet meegenomen in onderstaande tabellen.

- Verschillende organisaties hebben de Giro 555-gelden samengevoegd met fondsen van andere donoren. Sommige daarvan (UNICEF Nederland, Stichting Vluchteling, Tear en World Vision) rekenen de resultaten en het behaalde bereik daarom proportioneel toe aan de verschillende bijdragende partijen (zie ook uitleg in paragraaf 4.4 op pagina 49). ICCO & Kerk in Actie, Oxfam Novib, Save the Children en Cordaid Mensen in Nood hebben de gelden geormerkt en kunnen de resultaten daardoor direct toerekenen aan de SHO-bijdrage.
- Het Nederlandse Rode Kruis rapporteert alleen op de totaal geboekte resultaten (niet apart gespecificeerd voor de SHO-gelden). Deze zijn daarom uit de onderstaande overzichten gelaten. Ze zijn wel opgenomen in Bijlage 2 op pagina 61.

| Voedsel en voeding     |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  |                                                                                                                                                      |
|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Deelnemer              | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       | Bereik                                                                                                                                               |
| Cordaid Mensen in Nood | - Verstrekken van voedselpakketten voor 1-4 maanden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 39.204 mensen                                                                                                                                        |
| ICCO & Kerk in Actie   | Verstrekken van voedsel (rijst, bonen, olie) aan huishoudens in vluchtelingenkampen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              | 10.203 mensen                                                                                                                                        |
| Oxfam Novib            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Opzetten van 4 centra en ondersteunen van 13 centra voor therapeutische en additionele voedingsprogramma's</li> <li>- Huren en reinigen van 1 magazijn</li> <li>- Trainen van technisch medewerkers voor de therapeutische en additionele voedingsprogramma's</li> <li>- Geven van voorlichting aan gezinnen over gezondheid, hygiëne en kindervoeding</li> <li>- Verstrekken van speciale voeding aan zwangere vrouwen en kinderen onder 5 jaar oud</li> <li>- Ontworming van zwangere vrouwen en kinderen onder 5 jaar oud</li> </ul> | 71.203 kinderen en 6.331 vrouwen<br><br>3.213 mensen<br>18 mensen<br><br>18.000 mensen<br><br>1.954 vrouwen en kinderen<br>1.722 vrouwen en kinderen |
| Save the Children      | Distributie van maïs-sojavoedingsmix en plantaardige olie                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 90.913 mensen, waaronder 75.309 kinderen jonger dan 5 jaar                                                                                           |
| Tear                   | - Distributie van voedsel gedurende 5-6 maanden                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | 1.587 mensen                                                                                                                                         |
| UNICEF Nederland       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Behandeling in therapeutische voedingscentra van ernstig ondervoede kinderen jonger dan 5 jaar</li> <li>- Behandeling in therapeutische voedingscentra van matig ondervoede kinderen jonger dan 5 jaar</li> <li>- Voedingsprogramma's opgestart (met warme maaltijden)</li> <li>- Verzorging van aanvullende voeding</li> </ul>                                                                                                                                                                                                         | 4.488 kinderen<br><br>4.390 kinderen<br><br>7.980 mensen<br>19.606 mensen                                                                            |

| Levensonderhoud        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                                                                                |
|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Deelnemer              | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | Bereik                                                                                                         |
| Cordaid Mensen in Nood | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Financiële ondersteuning en <i>cash for work</i></li> <li>- Opzetten van spaar- en leenassociaties in 13 dorpen</li> </ul>                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | 16.020 mensen<br>275 mensen (leden)                                                                            |
| Oxfam Novib            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Financiële ondersteuning voor levensonderhoud (voeding) voor één maand</li> <li>- Financiële ondersteuning voor levensonderhoud (voeding) voor drie maanden</li> <li>- Distributie van zaden aan agrarische huishoudens</li> <li>- Distributie van landbouwgereedschap aan agrarische huishoudens</li> <li>- Steun aan agrarische gezinnen bij het bewerken van 1 hectare land</li> <li>- Boerenvertegenwoordigers getraind in verbeterde landbouwmethoden en in het doorgeven van deze kennis</li> </ul> | 18.000 mensen<br><br>28.200 mensen<br><br>59.724 mensen<br>12.000 mensen<br><br>6.000 mensen<br><br>200 mensen |

|                  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |                                                            |
|------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
|                  | aan anderen<br>- Verstrekken van 11 geiten en 4 schapen per huishouden<br>- Financiële ondersteuning aan vrouwen voor het opzetten van een kleine onderneming<br>- Ondernemerstraining voor vrouwen (o.a. boekhouden en administratie)<br>- Financiële vergoeding ( <i>cash for work</i> ) aan getroffen en die 3 afwateringsgebieden hebben hersteld | 3.600 mensen<br>150 vrouwen<br>150 vrouwen<br>2.700 mensen |
| UNICEF Nederland | De resultaten behaald onder dit cluster rapporteert UNICEF onder het cluster 'Voedsel en voeding'.                                                                                                                                                                                                                                                    |                                                            |

| Water en sanitaire voorzieningen |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                              |                                                                                                                      |
|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Deelnemer                        | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                   | Bereik                                                                                                               |
| Cordaid Mensen in Nood           | - Herstel van watersystemen<br>- Aanleg van latrines <sup>15</sup><br>- Trainen van watercomités in de gemeenschap<br>- Trainen van gezondheidspromotors<br>- Trainen van schoolhoofden en leraren<br>- Aanleg van waterputten en dammen in combinatie met hygiëne training<br>- Distributie van water<br>- Distributie van hygiënepakketten | 11.202 mensen<br>4.500 mensen<br>7 mensen<br>16 mensen<br>3 mensen<br>38.160 mensen<br>18.378 mensen<br>4.500 mensen |
| ICCO & Kerk in Actie             | Aanleg van 100 toiletgebouwen (4 latrines per gebouw)                                                                                                                                                                                                                                                                                        | 3.000 mensen                                                                                                         |
| Oxfam Novib                      | - Uitdelen van jerrycans, zeep en waterzuiveringstabletten ter bevordering van hygiëne en voorkoming van diarree<br>- Aanleg van latrines<br>- Geven van voorlichting over hygiëne<br>- Distributie van keukenspullen (pannen, borden, bekers, theepot, bestek), dekens en een plastic mat                                                   | 33.900 mensen<br>16.800 mensen<br>14.400 mensen<br>19.500 mensen                                                     |
| Save the Children                | - Distributie van water<br>- Aanleg van latrines en verstrekken van zeep                                                                                                                                                                                                                                                                     | 63.000 mensen<br>53.000 mensen                                                                                       |
| Tear                             | - Waterdistributie (voor een periode van 3 maanden)<br>- Aanleg van 2 waterbekkens, een waterleidingstelsel en latrines<br>- Geven van hygiënevoorlichting aan vrouwen en training van watercommissies                                                                                                                                       | 1.530 mensen<br>70 mensen<br>25 mensen                                                                               |
| UNICEF Nederland                 | - Zuiveren en distribueren van drinkwater en het onderhouden en bouwen van drinkwatersystemen<br>- Promoten van hygiëne (per sms/radio) en het informeren over het voorkomen van cholera/diarree<br>- Uitdelen van hygiëne-items zoals zeep op scholen, aan huishoudens en in therapeutische voedingscentra                                  | 59.223 mensen<br>2.813 mensen<br>19.160 mensen                                                                       |

| Gezondheidszorg       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                |                                                                                            |
|-----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------|
| Deelnemer             | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     | Bereik                                                                                     |
| Stichting Vluchteling | - Rehabilitatie van gezondheidsposten<br>- Training van gezondheidswerkers (van o.a. het Ministerie van Gezondheid) ter vergroting van de kwaliteit van geleverde services<br>- Bieden van medische consultaties<br>- Vaccinatie tegen mazelen van kinderen van 0-13 jaar<br>- Training van gemeenschapsgezondheidswerkers (vrijwilligers) in basisgezondheidszorg, inclusief data verzameling, toezicht, en het herkennen, rapporteren en behandelen van algemeen voorkomende ziekten<br>- Ontvangen van gezondheidseducatie van de getrainde | 59.910 mensen<br>17 mensen<br>13.388 mensen<br>288 kinderen<br>83 mensen<br>15.312 vrouwen |

<sup>15</sup> Gemeenschappelijke toiletvoorzieningen (vaak hurktoiletten)



| Rampenvoorbereiding |                                                                                                                                                          |              |
|---------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------|
| Deelnemer           | Resultaten                                                                                                                                               | Bereik       |
| World Vision        | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Training over rampenmanagement</li> <li>- Inkomensondersteuning voor verrichte arbeid bij aanleg weg</li> </ul> | 2.000 mensen |

### 3.1.5 Vooruitzichten hulpverlening SHO-deelnemers in Somalië

Met het einde van de met SHO-gelden gefinancierde activiteiten komt helaas nog geen einde aan de problemen in Somalië. In september 2012 waren er nog altijd ruim 2 miljoen mensen in Somalië die onvoldoende voedsel tot hun beschikking hadden<sup>16</sup>. Dit zijn zowel inwoners van steden als van het platteland, alsook grote aantallen ontheemden. Onder hen zijn 236.000 kinderen met acute ondervoeding, en 54.000 kinderen met ernstige acute ondervoeding. Hoewel dit een afname is van 17% ten opzichte van de situatie een half jaar daarvoor, is het totaal aantal mensen in nood nog altijd enorm en is de voedselsituatie de slechtste ter wereld. Volgens de internationale classificering van voedselzekerheid verkeert meer dan 53% van de mensen met voedselonzeekerheid in Somalië 'in crisis', bijna 8% bevindt zich nog altijd in een 'noodsituatie', en bijna 40% betreft ontheemden in een 'voedselzekerheids crisis'. Tot en met de volgende Deyr oogst (oogst na de Deyr-regens) in maart-april 2013 zullen volgens de voorspellingen zo'n 2,12 miljoen mensen onvoldoende voedsel hebben<sup>17</sup>. 60% van hen (zo'n 1,2 miljoen mensen) verblijven in de zuidelijke regio's die moeilijk toegankelijk zijn voor humanitaire hulp. Ook duurt het conflict nog steeds voort: militaire offensieven hebben Al Shabaab weliswaar teruggedrongen, maar de situatie in grote delen van het land blijft instabiel. Lokale milities beschikken nog steeds over voldoende wapens om de belangen van hun clan te beschermen.

Door afnemende hulp van humanitaire organisaties, de last van schulden en de gereduceerde veestapel en voedselvoorraden, staan veel mensen voor de moeilijke taak hun situatie te behouden of zelfs te verbeteren. Daarnaast zijn er nog de problemen van vóór de droogte, zoals armoede, beperkte overheids capaciteit, algemene tekorten aan (schoon) water en het wijdverbreid voorkomen van ziekten als diarree die in Somalië algemene ontwikkeling en de mogelijkheden om in levensonderhoud te kunnen voorzien, bemoeilijken.

Bewust van de vele noden die Somalië nog heeft, blijven met uitzondering van Cordaid Mensen in Nood alle SHO-deelnemers voorlopig nog actief in het land.

| Vervolgactiviteiten SHO-deelnemers in Somalië |                                                                                                                                                                                                                                     |
|-----------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| ICCO & Kerk in Actie                          | Bereidt een rehabilitatieprogramma voor, gefinancierd met eigen middelen.                                                                                                                                                           |
| Oxfam Novib                                   | Wil fondsen zoeken voor een programma ter verbetering van de weerbaarheid tegen droogte van Zuid en Midden Somalië; Zoekt middelen om de projecten gericht op voedselvoorziening voort te zetten, met inbegrip van andere sectoren. |
| Nederlandse Rode Kruis                        | Continuering van de hulpverlening op het gebied van voedselzekerheid, gezondheidszorg en het verbeteren van watervoorzieningen, ECOSEC, gezondheids zorg en ziekenhuis, RFL (ICRC)                                                  |
| Tear                                          | Werkt aan duurzame ontwikkeling, o.a. door versterken van risico reductie voor rampen en het verbreden van middelen voor levensonderhoud.                                                                                           |
| UNICEF Nederland                              | Blijft ondanks de beperkingen opgelegd door Al Shabaab haar activiteiten om met name kinderen vrouwen te helpen, voortzetten.                                                                                                       |
| Save the Children                             | Wil een lange termijn strategie opstellen om terugkerende droogtes het hoofd te kunnen bieden. Op basis van deze strategie kan naar langlopende fondsen worden gezocht voor herstel en wederopbouw;                                 |

<sup>16</sup> FSNAU

<sup>17</sup> IPC

|                       |                                                                                                                                                                                                                |
|-----------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                       | Save the Children heeft al middelen om de water activiteiten in Mogadishu voort te zetten.                                                                                                                     |
| Stichting Vluchteling | Blijft medische zorg verlenen aan ontheemden in Mogadishu, gefinancierd met eigen middelen.                                                                                                                    |
| World Vision          | Verlengt het regionale programma dat de gevolgen van de droogte in de Hoorn van Afrika aanpakt tot en met het voorjaar van 2013. Daaronder vallen ook de activiteiten in Somalië en aan de grens met Ethiopië. |

## 3.2 Kenia

### 3.2.1 De situatie in Kenia

In Kenia werden met name het oosten en noordoosten van het land getroffen door aanhoudende droogte, met het zwaartepunt in september en oktober 2011. Als gevolg van de droogte waren veel waterbronnen uitgeput of verzilt. Mensen moesten daardoor tot wel 20 kilometer lopen om bij een nog functionerende waterbron te komen. Mannen waren gedwongen met hun vee naar verafgelegen gebieden te trekken, waardoor vrouwen en kinderen alleen achterbleven – zonder de voor hen zo belangrijke bron van melk. Desondanks overleefde veel vee de droogte niet. Mede door het mislukken van vijf opeenvolgende oogsten schoten voedselprijzen omhoog: in twee maanden tijd verdubbelde de prijs van maïs, het basisvoedsel van ruraal Kenia. De combinatie van deze gebeurtenissen zorgde ervoor dat de crisissituatie in Kenia werd opgedreven tot het niveau van een ernstige voedselcrisis.

Na het uitblijven van drie opeenvolgende regenperiodes ontving Kenia in oktober en november 2011 eindelijk weer regen. Deze was zelfs bovengemiddeld en zorgde ervoor dat weidegebieden snel herstelden en de ergste waterschaarste voorbij was. Mensen die vanwege de droogte met hun vee naar andere gebieden waren getrokken, keerden weer terug naar hun thuisland. Hoewel de ergste nood met de komst van de regens voorbij was, bleef de situatie kwetsbaar. Nieuw ingezaaide gewassen hadden tijd nodig om oogstrijp te worden, en vee om aan te sterken, voor nakomelingen te zorgen en weer melk te kunnen produceren.

De regens bleven een continue zorg. Goede, lange regens in april-mei dit jaar verminderden de droogte, maar zorgden ook voor overstromingen en onbegaanbare wegen, wat voor vertragingen zorgde in de uitvoering van hulpactiviteiten. In het noorden van Kenia startten de regens laat. Daarnaast waren de prijzen van basisproducten, inclusief eten, nog altijd hoog als gevolg van de droogte in 2011 bovenop de wereldwijd stijgende marktprijzen. Hierdoor hadden ook mensen in minder droge gebieden in Noord en Oost Kenia het nog altijd moeilijk hun bestaan weer op te bouwen.

Door de toegenomen beschikbaarheid van melk verbeterde de situatie van kinderen onder vijf jaar aanzienlijk. In sommige gebieden, met name daar waar gebrekkige veiligheid toegang tot markten en humanitaire hulp bemoeilijkt, word deze positieve ontwikkeling ondermijnd door uitbraken van malaria en diarree.

Hulporganisaties deden nieuwe assessments om de veranderde behoeften in kaart te brengen. Op basis daarvan gingen ze in 2012 van noodhulp over op het helpen bij herstel van bestaansmiddelen en andere activiteiten gericht op het verminderen van de kwetsbaarheid van mensen in de toekomst.



### De nieuwe geiten van meneer Ali

Meneer Ali, vader van vier zonen en drie dochters en echtgenoot van twee vrouwen, doet mee aan het programma van Cordaid in zijn dorp Kutur in Kenia. Tijdens de droogte hebben dieven zijn vee gestolen. Van de één op de andere dag was hij van economisch zelfvoorzienend, afhankelijk van hulp geworden. Zijn dorpsgenoten zagen zijn wanhoop en droegen hem voor als begunstigde van een programma van Cordaid. Dit programma heeft tot doel te helpen bij het verbeteren van de veestapel. Meneer Ali's dorpsgenoten gaven hem ook vijf geiten, wat een voorwaarde was voor toetreding tot het programma. Vervolgens gaf Cordaid meneer Ali er nog 25 geiten bij, zodat hij weer een volwaardige veestapel had. 'De vijf geiten van mijn dorpsgenoten en de 25 van Cordaid hebben me mijn eigenwaarde teruggegeven', zegt meneer Ali. 'Ik ben blij dat mijn leven weer als voorheen is, en ik mijn familie weer kan onderhouden'.

Cordaid

*Het veeprogramma wordt uitgevoerd door PSIP, één van Cordaid's lokale partners. Het richt zich op achtergestelde, kwetsbare groepen en doet een beroep op het onderlinge supportmechanisme van de gemeenschap. Alleen als de gemeenschap zelf bereid is een dorpsgenoot te helpen, draagt Cordaid 25 extra geiten bij.*

Naast de problematiek van de droogte, kampt Kenia met een enorme toestroom van vluchtelingen uit Somalië. De meesten worden opgevangen in de vluchtelingenkampen in Dadaab in Noordoost-Kenia. Daar kwamen tijdens de extreme droogte in de Hoorn van Afrika regelmatig meer dan 1.000 mensen per dag binnen<sup>18</sup>. Zo'n 95% van de vluchtelingen in de Dadaab kampen komt uit Somalië. Zie ook figuur 3 in paragraaf 3.1.1.

De enorme aantallen vluchtelingen overstegen de capaciteit van de hulpverlening. De combinatie van overbevolking van de kampen en de slechte gezondheidssituatie van de nieuwkomers leidde tot uitbraken van mazelen en cholera. Uitbreiding van het aantal kampen in Dadaab was daarom noodzakelijk. In juli 2011 werd bij Dadaab een nieuw kamp geopend: het Ifo 2-kamp. In augustus 2011 kwam daar het Kambioos-kamp bij. Enkele maanden later was de VN-vluchtelingenorganisatie vanwege veiligheidsrisico's echter al genooddacht de verhuizing van vluchtelingen uit bestaande kampen naar het Kambioos-kamp te stoppen. Hierdoor wonen er nu slechts 16.000 vluchtelingen<sup>19</sup>, in plaats van de geplande 90.000. Een bijkomend probleem is dat het Kambioos-vluchtelingenkamp tot op heden niet officieel is erkend door de Keniaanse regering.

Na oktober 2011 daalde de toestroom van vluchtelingen naar Dadaab tot onder 400 vluchtelingen per dag. Deze daling was niet alleen het gevolg van de regens die de grootste droogte hadden doen afnemen, maar ook van Kenia's militaire operatie in Somalië. Doordat de Keniaans-Somalische grens werd gesloten konden Somaliërs de vluchtelingenkampen in Kenia moeilijker bereiken.

### 3.2.2 Hulpverlening SHO-deelnemers in Kenia

In Kenia waren vier van de negen SHO-deelnemers actief: Cordaid Mensen in Nood, ICCO & Kerk in Actie, het Nederlandse Rode Kruis en Stichting Vluchteling.

#### *Cordaid Mensen in Nood*

De noodhulpactiviteiten van Cordaid Mensen in Nood in Kenia pasten in een groter programma van risicoreductie bij rampen en droogtebestrijding in lokale gemeenschappen<sup>20</sup>. Dit programma loopt al zeven jaar. Hierin is het tijdig verlenen van hulp in tijden van aanhoudende droogte een cruciaal onderdeel, om het uitlopen in een ramp te voorkomen. Het werkgebied voor Cordaid Mensen in Nood ligt in Noordoost-Kenia (Mandera, Wajir), Oost-Kenia (Isiolo, Moyale, Marsabit) en in de Rift Valley (Samburu, Turkana). Met de SHO-gelden richtte Cordaid Mensen in Nood zich met name op nomadische veehouders. Gezinnen waarvan de man is weggefallen en gezinnen met zwangere of borstvoedende vrouwen, kleine kinderen, invaliden of ouderen kregen speciale aandacht.

De activiteiten van Cordaid Mensen in Nood worden uitgevoerd door negen partnerorganisaties en omvatten voedselhulp, waterdistributie, het aanleggen en verbeteren van water- en sanitaire voorzieningen, inkomensondersteuning en gezondheidszorg. Cordaid Mensen in Nood was reeds begonnen met een noodhulpprogramma met fondsen van ECHO, de noodhulptak van de Europese Unie. De SHO-gelden werden dan ook voornamelijk ingezet voor interventies op het gebied van wederopbouw, wat met name in de periode na de regens in oktober/november 2011 en april-juni 2012 extra belangrijk was. Hoewel sommige activiteiten van de Cordaid Mensen in Nood partners na de regens werden aangepast, is het met SHO-gelden gefinancierde programma grotendeels volgens plan uitgevoerd.

#### *ICCO & Kerk in Actie*

ICCO & Kerk in Actie was actief in Oost-Kenia (Ukamba, Mount Kenya), Noordoost-Kenia (Wajir, Dadaab) en de Rift Valley (Nakuru, Kajiado). In de kampen in Dadaab richtte ICCO & Kerk in Actie zich via haar drie partnerorganisaties op nieuw aangekomen vluchtelingen die de droogte of geweld ontvluchtten. De organisatie deelde kleding uit aan meisjes en vrouwen en liet deze als inkomensondersteunende activiteit door de lokale gemeenschap zelf maken. Andere onderdelen van het programma in Kenia waren distributie van voedsel, water en non-fooditems en het verstrekken

---

<sup>18</sup> Dadaab: World's biggest refugee camp 20 years old; UNHCR Briefing Notes; 21 February 2012

<sup>19</sup> <http://data.unhcr.org/horn-of-africa/download.php?id=1062> (cijfers oktober 2012)

<sup>20</sup> Community Managed Disaster Risk Reduction en Drought Cycle Management

van onderdak (tenten) en bescherming. In al haar activiteiten waren de begunstigten van de hulp zelf actief betrokken in planning en monitoring van de activiteiten.

### *Nederlandse Rode Kruis*

Het Nederlandse Rode Kruis werkte via de Internationale Federatie van het Rode Kruis en Rode Halve Maan (IFRC) en het Keniaanse Rode Kruis in een groot aantal gebieden in Kenia: Oost-Kenia (Marsabit, Moyale, Isiolo, Kitui, Machakos, Mwingi), Noordoost-Kenia (Ijara, Mandera, Wajir, Dadaab, Garissa), in het kustgebied (Lamu, Malindi, Kwale, Kilifi, Tana River, Taita Taveta, Makueni) en in de Rift Valley (Pokot, Kaiti, Samburu, Turkana, Kajiado). Al in januari 2011 reageerde het Keniaanse Rode Kruis op de aanhoudende droogte met activiteiten zoals voedingsprogramma's op scholen, verschaffing van droogtebestendige zaden aan boeren en voorlichting op het gebied van gezondheidszorg en hygiëne. Slechts een deel van de genoemde activiteiten werd met SHO-geld gefinancierd. Het werk van het Keniaanse Rode Kruis in de vluchtelingenkampen is sterk toegenomen omdat ze activiteiten heeft overgenomen van andere organisaties die deze om veiligheidsredenen niet konden voortzetten. Dit behelst zowel de zorg voor water en sanitaire voorzieningen, als de overname van het kampmanagement van één van de Dadaab-kampen van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR.

### *Stichting Vluchteling*

Stichting Vluchteling werkt met haar twee partnerorganisaties in Kenia in Hagadera en Kambioos, beide onderdeel van de Dadaab vluchtelingenkampen. Met hulp van de SHO-gelden voerden haar partners activiteiten uit op het gebied van gezondheidszorg, voeding en bescherming. Ze boden er gratis gezondheidszorg via een ziekenhuis en vier gezondheidsposten, vaccineerden tegen mazelen en andere besmettelijke ziektes en deden medische checks van nieuw aangekomen vluchtelingen. Ook werden kleding en persoonlijke hygiëneartikelen uitgedeeld aan nieuw aangekomen vrouwen. Niet alleen de kampbewoners ontvingen hulp. Stichting Vluchteling steunde ook Keniaanse kinderen met ondervoedingsproblemen die in de omgeving van de vluchtelingenkampen wonen. Ook zij worden immers door de droogte geraakt.

Speciaal voor vrouwen en meisjes in de kampen zette de partners van Stichting Vluchteling een hulpprogramma voor seksueel misbruik op. Om te voorkomen dat vrouwen slachtoffer van seksueel geweld werden, zijn speciale patrouilles opgezet. Ook kregen slachtoffers psychosociale en medische zorg en zette Stichting Vluchteling een verwijzingssysteem op naar andere organisaties. De verslechterende veiligheidssituatie in oktober 2011 in de kampen leidde echter tot enerzijds een toename van seksueel misbruik en anderzijds een belemmering in de hulpverlening. Daardoor kwam meer nadruk te liggen op voorlichting in de gemeenschap en het vergroten van hun kennis om via lokale structuren seksueel geweld te voorkomen en hulp te bieden aan slachtoffers. Ook voor andere activiteiten, zoals die op het gebied van gezondheidszorg, werden als gevolg van onveiligheid voor hulpverleners meer en meer activiteiten overgedragen aan de kampbewoners zelf. Hoewel medisch getrainde vluchtelingen altijd al een grote rol speelden in de hulpverlening, werd hun rol nu nog groter.



### **Blij met gratis zorg**

Gadiudey is de 24-jaar oude moeder van de zieke Amira. Ze is één van de bewoners van een kamp voor ontheemden in Mogadishu die gebruikmaakt van de kampkliniek. Terwijl ze zit te wachten op zorg voor haar 10-maanden oude dochter, deelt Gadiudey haar bevindingen met ons. "Mijn dochtertje was al een paar dagen ziek. Ik was daarom blij toen de medicijnen die ze nodig had in het kamp aankwamen. Nu knapt ze langzaam op. Vroeger, als mijn kind ziek was, moest ik thuis blijven en afwachten. Een behandeling kon ik niet betalen. Deze kliniek is dicht bij mijn huis en wanneer ik medische zorg nodig heb, kan ik zo terecht. Ik ben erg dankbaar voor deze gratis zorg zo dicht bij huis."

*Medische staf van één van de klinieken in de ontheemdenkampen in Mogadishu, Somalië, gesteund door Stichting Vluchteling*

### **3.2.3 Belemmeringen en oplossingen SHO-deelnemers in Kenia**

De projectgebieden van de SHO-deelnemers in Kenia strekten zich uit over een groot gebied in Noord en Noordoost-Kenia. Transport tussen de gebieden was tijdrovend. Daarbij zorgden de welkome regens helaas ook voor overstromingen, waardoor wegen slecht begaanbaar werden. Dit bemoeilijkt de werkzaamheden in de door droogte getroffen gebieden.

In de vluchtelingenkampen was de slechte veiligheidssituatie een enorm probleem, niet alleen voor vluchtelingen en de lokale bewoners, maar ook voor de (lokale en internationale) hulpverleners. Er waren gevallen van ontvoering van hulpverleners en van autodiefstal, en er lagen explosieven op belangrijke toegangswegen naar de kampen. Als gevolg hiervan werd de humanitaire hulp in de kampen ernstig bemoeilijkt. Verschillende activiteiten die door de SHO-deelnemers waren gepland in de vluchtelingenkampen in Dadaab moesten worden aangepast en uitgesteld.

In september 2011 verergerde de veiligheidssituatie zodanig dat medewerkers van humanitaire organisaties alleen nog met toestemming van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR en in bewapende konvooien naar de kampen mochten. Niet alle organisaties kozen echter voor deze optie. Zij zetten hun lokale partnerorganisaties in om via onderhandelingen toegang tot de gebieden te houden. Desondanks was het een tijd alleen mogelijk levensreddende hulp te bieden in de kampen. Basale gezondheidszorg en consultaties werden door daarvoor getrainde vluchtelingen uitgevoerd, die gecompliceerde gevallen doorverwezen naar het ziekenhuis. De gebrekkige veiligheid trok ook een wissel op de medewerkers. Het verloop onder medewerkers was daardoor groot.

Vanwege de verslechterde veiligheidssituatie sloten de Keniaanse overheid en de VN-vluchtelingenorganisatie in oktober 2011 de ontvangstcentra voor vluchtelingen in Dadaab. Hierdoor werden nieuwe vluchtelingen niet langer officieel geregistreerd. Dit had gevolgen voor pas aangekomen vluchtelingen omdat sommige basisvoorzieningen alleen toegankelijk zijn met een vluchtelingenregistratiekaart. Ook werd het moeilijker voor hulporganisatie om de noden van nieuwe vluchtelingen in kaart te brengen, waaronder die van vrouwen die te maken hadden gehad met seksueel geweld.

Na 20 jaar hulp in Dadaab bestaat er een groot risico op donorafhankelijkheid onder de vluchtelingen. Organisaties kijken daarom hoe ze kunnen zorgen dat bewoners zelf in staat zijn om in actie te komen, vooral als externe hulpverlening als gevolg van gebrekkige veiligheid onmogelijk is. Een speciale werkgroep werkt nu aan een continuïteitsplan met daarin onder meer de voortzetting van essentiële levensreddende diensten, en het nog verder vergroten van de betrokkenheid van vluchtelingen bij de hulpverlening in het kamp.

## Het verhaal van Magal

Meldingen van zware ondervoeding zijn aan de orde van de dag in het vluchtelingenkamp in Dadaab, Kenia. Toch is iedere zaak uniek en blijft het iedere keer weer moeilijk om kinderen zo kwetsbaar te zien, en de pijn en wanhoop op hun gezicht en die van hun ouders af te lezen. Sprakeloos was ik, toen ik Magal Abdi Ali zag. Ik kon het niet helpen te zien hoe mijn collega die net de screening had gedaan, haar tranen in bedwang proberen te houden. Magal, vier jaar oud, was zelf te zwak om nog te kunnen huilen. Liggend op haar moeders schoot, tekenden haar longen duidelijk af door haar huid. Op haar onderbuik zaten meerdere littekens van ondiepe sneden, een gevolg van de behandeling van een traditionele genezer die Magal probeerde te genezen van diarree. Magal bleek ook al eens mazelen gehad te hebben, toen ze met haar familie op de vlucht was van Somalië naar Kenia. Dat was inmiddels één jaar en negen maanden geleden.

Magal was nog maar 15 dagen geleden ontslagen uit het stabilisatiecentrum, waar ze twee weken voor behandeling opgenomen was geweest. Maar als gevolg van diarree, overgeven en eenzijdige voeding was ze weer teruggesleden in haar toestand van zware ondervoeding. Ik verwees Magal opnieuw naar het stabilisatiecentrum. Als ze daar is opgeknapt, zal ze opgenomen worden in het poliklinisch therapeutische programma van het Keniaanse Rode Kruis, zodat haar toestand continue gemonitord kan worden.

### Nederlandse Rode Kruis

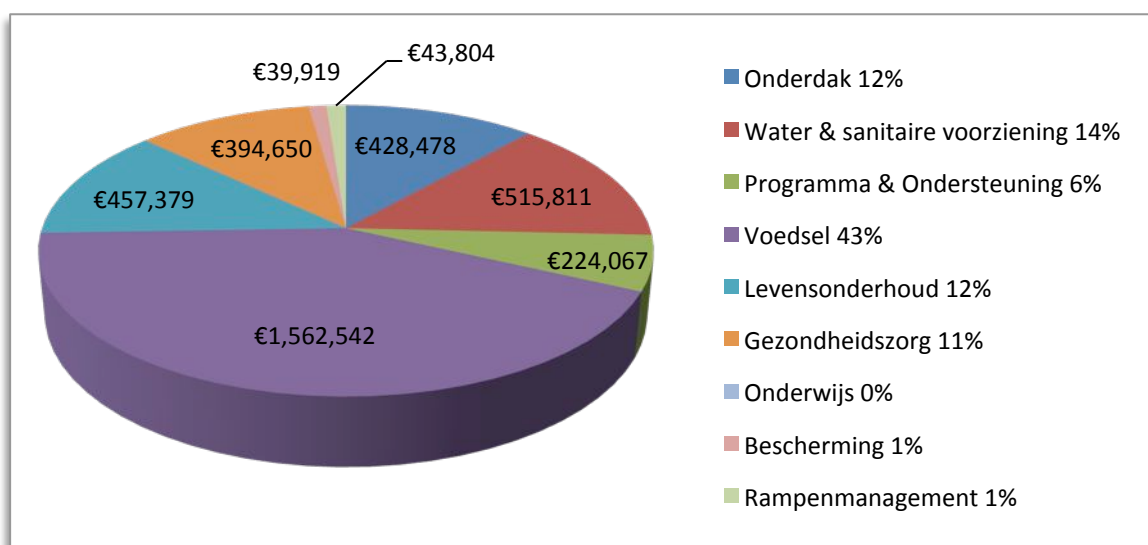
*Het Keniaanse Rode Kruis heeft inmiddels al 2.161 ernstig ondervoede kinderen kunnen bijstaan via hun therapeutisch voedingsprogramma in Kamp 'IFO 2' (Oost en West) in het Dadaab vluchtelingenkamp in Kenia.*



Foto is gemaakt in een voedingscentrum in Kenia, op een andere locatie en van andere mensen dan genoemd in de tekst hiernaast

## 3.2.4 Resultaten per cluster en SHO-deelnemer in Kenia

In Kenia zijn de meeste middelen besteed aan de clusters 'Voedsel', 'Water en sanitatie' en 'Levensonderhoud'.



**Figuur 5:** Bestedingen per cluster in Kenia

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de resultaten die tot nu toe in Kenia zijn bereikt, gegroepeerd per cluster en per deelnemende organisatie. Voor het berekenen van de behaalde resultaten en het bereik zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De gemiddelde gezinsgrootte in de projectgebieden in Kenia is zes personen. Dit betekent dat als er per gezin bijvoorbeeld één voedselpakket werd uitgedeeld, er gemiddeld zes mensen mee werden geholpen. In de praktijk bleek echter dat met name bij voedselhulp het bereik veel groter was, doordat door de sociale structuren en gebruiken de goederen met veel meer mensen werd gedeeld. Dit bereik buiten het kerngezin om is echter moeilijk meetbaar en daarom niet meegenomen in onderstaande tabellen.
- Verschillende organisaties hebben de Giro 555-gelden samengevoegd met fondsen van andere donoren. Stichting Vluchteling rekent de resultaten en het behaalde bereik daarom proportioneel toe aan de verschillende bijdragende partijen. Cordaid Mensen in Nood en ICCO & Kerk in Actie hebben de gelden geormerkt en kunnen de resultaten daardoor direct toerekenen aan de SHO-bijdrage.
- Het Nederlandse Rode Kruis rapporteert alleen op de totaal geboekte resultaten (niet apart gespecificeerd voor de SHO-gelden). Deze zijn daarom uit de onderstaande overzichten gelaten, maar opgenomen in Bijlage 2 op pagina 61.

| Voedsel en voeding     |                                                                                                               |                |
|------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| Deelnemer              | Resultaten                                                                                                    | Bereik         |
| Cordaid Mensen in Nood | - Uitdelen van vlees aan gezinnen                                                                             | 249.942 mensen |
| ICCO & Kerk in Actie   | - Voedselhulp (maïs, bonen, olie), inclusief training                                                         | 9.206 mensen   |
|                        | - Uitdelen van speciale voeding aan kwetsbare groepen (o.a. ouderen, zieken, kinderen)                        | 669 mensen     |
|                        | - Aanvullende voedselhulp aan kinderen onder 5 jaar                                                           | 371 kinderen   |
| Stichting Vluchteling  | - Bestrijden van ondervoeding bij kinderen onder 5 jaar en zwangere of borstvoedende vrouwen                  | 20.939 mensen  |
|                        | - Uitvoering van speciale voedingsprogramma's voor kinderen onder 5 jaar en zwangere of borstvoedende vrouwen | 1.068 mensen   |
|                        | - Opzetten van stabilisatiecentrum voor ondervoede kinderen                                                   | 102 mensen     |

| Gezondheidszorg        |                                                                                                                                   |                |
|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| Deelnemer              | Resultaten                                                                                                                        | Bereik         |
| Cordaid Mensen in Nood | - Verstrekken van medicijnen aan gezondheidsposten ten behoeve van gratis basisgezondheidszorg                                    | 380.490 mensen |
|                        | - Distributie van muggennetten, lakens en slaapmatten                                                                             | 156.942 mensen |
| Stichting Vluchteling  | - Beheren van een veldhospitaal en gezondheidsposten                                                                              | 48.545 mensen  |
|                        | - Vaccinatie tegen mazelen                                                                                                        | 23.787 mensen  |
|                        | - Gezondheidscheck bij nieuw aangemelde vluchtelingen                                                                             | 19.467 mensen  |
|                        | - Gezondheidsconsultaties via een mobiele kliniek                                                                                 | 999 mensen     |
|                        | - Geven van gezondheidsonderwijs aan kampbewoners                                                                                 | 77.377 mensen  |
|                        | - Controles op het voorkomen van ziekten (cholera, mazelen) en het behandelen ervan                                               | 287 mensen     |
|                        | - Uitdelen van hygiëneartikelen (zeep en jerrycans)                                                                               | 24.500 mensen  |
|                        | - Inrichten van veilige plaatsen voor vrouwen                                                                                     | 6.923 vrouwen  |
|                        | - Geven van psychosociale steun aan slachtoffers van seksueel geweld en doorverwijzing naar medische hulp en/of of rechtsbijstand | 155 vrouwen    |
|                        | - Verbeteren van verwijzingssysteem (gezondheidszorg)                                                                             | 6.923 vrouwen  |
|                        | - Trainen van partnerorganisaties over seksueel geweld en medische zorg aan slachtoffers van seksueel geweld                      | 78 mensen      |

| Water en sanitaire voorzieningen |                                                                                                 |                               |
|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| Deelnemer                        | Resultaten                                                                                      | Bereik                        |
| Cordaid Mensen in Nood           | - Aanleg en herstel van waterputten en -systemen                                                | 1.009.830 mensen              |
| ICCO & Kerk in Actie             | - Aanleg van ondergrondse waterreservoirs<br>- Waterdistributie aan scholen gedurende 3 maanden | 1.980 mensen<br>23.120 mensen |

| Onderdak en non-fooditems |                                                                                                                                                                                                                                  |                                                            |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------|
| Deelnemer                 | Resultaten                                                                                                                                                                                                                       | Bereik                                                     |
| ICCO & Kerk in Actie      | - Distribueren van non-fooditems (jerrycan, slaapzakken, borden, lepels, bekers, pannen, zeildoek)<br>- Verstrekken van tenten<br>- Distributie van kleding en slippers aan vrouwen en kinderen en hygiëne artikelen aan vrouwen | 1.632 mensen<br>1.530 mensen<br>15.000 vrouwen en kinderen |
| Stichting Vluchteling     | - Uitdelen van pakketten met kleding, sandalen, sanitaire en hygiëne artikelen                                                                                                                                                   | 2.450 vrouwen                                              |

| Levensonderhoud        |                                                                                                                                                                                                  |               |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Deelnemer              | Resultaten                                                                                                                                                                                       | Bereik        |
| Cordaid Mensen in Nood | Verkoop en laten slachten van vee                                                                                                                                                                | 68.388 mensen |
| ICCO & Kerk in Actie   | Steun aan landbouw en veeteelt: ontwormen van geiten; voorlichting over landbouwmethoden, irrigatietechnieken en veehouderij; distributie van droogtebestendige zaden, schapen, geiten en kippen | 840 mensen    |

| Bescherming           |                                                                                                                                                                                                           |                                |
|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------|
| Deelnemer             | Resultaten                                                                                                                                                                                                | Bereik                         |
| ICCO & Kerk in Actie  | Organiseren van dialoogbijeenkomsten en lokale voorlichtingsbijeenkomsten om potentiële confrontaties te voorkomen of een halt toe te roepen                                                              | 86.700 mensen                  |
| Stichting Vluchteling | - Identificatie en bestrijding van risico's op seksueel geweld<br>- Maken van voorlichtingsmateriaal en het aanstellen van veldwerkers en vrijwilligers ter voorkoming en bestrijding van seksueel geweld | 6.923 vrouwen<br>6.923 vrouwen |

### 3.2.5 Vooruitzichten hulpverlening SHO-deelnemers in Kenia

Na de komst van de regens in de periode oktober-december 2011 en het herstel van de velden durfden mensen zich weer te oriënteren op het opnieuw opbouwen van hun leven. Hulporganisaties pasten hun plannen aan de nieuwe behoeften aan. Waterdistributie was niet langer nodig, het ondersteunen van kleine ondernemingen en het opbouwen van de veestapel juist wel.

Hoewel de situatie duidelijk verbeterd is, gaven cijfers van de Verenigde Naties van juli 2012 aan dat het aantal mensen dat voedselhulp nodig heeft gedaald was van 3,75 miljoen naar 2,2 miljoen. Daarvan zijn nog altijd 250.000 mensen in acute voedselnood. Daarnaast verblijven er volgens cijfers van oktober 2012 nog zo'n 470.000 vluchtelingen in de kampen bij Dadaab, waarvan het merendeel Somaliërs<sup>21</sup>.

<sup>21</sup> <http://data.unhcr.org/horn-of-africa/download.php?id=1062>

Alle in Kenia actieve SHO-deelnemers zetten hun activiteiten voort, zie onderstaand overzicht.

| <b>Vervolgactiviteiten SHO-deelnemers in Kenia</b> |                                                                                                                                                                                              |
|----------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Cordaid Mensen in Nood                             | Zet haar reeds lopende gemeenschapsproject voor risicoreductie van rampen en droogte management voort, met o.a. herstel- en wederopbouwactiviteiten.                                         |
| ICCO & Kerk in Actie                               | Bereidt een rehabilitatieprogramma voor, gefinancierd met eigen middelen.                                                                                                                    |
| Nederlandse Rode Kruis                             | Nieuwe programma's adresseren voedselveiligheid door middel van proactieve risicoreductie activiteiten;<br>In de kampen blijft werkt het Rode Kruis o.a. aan verbetering van hygiëne werken. |
| Stichting Vluchteling                              | Blijft primaire en secundaire gezondheidszorg bieden in Dadaab en behandelt ondervoede kinderen, gefinancierd met eigen middelen.                                                            |

### 3.3 Ethiopië

#### 3.3.1 De situatie in Ethiopië

In de periode juli tot september 2011 was de droogte in grote delen van Ethiopië op zijn ergst. Vooral de Somaliregio kampte met ernstige droogte. Daarna ontvingen verschillende gebieden voor het eerst sinds lange tijd weer regen. De regens waren erg lokaal en onregelmatig, vooral in het begin van de regenperiode. Daardoor bleef het in sommige gebieden droog (bijvoorbeeld in de zuidelijke Somaliregio), of regende het juist zo hard (in het zuiden) dat overstromingen gewassen vernielden die bijna oogstrijp waren. Ook bracht de weersverandering een vrij plotselinge temperatuurdaling teweeg, waardoor veel geiten, verzwakt door de lange droogte, stierven. Het vee dat wel overleefde, gaf tijdelijk minder melk, wat direct doorwerkte in een verhoging van het aantal gevallen van ondervoeding bij jonge kinderen, en zwangere en borstvoedende vrouwen. De droogte intensiverde met name in het Zuiden en Zuidoosten van het land door een late start van de Gu-regens (Ethiopië's lange regentijd in mei-september).

Ethiopië is naast Kenia een belangrijke veilige haven voor mensen uit Somalië op de vlucht voor droogte en conflict. De toch al enorme instroom van vluchtelingen werd nog verder vergroot doordat het militair ingrijpen van Kenia in Somalië de toegang tot de kampen in Kenia bemoeilijktte of zelfs onmogelijk maakte. Ook het feit dat Al Shabaab internationale hulp bemoeilijkt in het grensgebied in Somalië, leidde tot een verdere toename van het aantal mensen dat naar Ethiopië vluchtte. Als gevolg hiervan kregen de vluchtelingenkampen in Dollo Ado nabij de grens met Somalië te kampen met enorme aantallen vluchtelingen en moest het aantal kampen worden uitgebreid. Leefomstandigheden voor de inwoners van de kampen zijn slecht. Het is er droog, stoffig en extreem heet, wat het leven in de tenten erg zwaar maakt. Slechte sanitaire voorzieningen maken dat ziekten als diarree en mazelen regelmatig voorkomen.



#### Minder vaak ziek

Mevrouw Loko, 40 jaar oud en nomadisch veehouder in de Borana zone in Ethiopië, is moeder van zes kinderen. World Vision selecteerde haar voor deelname aan een 'moedertraining'. "Voordat ik aan deze training deelnam, wist ik niet dat voor een kind handen en gezicht wassen bij het voorbereiden van een maaltijd, het eten of toiletgang zo belangrijk was. Daardoor had mijn familie, vooral mijn kinderen, vaak last van diarree of andere ziekten." Mevrouw Loko's familie profiteert nu van haar nieuwe kennis, en de hygiënematerialen die ze tijdens de training heeft ontvangen: schoonmaakmiddelen, zeep en watercontainers.

Mevrouw Loko en haar familie profiteren niet alleen van de moedertraining. "De mensen in mijn dorp dronken altijd onveilig water omdat we niet beter wisten, en omdat we geen andere mogelijkheid hadden. We zijn blij met de nieuwe waterplaats, waardoor we nu schoon drinkwater hebben. We willen God en de hulpverleners bedanken voor de mogelijkheid die ze ons in dit verre en droge gebied hebben gegeven."

*World Vision*

*World Vision ondersteunde de aanleg van watervoorzieningen en faciliteerde hygiënecampagnes in drie districten in de Borana zone, Ethiopië.*

### 3.3.2 Hulpverlening SHO-deelnemers in Ethiopië

Zeven van de negen SHO-deelnemers aan de actie 'Honger in de Hoorn van Afrika' zijn actief in Ethiopië. Alleen Oxfam Novib en UNICEF hebben er geen (door SHO-gefinancierde) activiteiten.

#### *Cordaid Mensen in Nood*

Cordaid is met negen partnerorganisaties actief in een groot aantal districten verspreid over twee regio's: Oromia (Midden- en Zuid-Ethiopië) en Afar (noordelijk Ethiopië). Net als in Kenia is Cordaids noodhulpprogramma in Ethiopië onderdeel van een groter, inmiddels zevenjarig programma op het gebied van risicoreductie voor rampen en droogtebestrijding in lokale gemeenschappen<sup>22</sup>. De belangrijkste doelgroep zijn nomadische veehouders die getroffen zijn door droogte. Extra aandacht krijgen gezinnen waarvan de man is weggefallen en gezinnen met zwangere of borstvoedende vrouwen, kleine kinderen, invaliden of ouderen. De belangrijkste activiteiten met behulp van Giro 555-gelden waren gericht op het voorzien in water en het gezond houden van de veestapel. Daarnaast vonden ook voedselhulp en gezondheidszorgactiviteiten plaats.

Cordaid Mensen in Nood werkt ook in de vluchtelingenkampen. In het kader van psychosociale hulp zette ze sport-, culturele en recreatieactiviteiten op voor de jeugd. Ook gaf Cordaid Mensen in Nood onderwijs aan volwassenen, training in zelfredzaamheid en primair onderwijs.

Ondanks de moeilijke omstandigheden heeft Cordaid Mensen in Nood de meeste activiteiten volgens plan kunnen uitvoeren.

#### *ICCO & Kerk in Actie*

ICCO & Kerk in Actie werkt in de regio's Oromia, Afar en Somali via zes lokale partnerorganisaties. Een aantal van de districten waarin de partners werken, zijn verafgelegen en buiten het bereik van andere organisaties. De activiteiten richten zich op gezondheidszorg, water en sanitatie, voeding, levensonderhoud en het voorkomen van rampen. In de vluchtelingenkampen in Dollo Ado werden de activiteiten aangepast (meer water en sanitatie) om overlap met andere organisaties te voorkomen.

Afgezien van vertragingen door onder andere moeilijke bereikbaarheid en langdurige procedures voor overheidstoestemming zijn alle activiteiten voorspoedig voorlopen. Door de distributie van voedsel nam de ondervoeding in de werkgebieden van ICCO & Kerk in Actie waarneembaar af. Het verstrekken van vee (geiten, kippen) droeg daar verder aan bij. Behalve dat deze dieren hun dieet aanvulden met melk en eieren, konden de mensen een deel hiervan verkopen op de markt.

#### *Nederlandse Rode Kruis*

Het Nederlandse Rode Kruis werkt, via haar zustervereniging ter plaatse, in de Oromia- en Afarregio, zowel in de vluchtelingenkampen in Dollo Ado als daarbuiten. De SHO-gefinancierde activiteiten maakten onderdeel uit van een groot programma dat zich in eerste instantie vooral focuste op het verschaffen van schoon water en voeding. Door moeilijkheden bij de inkoop van voedsel liep de distributie ervan vertraging op. Ook moesten watertransporten tijdelijk worden opgeschort als gevolg van hevige regen.

#### ***Blij met cash- en food for work***

De 56-jarige Rukiya deelt haar huishouden met haar zonen en dochters. Over haar deelname aan Cordaid's Food en Cash for work programma vertelt ze: 'Dit project heeft me gered van een erbarmelijk leven. Samen met mijn dochter werkte ik mee aan het herstel van een waterput. Daarvoor ontvingen we mais. We kregen ook nog 1140 Birr (ongeveer €50). Nu heb ik genoeg te eten voor de komende vier tot vijf maanden. Ik had zelfs nog geld over om geiten te kopen en zaden die ik in het volgende seizoen kan planten.'

#### *Cordaid, Ethiopië*



<sup>22</sup> Community Managed Disaster Risk Reduction en Drought Cycle Management

### *Save the Children*

Save the Children is actief in de Somaliregio en Oromiaregio op het gebied van voeding, medische consultaties en vaccinaties, en water en sanitatie. De activiteiten zijn speciaal afgestemd op de behoeften van families met kinderen, met name gewonde of invalide kinderen. De werkzaamheden vinden plaats via de veldkantoren van Save the Children in Ethiopië.

Ondanks een vertraging bij de aanvang van de werkzaamheden, heeft Save the Children alle activiteiten tijdig kunnen uitvoeren en afronden. Door een aantal wijzigingen in de activiteiten, zoals de aanleg van grotere waterreservoirs in plaats van putten, kon een groter aantal mensen worden geholpen dan voorheen was voorzien.

### **Strijd tegen ondervoeding**

In Harshin Woreda, één van gebieden in Ethiopië die het zwaarst door de droogte is getroffen, woont Ifrah samen met haar man Ismael en hun vijf kinderen. De droogte heeft hun veestapel gedecimeerd, wat hun belangrijkste bron van melk, vlees en inkomen is. Eén van de kinderen, de 12-maanden oude Abdi-Fatah, was al een tijdje ziek toen Ifrah besloot hem naar het behandelcentrum van Save the Children te brengen. Het jongetje woog toen nog 4,5 kilo. Volgens zijn moeder had Abdi-Fatah moeite met ademen, hoestte hij al drie weken, was hij niet in staat om te drinken en moest hij geregeld overgegeven. Abdi-Fatah had dringend behandeling nodig en werd daarom opgenomen in het Harshin stabilisatiecentrum. Daar gaven ze hem speciale voeding en een behandeling waardoor zijn eetlust verbeterde en hij zich langzaam weer beter voelde. Toen Abdi-Fatah 5,6 kilo woog, mocht hij naar huis. Zijn moeder kwam hem met tranen van vreugde en dankbaarheid ophalen.

Abdi-Fatah is nu in goede conditie, eet goed en speelt met zijn moeder. Ifrah zelf heeft ook steun gekregen. Door het voedingsadvies en de training in moeder- en kindzorg begrijpt ze nu de oorzaak van de ondervoeding van haar kind.

*Save the Children, Ethiopië*



Moedertraining, Foto: World Vision, Eliyas

### *Stichting Vluchteling*

Stichting Vluchteling focust met haar vaste partnerorganisatie IRC in Ethiopië op de vluchtelingenkampen in Dollo Ado (Kobe, Bokolmayo, Halewen, Bur Amino). De met SHO-geld gefinancierde activiteiten waren vooral gericht op het bieden van schoon drinkwater door de toevoer van water en het aanleggen van waterleidingen en watertanks. Ondanks moeilijkheden bij de aanleg van een waterzuiveringsinstallatie en reservoir konden door enkele aanpassingen (zoals de aanvoer van water per tankwagen) de doelen toch worden bereikt. Een ander aandachtsveld voor Stichting Vluchteling is de bescherming van meisjes en vrouwen tegen seksueel geweld door bijvoorbeeld het bieden van psychosociale zorg, training en het uitdelen van hygiëne pakketten aan kwetsbare vrouwelijke vluchtelingen.

### *Tear*

Tear heeft met één van haar lokale partners in Ethiopië gewerkt aan noodhulp. Daarmee werkt Tear in de Wolaytazone in het zuiden van het land. Bij het selecteren van de begunstigden van de hulp was een evenwichtige verdeling tussen mannen en vrouwen een belangrijk criterium. Verschillende activiteiten zijn gebaseerd op het *cash for work* principe, waarbij gezamenlijk werd gewerkt aan terrassering ter verbetering van landbouwgronden, aan het verbeteren van toegangswegen en bruggen en aan het opkweken van zaailingen. Invaliden, weeskinderen, mensen met HIV en ouderen kregen hulp zonder daarvoor deel te hoeven nemen aan werkzaamheden.

Op basis van de situatie ter plaatse besloot Tear een aantal activiteiten aan haar oorspronkelijke plan toe te voegen. Zo verschaftte ze ook hulp aan ondervoede kinderen, zorgde voor goede afwateringssystemen bij lokale wegen ter voorkoming van erosie en legde 45 latrines aan.

### *World Vision*

World Vision concentreert zich op water- en sanitatievoorzieningen in de Oromiaregio. World Vision legde watersystemen aan die ook in de toekomst de beschikbaarheid van water verbetert.

Om ziekten tegen te gaan gaf World Vision voorlichting over het belang van goede hygiëne in een groot aantal dorpen. Omdat veel dagelijkse activiteiten op het gebied van water en sanitatie traditioneel toebehoren aan vrouwen en kinderen, wordt met hen speciaal rekening gehouden in de planning en uitvoering van de activiteiten. Ook de behoeften van ouderen en invaliden krijgen speciale aandacht. World Vision werkt direct via haar eigen veldkantoor in Ethiopië.

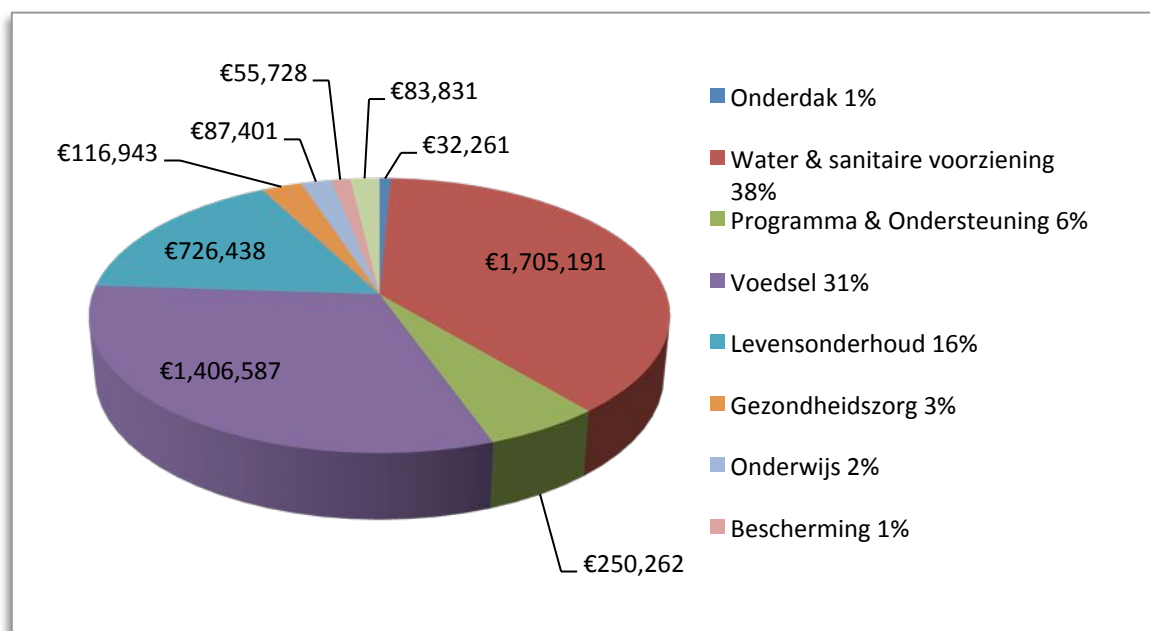
### 3.3.3 Belemmeringen en oplossingen SHO-deelnemers in Ethiopië

De hulp aan Ethiopië verliep in het begin moeizaam. Lokale organisaties werden overvraagd door de vele donoren en hulporganisaties die hulp wilden bieden, wat onder meer resulteerde in een groot verloop onder medewerkers. Een tekort aan water zorgde ervoor dat waterdistributies niet zo vlot verlopen als gepland en hulporganisaties moesten bezuinigen op de hoeveelheid die ze per begunstigende konden leveren. Ook de aanleg van watervoorzieningen liep vertraging op, als gevolg van geschillen over landeigendom. Gebrekkige communicatiemogelijkheden en logistieke voorzieningen bemoeilijkten de werkzaamheden in Dollo Ado. Dit werd verergerd doordat veel hulpgoederen van buitenaf moesten worden aangevoerd omdat ze lokaal niet verkrijgbaar waren.

Ondanks alle moeilijkheden hebben de hulporganisaties de met SHO-gelden geplande activiteiten uiteindelijk grotendeels volgens plan kunnen uitvoeren.

### 3.3.4 Resultaten per cluster en SHO-deelnemer in Ethiopië

In Ethiopië zijn tot dusver de meeste SHO-gelden besteed aan de clusters 'Water en sanitaire voorzieningen', Voedsel' en 'Levensonderhoud'.



**Figuur 6:** Bestedingen per cluster in Ethiopië

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de resultaten die tot nu toe in Ethiopië zijn bereikt, gegroepeerd per cluster en per deelnemende organisatie. Voor het berekenen van de behaalde resultaten en het bereik zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- De gemiddelde gezinsgrootte gehanteerd in de projectgebieden in Ethiopië varieert van 4 tot 6 personen.

- Verschillende organisaties hebben de Giro 555-gelden samengevoegd met fondsen van andere donoren. Sommige daarvan (Stichting Vluchteling; Tear) rekenen de resultaten en het behaalde bereik daarom proportioneel toe aan de verschillende bijdragende partijen. ICCO & Kerk in Actie, Save the Children, World Vision en Cordaid Mensen in Nood hebben de gelden geormerkt en kunnen de resultaten daardoor direct toerekenen aan de SHO-bijdrage.
- Het Nederlandse Rode Kruis rapporteert alleen op de totaal geboekte resultaten (niet apart gespecificeerd voor de SHO-gelden). Deze zijn daarom uit de onderstaande overzichten gelaten, maar opgenomen in Bijlage 2 op pagina 61.

| Voedsel en voeding     |                                                                                                                                              |                               |
|------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| Deelnemer              | Resultaten                                                                                                                                   | Bereik                        |
| Cordaid Mensen in Nood | - Financiële ondersteuning van voedselzekerheid voor huishoudens                                                                             | 4.200 mensen                  |
|                        | - Programma voor aanvullende voeding voor kinderen onder 5 jaar en zwangere of borstvoedende vrouwen                                         | 4.374 mensen                  |
|                        | - Verstrekken van voedselbonnen                                                                                                              | 3.600 mensen                  |
|                        | - Verstrekken van zaden aan families meest risicovolle gebieden                                                                              | 15.492 mensen                 |
|                        | - Verbeteren van landbouwgronden (omheinen, verwijderen van struiken)                                                                        | 49.776 mensen                 |
| ICCO & Kerk in Actie   | - Voedseldistributie gedurende 3 maanden                                                                                                     | 12.465 mensen                 |
|                        | - Distributie van aanvullende voeding gedurende 2-3 maanden (afhankelijk van het gebied)                                                     | 3.501 mensen                  |
| Save the Children      | - Uitvoering van therapeutisch voedingsprogramma voor ernstig ondervoede kinderen onder 5 jaar                                               | 236 kinderen                  |
|                        | - Uitvoering van therapeutisch voedingsprogramma voor matig ondervoede kinderen onder 5 jaar en ondervoede zwangere en borstvoedende vrouwen | 2.090 kinderen en 820 vrouwen |
|                        | - Deelname aan therapeutische en additionele voedingsprogramma's (voor ernstig en matig ondervoede kinderen en borstvoedende vrouwen)        | 2326 kinderen en 820 vrouwen  |
|                        | - Screening van deelnemers aan het therapeutisch voedingsprogramma                                                                           | 13.395 mensen                 |
| Tear                   | - Aanleg van stenen muurtjes (voor aanleg van terrasakkers en om erosie tegen te gaan)                                                       | 12.800 mensen                 |
|                        | - Aanleg van toegangswegen                                                                                                                   |                               |
|                        | - Aanleg van bruggen                                                                                                                         |                               |
|                        | - Opkweken van zaailingen                                                                                                                    |                               |

| Water en sanitaire voorzieningen |                                                                            |                |
|----------------------------------|----------------------------------------------------------------------------|----------------|
| Deelnemer                        | Resultaten                                                                 | Bereik         |
| Cordaid Mensen in Nood           | - Distribueren van drinkwater                                              | 302.622 mensen |
|                                  | - Aanleg van waterputten en verstrekken van waterzuiveringstabletten       | 4.002 mensen   |
|                                  | - Installatie van watertanks op scholen (ook toegankelijk voor omwonenden) | 37.974 mensen  |
|                                  | - Aankoop van waterpurificatiemiddelen, klaar voor distributie             | 247.926 mensen |
|                                  | - Herstel van waterputten, vijvers en pompen                               | 325.242 mensen |
|                                  | - Distributie van handgereedschap voor herstelwerkzaamheden vijvers        | 5.400 mensen   |
|                                  | - Subsidiëring van brandstof ten behoeve van waterputten voor vee          | 58.824 mensen  |
|                                  | - Aanleg van latrines voor scholen                                         | 3.930 mensen   |
| ICCO & Kerk in Actie             | - Aanleg van waterreservoirs                                               | 7.000 mensen   |
|                                  | - Verstrekken van schoon drinkwater                                        | 1.850 mensen   |
|                                  | - Aanleg van 59 kunststof wateropslag tanks                                | 14.103 mensen  |
|                                  | - Aanleg van 57 latrinegebouwen (met 4 latrines per gebouw)                | 4.560 mensen   |
|                                  | - Distributie van water en waterpurificatiemiddelen                        | 9.019 mensen   |

|                       |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                                                                      |
|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                       | - Verbeteren en nieuwe aanleg van waterputten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                 | 11.600 mensen                                                                                                                        |
| Save the Children     | Rehabilitatie van slecht functionerende watersystemen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                         | 79.080 mensen                                                                                                                        |
| Stichting Vluchteling | Distribueren van water; het installeren van watertanks en het aanleggen en onderhouden van watersystemen                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                      | 35.850 mensen                                                                                                                        |
| World Vision          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Aanleg van watersystemen</li> <li>- Distributie van waterzuiveringstabletten</li> <li>- Verstrekken van middelen voor wateropslag en het schoonhouden ervan</li> <li>- Trainen van gezondheidsvoorlichters</li> <li>- Trainen van gemeenschappen in sanitatie en hygiëne</li> <li>- Uitvoeren van sanitatie en hygiëne campagnes</li> <li>- Training van water en sanitatie comités in het in bedrijf houden van water distributie systemen, inclusief het onderhoud en management ervan.</li> <li>- Training van moeders in verbeterde hygiëne zoals handen wassen, baden, wat te doen met de ontlasting van baby's en veilig en schoon water transport.</li> </ul> | 10.000 mensen<br>10.000 mensen<br>10.000 mensen<br><br>16 mensen<br>10.000 mensen<br>10.000 mensen<br>32 mensen<br><br>1.911 vrouwen |

| Levensonderhoud        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                                           |
|------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------|
| Deelnemer              | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                    | Bereik                                                                                    |
| Cordaid Mensen in Nood | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ontwormen van vee en behandeling van ziekten</li> <li>- Inzet van gemeenschapswerkers voor diergezondheid</li> <li>- Houden van gemeenschapsbijeenkomsten over het delen van weidegrond en water</li> <li>- Land omheind en vrijgemaakt van doornstruiken met behulp van verstrekte handgereedschappen</li> <li>- Verstrekken van veevoer</li> </ul> | 108.498 mensen<br>138.276 mensen<br>27.582 mensen<br><br>9.690 mensen<br><br>8.100 mensen |
| ICCO & Kerk in Actie   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Behandelen en vaccineren van vee</li> <li>- Uitdelen van agrarisch handgereedschap, geiten, kippen, zaden en fruitbomen</li> <li>- Ondersteunen van herstel met behulp van <i>cash for work</i> verstrekken van agrarische benodigdheden en herbevoorrading.</li> </ul>                                                                              | 57.000 mensen<br>3.892 mensen<br><br>30.437 mensen                                        |

| Gezondheidszorg        |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                        |                                                                                              |
|------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------|
| Deelnemer              | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             | Bereik                                                                                       |
| Cordaid Mensen in Nood | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Geven van individuele counseling</li> <li>- Geven van psychologische voorlichting</li> <li>- Trainen van vluchtelingenwerkers</li> <li>- Verstrekken van medicijnen</li> <li>- Bieden van gezondheidsservices, voorlichting over sanitatie en hygiëne, uitdelen van zeep en waterzuiveringstabletten</li> <li>- Training en forum over gezondheid</li> </ul>  | 107 mensen<br>6.930 mensen<br>30 mensen<br>4.500 mensen<br>65.472 mensen<br><br>7.800 mensen |
| ICCO & Kerk in Actie   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Vaccineren van kinderen onder 1 jaar tegen o.a. mazelen en DTP en kinderen onder 5 jaar tegen mazelen; vaccineren van vrouwen tegen tetanus</li> <li>- Geven van voorlichting over gezondheid, voorkomen van ziekten en voeding en verstrekken van zeep en waterzuiveringstabletten</li> <li>- Aanschaf van medicijnen en behandelen van patiënten</li> </ul> | 35.500 mensen<br><br>65.000 mensen<br><br>1.969 mensen                                       |
| Save the Children      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Training van gezondheidswerkers en verpleegkundigen over ondervoeding, en uitvoeren van gezondheidscontroles</li> <li>- Training van gemeenschapsvrijwilligers in therapeutische en additionele voedingsprogramma's</li> <li>- Uitvoeren van gezondheidscontroles en vaccinaties voor kinderen en zwangere of borstvoedende kinderen</li> </ul>               | 56 mensen<br><br>40 mensen<br><br>12.741 kinderen en vrouwen                                 |

|                       |                                                                                                               |               |
|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Stichting Vluchteling | Opzetten van een verwijzingssysteem voor slachtoffers van seksueel geweld, inclusief opleiden van medewerkers | 20.726 mensen |
|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|

| Onderwijs              |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                             |                                                        |
|------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|
| Deelnemer              | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                  | Bereik                                                 |
| Cordaid Mensen in Nood | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Organiseren van sportactiviteiten en workshops</li> <li>- Produceren van toneelstukken door vluchtelingen</li> <li>- Verzorgen van Engelse taal en wiskunde lessen</li> <li>- Training voor veehouders en overheidsmedewerkers in irrigatie, rampenparaatheid en richtlijnen voor vee in noodsituaties.</li> </ul> | 299 mensen<br>120 mensen<br>463 mensen<br>1.506 mensen |
| ICCO & Kerk in Actie   | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Opstellen en trainen van 10 adviescommissies en 12 moedercommissies. Trainen en verstrekken van financiële steun voor aankoop van geiten en voer voor 458 moeders</li> </ul>                                                                                                                                       | 1.374 mensen                                           |

| Bescherming           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                    |
|-----------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Deelnemer             | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                | Bereik                                                                                                                             |
| Stichting Vluchteling | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Uitvoeren van een beoordeling van de situatie met betrekking tot seksueel geweld, inclusief opvolging</li> <li>- Verstrekken van psychosociale hulp aan slachtoffers van seksueel geweld en verwijzing naar additionele services</li> <li>- Houden van coördinatiebijeenkomsten met andere organisaties over seksueel geweld en opzetten van doorverwijssysteem</li> <li>- Training van gemeenschapswerkers over seksueel geweld</li> <li>- Inrichten van veilige plaatsen voor vrouwen</li> <li>- Training over seksueel geweld aan vluchtelingenleiders</li> <li>- Huisbezoeken voor het geven van voorlichting over seksueel geweld en openingsceremonie van een 'Women and Girls Wellness Centre'</li> </ul> | 20.726 mensen<br><br>4 mensen<br>doorverwezen<br>4 organisaties<br><br>30 mensen<br><br>20.726 mensen<br>58 mensen<br>7.140 mensen |

| Onderdak en non-fooditems |                                                                                                                                                    |               |
|---------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|---------------|
| Deelnemer                 | Resultaten                                                                                                                                         | Bereik        |
| Stichting Vluchteling     | Uitdelen van pakketten met kleding, sandalen, sanitaire en hygiëneartikelen aan vrouwen, inclusief het geven van voorlichting over seksueel geweld | 2.125 vrouwen |

| Rampenvoorbereiding  |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                     |                                                                                |
|----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------|
| Deelnemer            | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                                          | Bereik                                                                         |
| ICCO & Kerk in Actie | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Realiseren van gemeenschapsplannen voor risicoreductie in 31 gemeenschappen</li> <li>- Training in beheer van natuurlijke hulpbronnen</li> <li>- Training in bescherming van de leefomgeving</li> <li>- Training in vroegtijdig slachten van vee (voor het afzwakt en weinig meer opbrengt)</li> <li>- Training van overheidsmedewerkers en vertegenwoordigers van lokale gemeenschappen in het voorbereiden op rampen, early warning en humanitaire standaards</li> </ul> | 50.500 mensen<br><br>106 mensen<br>65 mensen<br>1.420 mensen<br><br>175 mensen |

### 3.3.5 Vooruitzichten hulpverlening SHO-deelnemers in Ethiopië

Het aantal mensen met acute voedselnood in Ethiopië daalde met 75%, voornamelijk dankzij de humanitaire hulp. Voortbouwend op de noodhulp van 2011, werken de hulporganisaties nu voornamelijk aan de capaciteit van gemeenschappen om beter op toekomstige droogtes voorbereid te zijn.

Als gevolg van de herhaaldelijke droogtes in 2010 en 2011 zal de voedselzekerheid in rurale gebieden niet zomaar hersteld zijn. Ook zijn de noden in de vluchtelingenkampen in Dollo Ado nog hoog. Deze kampen bestaan al sinds de onlusten in en om Mogadishu in 2009-2010. Door de droogte in 2011 zijn er veel bewoners uit Somalië bijgekomen (zie figuur 3 in paragraaf 3.1.1). Aangezien er nog geen verbetering te zien is in de politieke en veiligheidssituatie in Somalië, is het niet te verwachten dat deze aantallen in de komende jaren zullen dalen.

Alle in Ethiopië actieve SHO-deelnemers zijn van plan hun werkzaamheden in het land voort te zetten, zie onderstaand overzicht.

| Vervolgactiviteiten SHO-deelnemers in Ethiopië |                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Cordaid Mensen in Nood                         | Zet haar reeds lopende gemeenschapsproject voor risicoreductie van rampen en droogte management voort, met o.a. herstel- en wederopbouwactiviteiten.                                                                                  |
| ICCO & Kerk in Actie                           | Bereidt een rehabilitatieprogramma voor, gefinancierd met eigen middelen;<br>Lokale partners worden geholpen om risicoreductie voor rampen in al hun programma's te integreren.                                                       |
| Nederlandse Rode Kruis                         | Onderzoek naar mogelijkheden voor financiële ondersteuning van heropbouw van levensonderhoud;<br>Voortzetten van herstel van waterbronnen.                                                                                            |
| Tear                                           | Werkt aan voedselzekerheid, o.a. met behulp van spaar- en kredietgroepen en verbetering van landbouwtechnieken.                                                                                                                       |
| Save the Children                              | Wil focussen op capaciteitsopbouw van overheid en gemeenschappen om beter voorbereid te zijn op toekomstige crisissen. Dit omvat o.a. het beheer van veestapel en waterbronnen.                                                       |
| Stichting Vluchteling                          | Werkt aan een programma voor duurzame verbetering van wateraanvoer in de kampen met eigen financiële middelen.                                                                                                                        |
| World Vision                                   | Werkt aan rehabilitatie, met name via training in hygiëne en verbeteren van waterbronnen. Ethiopia is ook onderdeel van het regionale programma dat doorgaat in de Hoorn van Afrika, onder andere in het Dollo Ado vluchtelingenkamp. |

## 4. Financiën

De actie 'Honger in de Hoorn van Afrika' bracht ruim 25 miljoen euro op. Deze opbrengst komt volledig van het Nederlandse publiek en bedrijfsleven. De SHO-deelnemers hebben het geld binnen de bestedingstermijn besteed in de Hoorn van Afrika.

In dit hoofdstuk geeft de SHO een financieel overzicht van de actie en de bestedingen door haar deelnemers voor de uitgevoerde activiteiten in de periode 11 juli 2011 tot en met 31 juli 2012 (de bestedingstermijn).

### 4.1 Opbrengsten en kosten actie

Tijdens de nationale actieperiode (van 11 juli tot 31 november 2011) werd een bedrag van €25.482.631,- ingezameld op Giro 555. Om deze Nationale Actie mogelijk te maken, heeft de SHO kosten gemaakt. Deze 'kosten eigen fondsenwerving' bedroegen voor deze actie € 219.373,-. Dit is in vergelijking tot andere fondsenwervende acties buitengewoon laag. Dat komt doordat veel werk werd verzet door vrijwilligers en medewerkers van de SHO-deelnemers en doordat gebruik kon worden gemaakt van gratis diensten. De 'kosten eigen fondsenwerving' bedroegen 0,9% van de totale baten, wat ver onder de 25%-richtlijn van het Centraal Bureau voor Fondsenwerving (CBF) ligt.

Naast de kosten voor de fondsenwerving maakt de SHO ook kosten voor de coördinatie van de verantwoording, rapportages, website, communicatie en administratie. Om deze werkzaamheden uit te voeren en te coördineren zijn een klein back en front office opgericht. Deze offices zijn ondergebracht bij de deelnemers. De totale kosten voor de coördinatie, afronding en communicatie rond deze actie was € 157.597, 0,6% van de totale baten.

Tabel 1: Baten en lasten Giro 555

| <b>Opbrengst publieke donaties</b>       |                    |
|------------------------------------------|--------------------|
| Opbrengst publieke donaties              | €25.482.631        |
| Bijdrage overheid                        | €0                 |
| Rente Giro 555                           | €5.833             |
| Giften binnengekomen na sluitingsdatum*  | -€76.627           |
| Totaal baten                             | €25.411.837        |
| <b>Lasten</b>                            |                    |
| Kosten eigen fondsenwerving              | €219.373           |
| SHO-kosten                               | €157.597           |
| Totaal lasten                            | €376.970           |
| <b>Resultaat Hoorn van Afrika- actie</b> | <b>€25.034.867</b> |

\* Bedrag wordt bestemd voor volgende SHO-actie

### 4.2 Verdeling gelden

Na aftrek van actie- en SHO-officekosten werd de opbrengst verdeeld onder de negen SHO-deelnemers<sup>23</sup>. Deze verdeling vindt plaats conform een jaarlijks vastgestelde verdeelsleutel en is dus bekend bij de deelnemende organisaties voordat een actie start. De verdeelsleutel wordt berekend op basis van de omvang van de wereldwijde humanitaire hulpverlening van de betreffende organisatie, en haar opbrengst uit fondsenwerving in Nederland, beide berekend over de afgelopen drie jaren. Gelden waar een deelnemer geen aanspraak op maakt, zoals Terre des Hommes bij deze actie heeft gedaan, zijn volgens de verdeelsleutel over de andere deelnemers verdeeld. Cordaid Mensen in

<sup>23</sup> Terre des Hommes neemt geen deel aan de Hoorn van Afrika actie.

Nood had een maximale absorptiecapaciteit van € 6.494.420 aangegeven. Onderstaande tabel geeft een overzicht van de verdeling van de gelden over de verschillende SHO-deelnemers. Zie voor een specificatie van de verdeling bijlage 4.

**Tabel 2:** Verdeling SHO-gelden Hoorn van Afrika

| <b>Totale verdeling HvA actie</b> |                    |
|-----------------------------------|--------------------|
| Cordaid Mensen in Nood            | €6.494.420         |
| ICCO & Kerk in Actie              | €2.822.722         |
| Oxfam Novib                       | €3.443.669         |
| Nederlandse Rode Kruis            | €5.133.163         |
| Tear                              | €403.616           |
| UNICEF Nederland                  | €3.844.698         |
| Save the Children                 | €1.045.261         |
| Stichting Vluchteling             | €1.379.020         |
| World Vision                      | €468.298           |
| <b>TOTAAL</b>                     | <b>€25.034.867</b> |

### 4.3 Opbrengsten en kosten SHO-deelnemers

Zodra de SHO-gelden naar een SHO-deelnemer zijn overgemaakt, draagt deze zelf de verantwoordelijkheid voor de wijze waarop ze haar aandeel besteedt: zelf, via een (lokale) uitvoerende organisatie (partner) of via een internationale koepel. Dit gebeurt conform de eigen beheerskaders van de deelnemer en in overeenstemming met aanvullende afspraken zoals opgenomen in de reglementen van de SHO. De SHO-middelen worden, met uitzondering van de apparaatskostenvergoeding (AKV, zie verderop in deze paragraaf), alleen besteed in de Hoorn van Afrika binnen de gestelde bestedingstermijn en met het doel adequate hulp te bieden aan de slachtoffers van de humanitaire ramp.

Kosten die ter voorbereiding en coördinatie van de hulpverlening door de SHO-deelnemers worden gemaakt, worden 'apparaatskostenvergoeding' (AKV) genoemd. Hieronder valt het beoordelen, coördineren, controleren en verantwoorden van de hulpprogramma's, maar ook de voorbereidings- en coördinatiekosten van de internationale koepelorganisatie en de kosten voor de SHO. Volgens afspraak binnen de SHO mogen de totale uitgaven op AKV niet meer dan 7% van de feitelijk bestede middelen bedragen. Ook de kosten voor de SHO vallen onder deze 7%. De SHO-deelnemers stellen alles in het werk om de AKV zo laag mogelijk te houden, zodat zoveel mogelijk gelden direct ten goede komen aan de hulpverlening. Voor deze actie is in totaal € 1,6 miljoen aan AKV besteed, dat is 6% van de totale baten.

**Tabel 3.** Overzicht AKV

|                                                 |                   |
|-------------------------------------------------|-------------------|
| Gerealiseerde SHO kosten (back en front office) | €157,597          |
| AKV deelnemers                                  | €1,454,853        |
| <b>Totale AKV lasten</b>                        | <b>€1,612,450</b> |

Rente die deelnemers ontvangen over de SHO-gelden komt ten goede aan de hulpverlening in de Hoorn van Afrika.

**Tabel 4.** Overzicht rente

|                                    |                |
|------------------------------------|----------------|
| Rente ontvangen op Giro 555        | €5,833         |
| Rente ontvangen door de deelnemers | €8,131         |
| <b>Totale rente baten</b>          | <b>€13,964</b> |

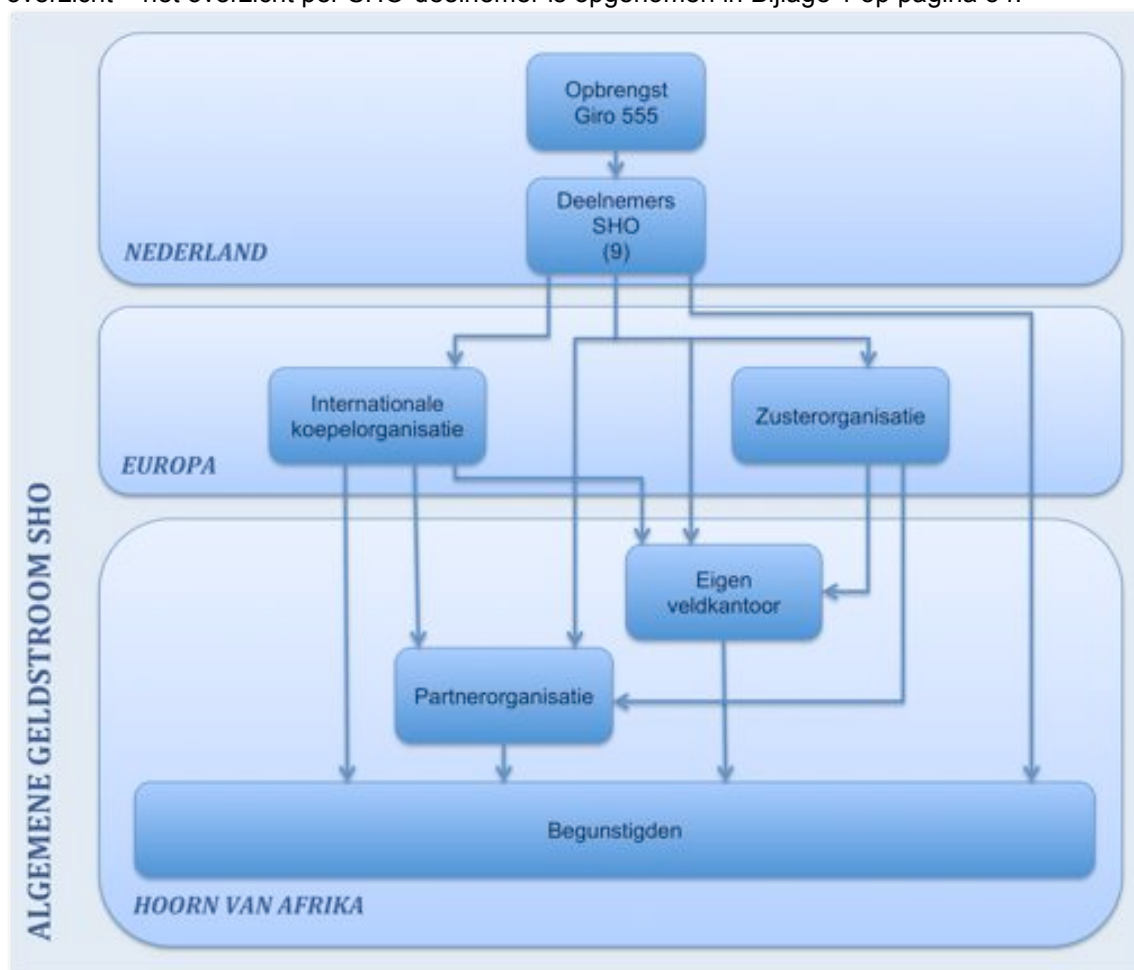
### 4.4 Bestedingsproces en toerekening

Afhankelijk van de lokale situatie en de structuur van de organisatie bieden de SHO-deelnemers de hulpverlening zelf, via (lokale) partnerorganisaties of via een koepelorganisatie. Als deelnemers met

partners werken, worden in veel gevallen projectvoorstellen ingediend. Bij goedkeuring van het voorstel (door de SHO-deelnemer) gaat de betrokken SHO-deelnemer een committering aan voor financiering van het voorgestelde hulpproject. Hierna worden de middelen, al dan niet in termijnen, door de SHO-deelnemer overgemaakt naar de partnerorganisatie. Vervolgens besteden de partners of uitvoerende organisaties deze gelden en rapporteren hierover terug naar de SHO-deelnemer. In sommige gevallen worden de hulpprojecten eerst door de lokale organisaties zelf voorgefinancierd en vindt de overmaking plaats op basis van goedgekeurde (eind-)rapportages. Bij deelname aan een koepelorganisatie zijn de SHO-gelden vaak onderdeel van een groter programma waar de internationale organisatie verantwoordelijk voor is. De SHO-deelnemer maakt dan afspraken waaraan de gelden besteed mogen worden (committering) en daarna worden de gelden naar de koepelorganisatie overgemaakt.

Bijna alle SHO-deelnemers maken deel uit van een internationale koepelorganisatie of werken samen met internationale partnerorganisaties. De financiële bijdrage die ze van de SHO ontvangen, is voor hen een onderdeel van een groter hulpprogramma, waarbij ze ook geld uit andere bronnen ontvangen. Om na te kunnen gaan waar welk geld naartoe gaat, oormerken Cordaid, Save the Children, World Vision (voor Ethiopië) en ICCO & Kerk in Actie de SHO-gelden. Stichting Vluchteling, Oxfam Novib, World Vision (voor Somalië), UNICEF Nederland en Tear doen dat niet. Zij rapporteren op basis van een percentage van het totale hulpprogramma ('proportioneel'). Het Nederlandse Rode Kruis maakt de SHO-bijdrage ongeoormerkt over naar de internationale koepel en kan om technische redenen niet proportioneel rapporteren. Rapportages beslaan het volledige Rode Kruisprogramma.

Figuur 7 (zie onder) geeft een schematisch overzicht van de geldstroom (dit is een algemeen overzicht – het overzicht per SHO-deelnemer is opgenomen in Bijlage 1 op pagina 54.



**Figuur 7:** Algemene geldstroom SHO

## 4.5 Besteding per land

De SHO-gelden zijn door de deelnemers ingezet voor de hulpverlening in drie verschillende landen; Somalië, Kenia en Ethiopië. In onderstaande tabel is te zien hoeveel SHO-gelden de organisaties in de verschillende landen hebben besteed. Een uitzondering hierop vormt het Nederlandse Rode Kruis: omdat de door haar ontvangen gelden volledig opgaan in het gehele programma van het Internationale Rode Kruis, kan zij niet (financieel) rapporteren over de besteding per land of cluster. Zie voor de resultaten van het Rode Kruis bijlage 3.

Van de totale opbrengst is 57% besteed in Somalië, 23% in Ethiopië en 20% in Kenia.

**Tabel 5:** Splitsing bestedingen naar land en organisatie

|                        | <b>Besteding Somalië</b> | <b>Besteding Kenia</b> | <b>Besteding Ethiopië</b> | <b>Totale besteding</b> |
|------------------------|--------------------------|------------------------|---------------------------|-------------------------|
| Cordaid Mensen in Nood | €1,757,697               | €2,477,272             | €1,821,887                | €6,056,856              |
| ICCO & Kerk in Actie   | €626,893                 | €464,048               | €1,546,729                | €2,637,670              |
| Oxfam Novib            | €3,229,622               | €0                     | €0                        | €3,229,622              |
| Tear                   | €189,358                 | €0                     | €189,285                  | €378,643                |
| UNICEF Nederland       | €3,735,509               | €0                     | €0                        | €3,735,509              |
| Save the Children      | €701,231                 | €0                     | €278,859                  | €980,090                |
| Stichting Vluchteling  | €364,716                 | €725,330               | €201,132                  | €1,291,178              |
| World Vision           | €13,566                  | €0                     | €426,750                  | €440,316                |
| <b>Sub totaal</b>      | <b>€10,618,591</b>       | <b>€3,666,650</b>      | <b>€4,464,642</b>         | <b>€18,749,883</b>      |
| Nederlandse Rode Kruis |                          |                        |                           | €4,806,181              |
| <b>Totaal</b>          | <b>€10,618,591</b>       | <b>€3,666,650</b>      | <b>€4,464,642</b>         | <b>€23,556,064</b>      |

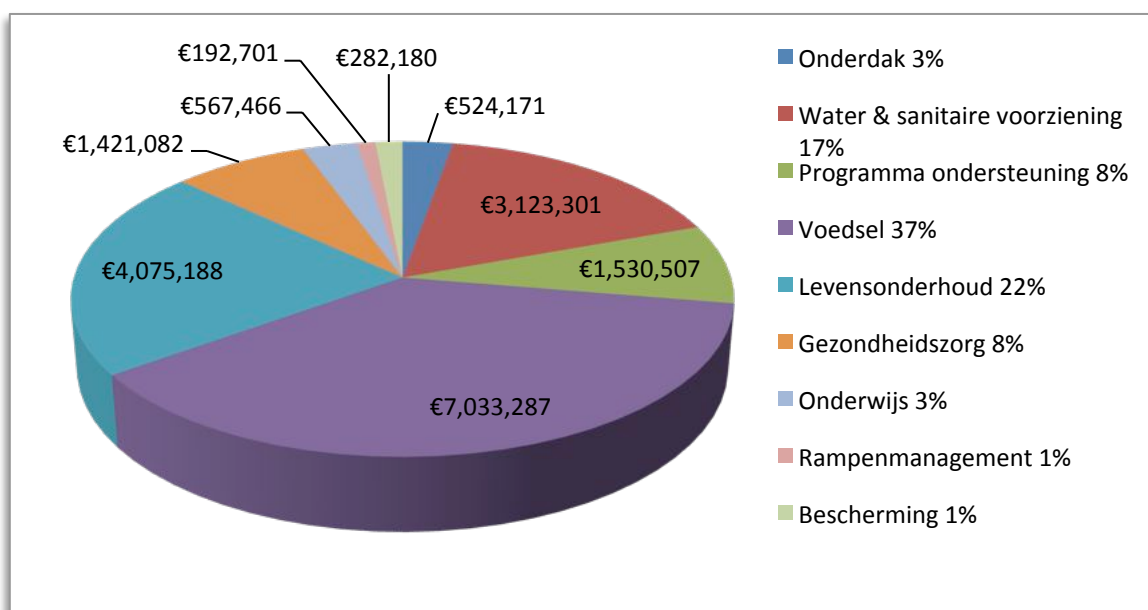
De besteding van het Rode Kruis is € 4.806.181. Dit maakt de totale besteding aan directe hulp aan slachtoffers € 23.556.064. Twee deelnemers, Cordaid Mensen in Nood en ICCO & Kerk in Actie, hebben een klein deel van hun bijdrage niet besteed binnen de bestedingstermijn en hebben een bedrag van € 32.081 teruggestort op Giro 555. Deze middelen worden ingezet bij een volgende actie.

**Tabel 6.** Aansluiting cijfers

|                                                               |                    |
|---------------------------------------------------------------|--------------------|
| Resultaat Hoorn van Afrika-actie                              | €25,034,867        |
| Rente opbrengsten deelnemers                                  | €8,131             |
| Gerealiseerde AKV deelnemers                                  | -€1,454,853        |
| Niet besteed Cordaid en ICCO & Kerk in Actie                  | -€32,081           |
| <b>Besteding door de deelnemers aan directe hulpverlening</b> | <b>€23,556,064</b> |

## 4.6 Besteding per cluster

De bestedingen genoemd in Tabel 5 zijn toegelicht in de voorgaande hoofdstukken. In de drie landen samen zijn de meeste gelden besteed aan het cluster 'Voedsel en voeding' (37%), gevolgd door 'Levensonderhoud' (22%) en 'Water en sanitaire voorzieningen' (18%). Ook hier geldt dat het aandeel van het Nederlandse Rode Kruis niet is meegenomen. Zie voor een overzicht van de bestedingen per cluster bijlage 3.



**Figuur 8:** Verdeling van de bestedingen per cluster (totaal van de drie landen)

## 4.7 Programma en ondersteunende kosten

Behalve kosten die toegerekend zijn aan de inhoudelijke clusters maken SHO-deelnemers ook kosten voor ondersteuning van de programma's. Deze worden gerapporteerd als 'Programma- en ondersteunende kosten'. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het type kosten dat iedere SHO-deelnemer hierop verantwoordt.

| Programma en ondersteunende kosten |                                                                                                                                                    |                                                                                                                                                                                                                                                                                                                       |
|------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| Deelnemer                          | Type kosten (voorbeelden)                                                                                                                          | Uitleg toerekening                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
| Cordaid Mensen in Nood             | - Support staf in het veld<br>- Kantoorhuur<br>- Reiskosten van expatriatestaf in het veld<br>- Kantoorkosten                                      | Kosten hebben betrekking op de Programme Support Unit van Cordaid in het veld, dat als taak heeft de projecten te ondersteunen (projectmanagement) en rapportages te consolideren.                                                                                                                                    |
| ICCO & Kerk in Actie               | Kosten van ICCO & Kerk in Actie die de uitvoering van het noodhulpprogramma ondersteunen, inclusief capaciteitsopbouw van de partner organisaties. | Alle activiteiten en gewerkte uren die ten goede komen aan de begunstigten (inclusief partnerorganisatie) worden geboekt als PMS. Alle activiteiten en gewerkte uren gerelateerd aan administratie en rapportage worden geboekt als AKV.                                                                              |
| Nederlandse Rode Kruis             | Lokale reiskosten<br>Programmacoördinator Kenia                                                                                                    | Ondersteunende kosten van het regiokantoor die lokaal gemaakt worden. Dit betreft de kosten van een internationale medewerker in Kenia.                                                                                                                                                                               |
| Oxfam Novib                        | Oxfam Novib veldkantoorkosten, inclusief salarissen                                                                                                | Partnerkosten worden zoveel mogelijk aan de verschillende clusters toegerekend. Bijvoorbeeld: personele kosten van water-/sanitatievoorlichters worden toegerekend aan het cluster 'Water en sanitaire voorzieningen'; logistieke kosten voor de opslag van non-fooditems vallen onder het cluster 'Levensonderhoud'. |
| Save the Children                  | - Support staf in Nairobi en in het veld<br>- Kantoorkosten                                                                                        | Kosten die nodig zijn ter ondersteuning van de projectactiviteiten en die niet aan een andere sector kunnen worden                                                                                                                                                                                                    |

|                       |                                                                                                                                                                                                                                                                           |                                                                                                                                                                                                                                                                                                    |
|-----------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
|                       | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Transportkosten</li> <li>- Apparatuur</li> </ul>                                                                                                                                                                                 | toegerekend. Deze kosten worden in het veld gemaakt.                                                                                                                                                                                                                                               |
| Stichting Vluchteling | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Salarissen van lokale en internationale staf</li> <li>- Auditkosten</li> <li>- Communicatie kosten</li> <li>- Transportkosten</li> <li>- Kantoorhuur</li> </ul>                                                                  | Kosten die nodig zijn om het noodhulpprogramma te faciliteren, maar niet kunnen worden toegerekend aan een specifiek cluster. Kosten van activiteiten die deels direct aan een cluster bijdragen en deels ondersteunend zijn, worden proportioneel toegerekend aan PMS en het betreffende cluster. |
| Tear                  | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Monitoringkosten</li> <li>- Communicatiekosten</li> <li>- Kantoorbenodigdheden</li> <li>- Huur</li> <li>- Administratieve kosten</li> <li>- Reiskosten</li> <li>- Salaris</li> </ul>                                             | Tear rekent 25% van alle links genoemde kosten toe aan PMS. De overige 75% wordt toegerekend aan de clusters.                                                                                                                                                                                      |
| UNICEF Nederland      | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Salarissen van lokaal en internationaal personeel</li> <li>- Monitoringkosten</li> <li>- Auditkosten</li> <li>- Communicatiekosten</li> <li>- Transportkosten</li> <li>- Kantoorhuur</li> <li>- Overige kantoorkosten</li> </ul> | De PMS-kosten worden berekend als percentage van de totaal beschikbare fondsen van UNICEF. Deze kosten worden tweejaarlijks vastgesteld en omvatten kosten voor ondersteunende zaken op landenniveau, regionaal en hoofdkantoor niveau.                                                            |
| World Vision          | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Ondersteuning van provinciale kantoren, noodhulpafdeling, etc.</li> </ul>                                                                                                                                                        | Kosten die als PMS worden geboekt zijn:<br>1) 'Gedeelde' directe projectkosten: kosten die niet kunnen worden toegerekend aan één project, omdat ze ten goede komen aan meerdere projecten, maar niet kunnen worden gesplitst.<br>2) Officemanagementkosten.                                       |

#### 4.8 Beheersing

Om als deelnemer toegelaten te worden tot de SHO moet de organisatie gevestigd zijn in Nederland en voldoen aan de kwaliteitseisen en drempelvoorwaarden zoals vastgesteld in het organisatiereglement. Het beheerskader van de SHO wordt in eerste instantie gevormd door de beheerskaders van de deelnemers. Dit omdat een groot deel van de deelnemers onderdeel uitmaakt van, of is aangesloten bij, een internationale koepel (internationaal netwerk). Binnen een koepel - op internationaal niveau - worden diverse beheersafspraken gemaakt die gelden voor alle aangesloten organisaties, waaronder de betreffende SHO-deelnemer.

Organisaties die zijn toegelaten tot de SHO zetten hun eigen systemen in voor een optimale besteding van de SHO-middelen. In aanvulling op de bestaande beheerskaders van de deelnemers kent de SHO additionele beheersmaatregelen, vastgelegd in het organisatie- en actiereglement. Daarin staat onder andere dat een deelnemer binnen haar mogelijkheden zorgdraagt voor een adequaat intern beheersingsbeleid met betrekking tot uitvoerende organisaties en internationale koepels. Dit beleid omvat een geheel van maatregelen, startend met de beoordeling van de beheerscapaciteit van de uitvoerende organisaties c.q. internationale koepels tot en met de evaluatie en follow-up van alle bevindingen achteraf.

De SHO-deelnemer draagt de zorg voor een in opzet en werking deugdelijke administratieve organisatie, met daarin opgenomen een stelsel van maatregelen van interne beheersing waarmee de voorwaarden worden geschapen voor een doelmatige besteding van de via de SHO verkregen middelen, inclusief de verantwoording daarvan. De SHO-deelnemer is zelf verantwoordelijk voor de bewaking van een optimale opzet en werking van de administratieve organisatie en interne beheersing.

#### 4.9 Financiële verantwoording

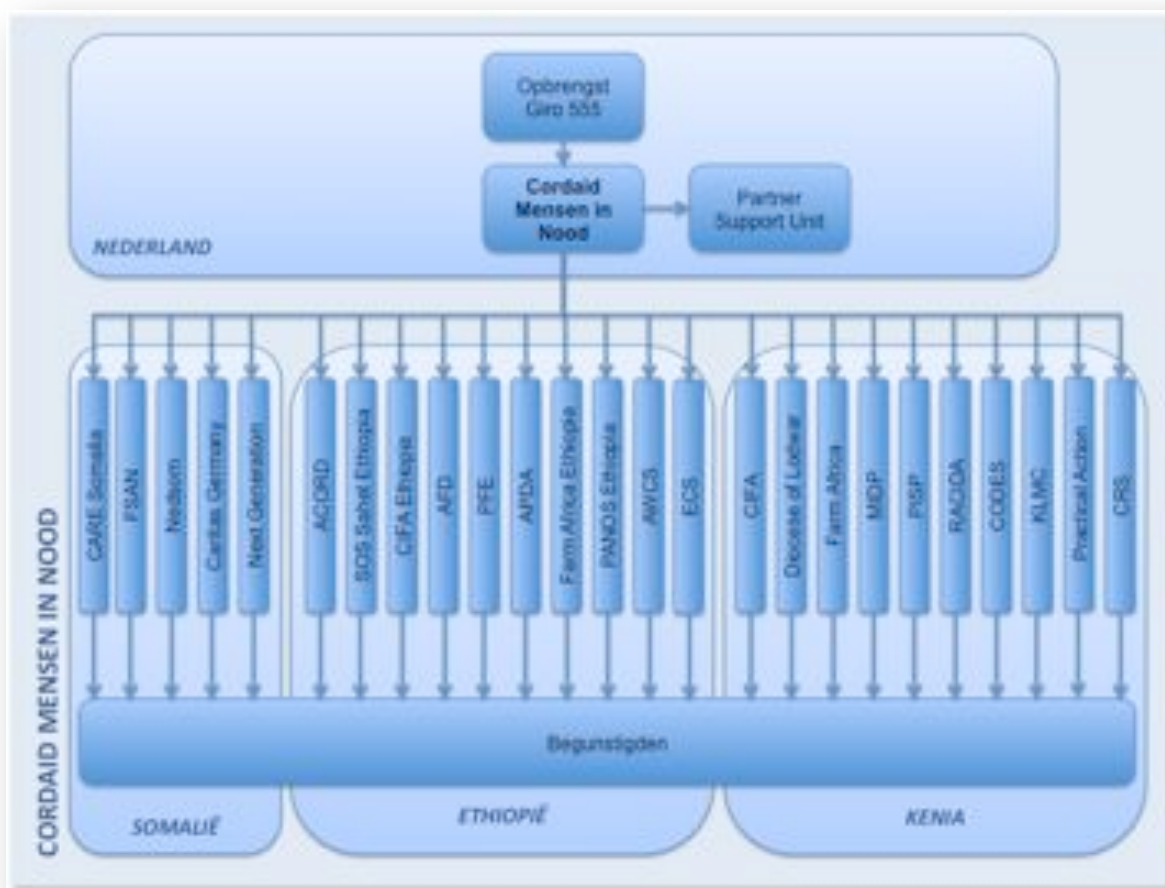
De financiële verantwoording van de besteding van SHO-gelden vindt plaats binnen de jaarrekening van de deelnemer. Deze jaarrekening wordt gecontroleerd door de externe accountant van de deelnemer. De jaarrekeningen worden (voorzien van een goedkeurende controleverklaring) binnen zes maanden na de afsluiting van een kalenderjaar bij de SHO-backoffice ingediend. Naast de verantwoording via de jaarrekening leggen alle SHO-(gast)deelnemers zowel inhoudelijk als financieel verantwoording af aan de SHO.

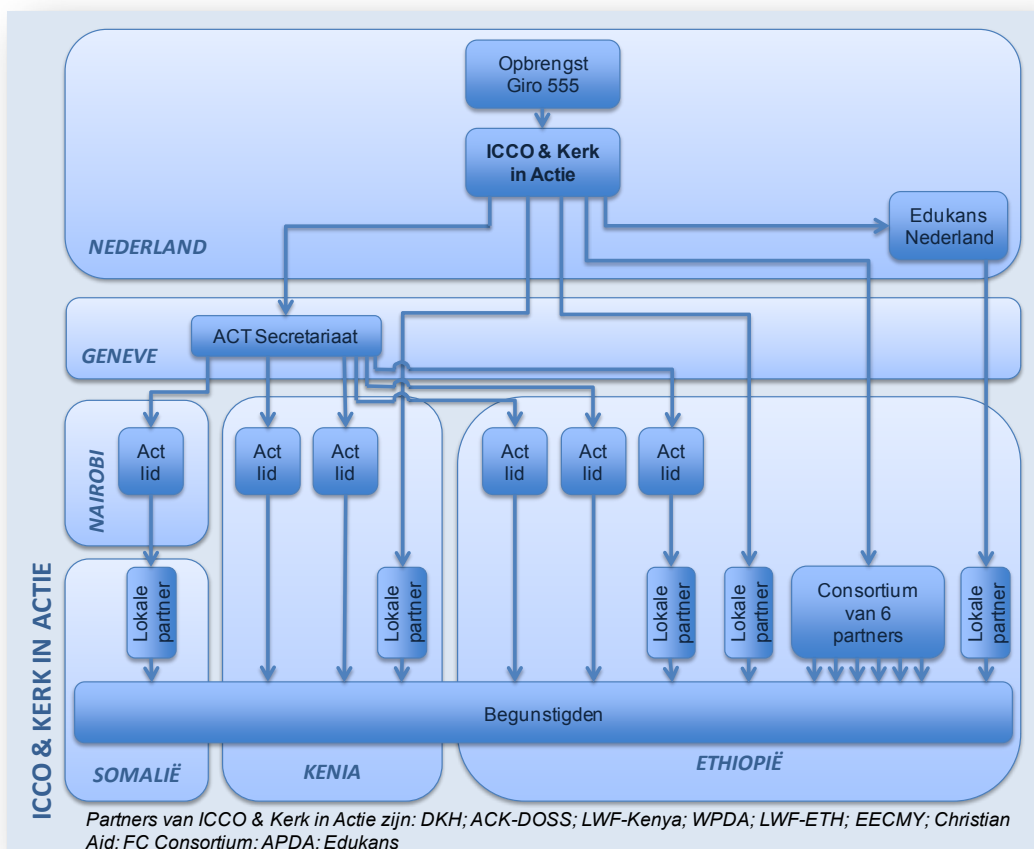
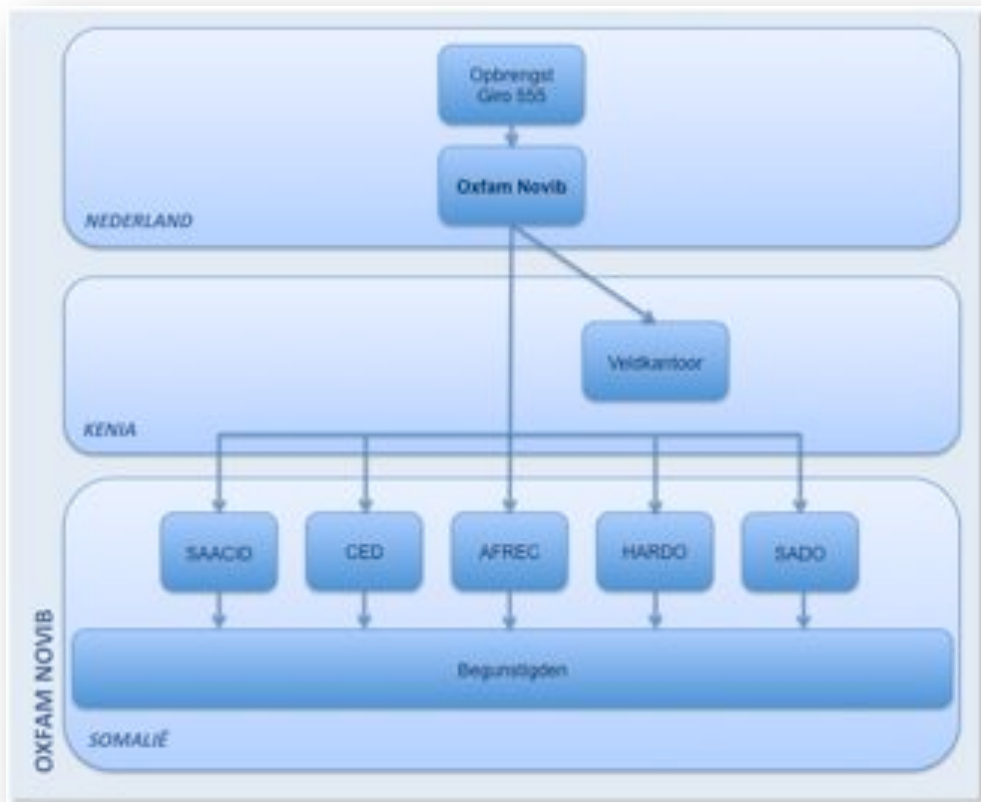


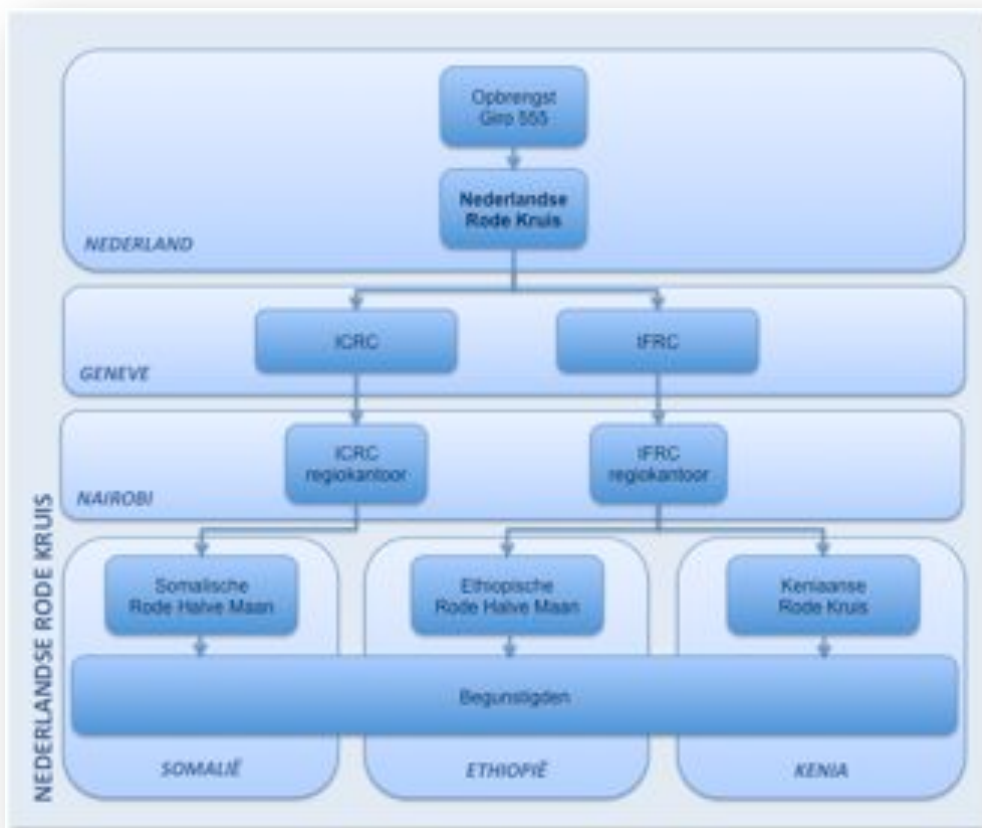
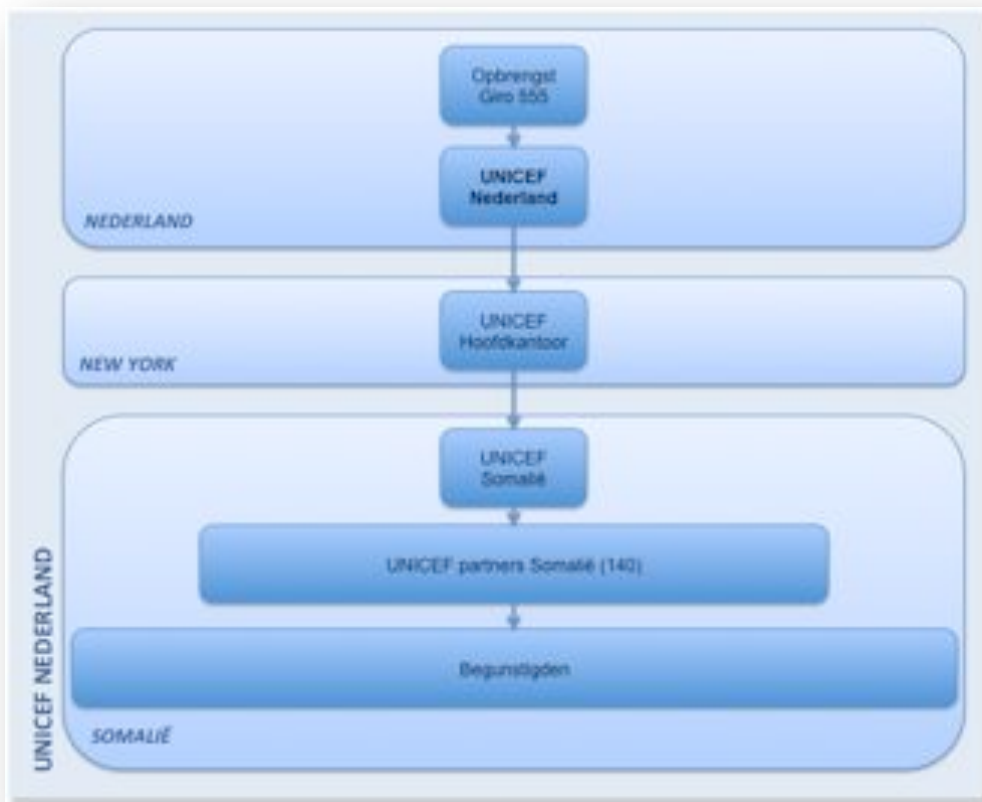
Drinkbakken voor meer dan 2000 dieren per dag. Foto: World Vision (Temesgen Adnew), Ethiopië

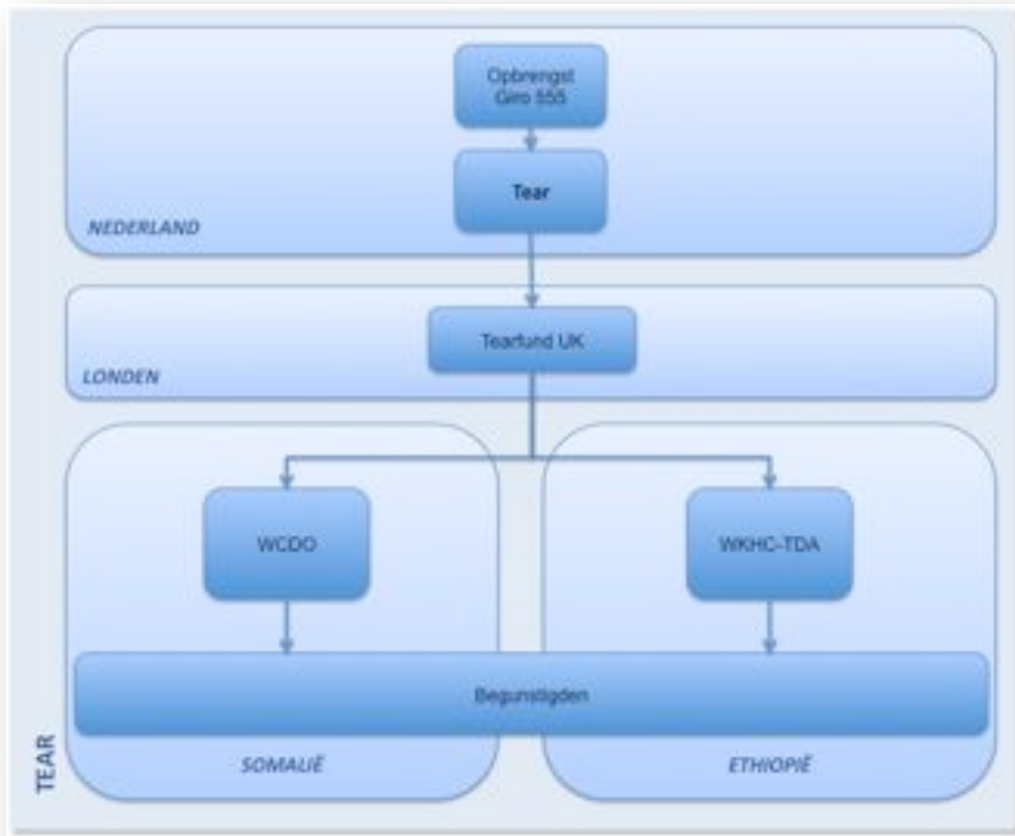
## Bijlage 1: Geldstroom per SHO-deelnemer

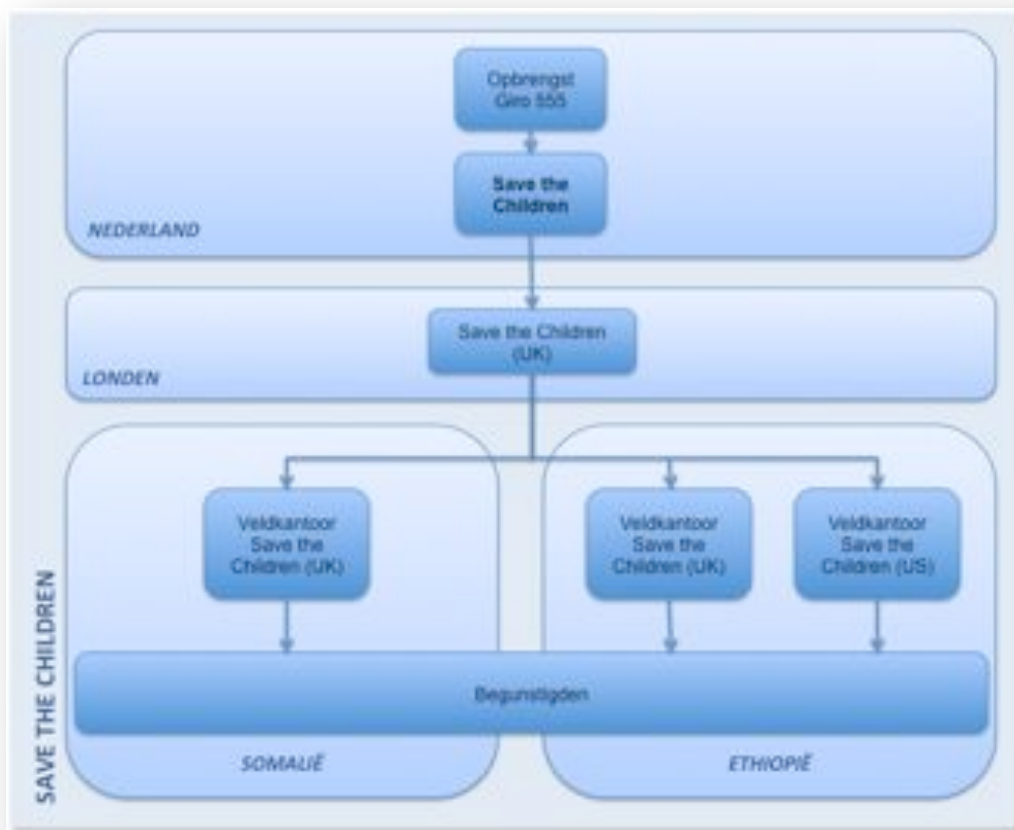
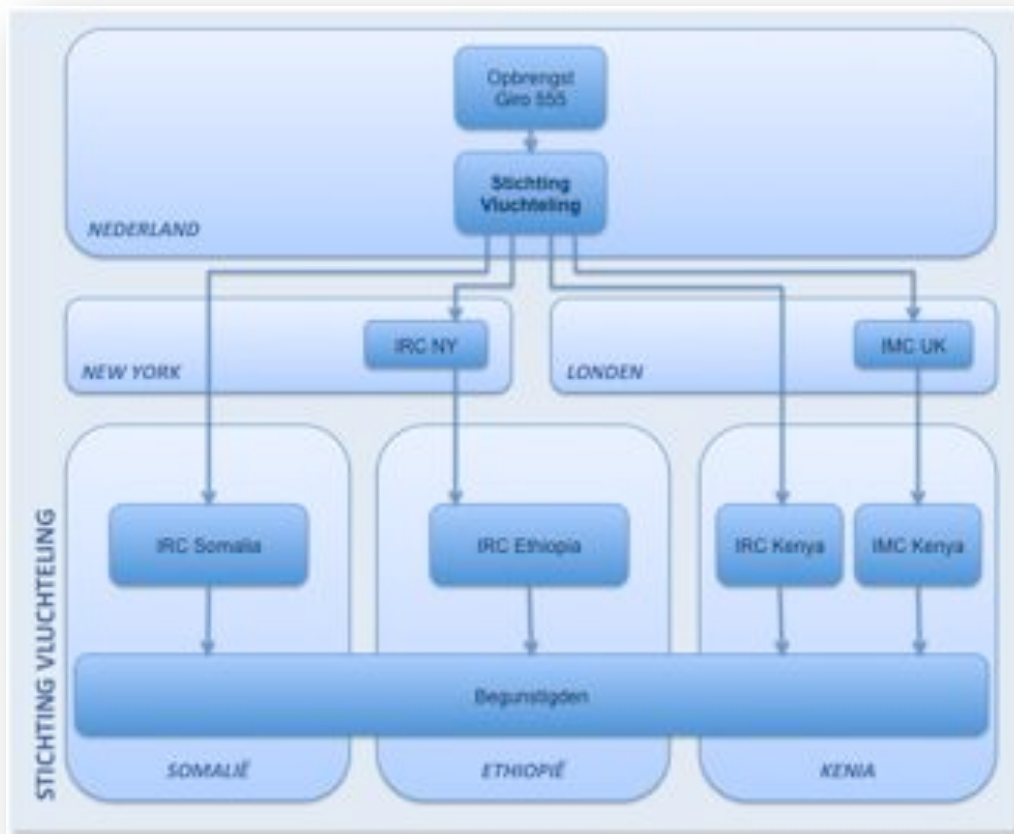
Deze bijlage schetst schematisch per SHO-deelnemer de afgelegde weg van de SHO-gelden: van SHO-deelnemer tot aan de begunstigden.

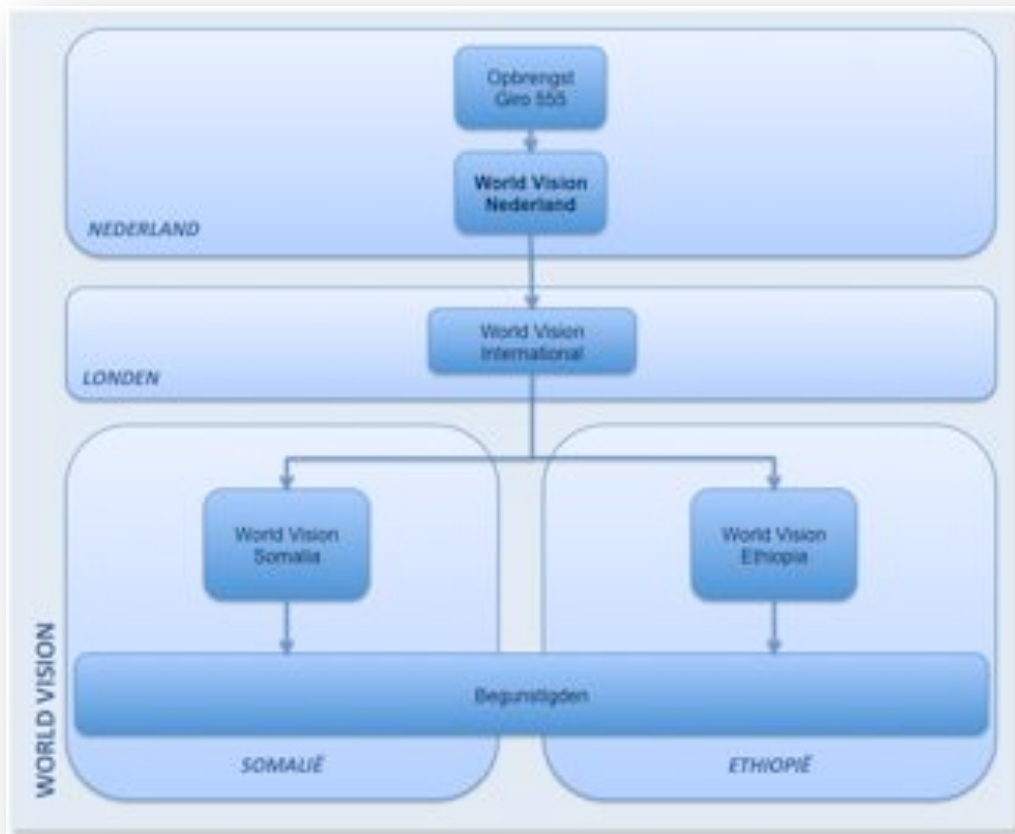












## Bijlage 2: Resultaten Rode Kruis

Het Nederlandse Rode Kruis ondersteunt met de SHO-gelden het noodhulpprogramma in de Hoorn van Afrika van de internationale koepels van het Rode Kruis en de lokale Rode Kruisverenigingen ter plaatse. Het is voor het Nederlandse Rode Kruis niet mogelijk te rapporteren wat er precies met de SHO-gelden is bereikt. Daarom worden in deze bijlage de resultaten van het gehele programma genoemd.

| Levensonderhoud |                                                                                                           |                               |
|-----------------|-----------------------------------------------------------------------------------------------------------|-------------------------------|
| Land            | Resultaten                                                                                                | Bereik                        |
| Somalië         | Distribueren van zaden en meststoffen aan boeren en verstrekken van <i>cash for work</i>                  | 1.542.480 mensen              |
| Kenia           | Slachten van vee om gezinnen te voorzien van vlees; distribueren van droogtebestendige zaden en 12 kassen | 57.240 mensen en 900 kinderen |

| Gezondheidszorg |                                                                                                          |                |
|-----------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------|
| Land            | Resultaten                                                                                               | Bereik         |
| Kenia           | - Uitvoeren van gezondheids- en voedingschecks                                                           | 35.052 mensen  |
|                 | - Uitvoeren van campagnes ter promotie van goede gezondheid                                              | 3.867 mensen   |
|                 | - Verstrekken van cholerakits aan Dadaab-vluchtelingen (bevoorrading)                                    | 12.000 mensen  |
|                 | - Vaccinatie tegen mazelen                                                                               | 113.651 mensen |
|                 | - Opzetten en beheren van gezondheidscentra in de Dadaab-kampen (o.a. voor zwangere vrouwen en kinderen) | 70.682 mensen  |
|                 | - Uitvoeren van polio-vaccinatieprogramma's.                                                             | 20.402 mensen  |
| Ethiopië        | Distributie van muggennetten                                                                             | 50.000 mensen  |

| Voedsel en voeding |                                                                           |                                                |
|--------------------|---------------------------------------------------------------------------|------------------------------------------------|
| Land               | Resultaten                                                                | Bereik                                         |
| Somalië            | - Opzetten van centra voor therapeutische voeding                         | 327.825 mensen                                 |
|                    | - Verstrekken van voeding aan matig ondervoede kinderen en hun verzorgers | 120.000 mensen                                 |
|                    | - Verstrekken van voeding aan ernstig ondervoede kinderen                 | 13.963 kinderen                                |
|                    | - Verstrekken van voeding aan zwangere en borstvoedende vrouwen           | 8.049 vrouwen                                  |
|                    | - Verstrekken van voedselhulp gedurende 1 maand                           | 2.375.906 mensen, waarvan 1.793.224 ontheemden |
| Kenia              | - Verstrekken van speciale voeding aan schoolkinderen en anderen          | 353.513 mensen                                 |
|                    | - Aanschaf van noodhulpgoederen voor kinderen                             | 6.000 kinderen                                 |
| Ethiopië           | Opzetten van voedseldistributiefaciliteiten en distribueren van voedsel   | 79.800 mensen                                  |

| Water en sanitaire voorzieningen |                                                                                                                                                                                                                                                                               |                                                                    |
|----------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------|
| Land                             | Resultaten                                                                                                                                                                                                                                                                    | Bereik                                                             |
| Kenia                            | <ul style="list-style-type: none"> <li>- Constructie en herstel van watersystemen (in uitvoering)</li> <li>- Geven van voorlichting over hygiëne</li> <li>- Distribueren van water</li> <li>- Hygiëne training en wassen van jerrycans in Dadaab-vluchtelingenkamp</li> </ul> | 224.000 mensen<br>400.000 mensen<br>37.000 mensen<br>43.000 mensen |
| Ethiopië                         | Waterdistributie                                                                                                                                                                                                                                                              | 20.675 mensen                                                      |

| Bescherming |                                                                                                                                              |                                              |
|-------------|----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|----------------------------------------------|
| Land        | Resultaten                                                                                                                                   | Bereik                                       |
| Somalië     | <b>Herstel van familiecontacten</b><br>Herstel van familiecontacten met behulp van mobiele telefoon: via sms-berichten en telefoongesprekken | 35.200 mensen, waaronder 3.800 minderjarigen |

| Onderdak en non-fooditems |                                                         |                |
|---------------------------|---------------------------------------------------------|----------------|
| Land                      | Resultaten                                              | Bereik         |
| Somalië                   | Verstrekken van materialen voor onderdak aan ontheemden | 561.060 mensen |

## Bijlage 3: Overzicht bestedingen per cluster en per SHO-deelnemer

|                        | Gezondheidszorg   | Water & sanitaire voorzieningen | Voedsel           | Levensonderhoud   | Onderwijs       | Onderdak        | Rampen management | Bescherming     | Programma management | Totaal             |
|------------------------|-------------------|---------------------------------|-------------------|-------------------|-----------------|-----------------|-------------------|-----------------|----------------------|--------------------|
| Cordaid Mensen in Nood | €75,758           | €1,409,027                      | €3,546,541        | €634,592          | €60,278         | €0              | €109,470          | €0              | €221,190             | €6,056,856         |
| ICCO & Kerk in Actie   | €49,155           | €527,042                        | €960,205          | €559,975          | €27,123         | €370,879        | €69,665           | €6,700          | €66,926              | €2,637,670         |
| Oxfam Novib            | €0                | €226,433                        | €359,118          | €2,324,749        | €0              | €0              | €0                | €0              | €319,322             | €3,229,622         |
| Tear                   | €0                | €48,345                         | €287,379          | €12,072           | €0              | €10,348         | €0                | €0              | €20,499              | €378,643           |
| UNICEF Nederland       | €570,485          | €220,039                        | €1,304,838        | €543,800          | €480,065        | €0              | €0                | €186,533        | €429,749             | €3,735,509         |
| Save the Children      | €32,360           | €206,673                        | €411,048          | €0                | €0              | €0              | €0                | €0              | €330,008             | €980,090           |
| Stichting Vluchteling  | €693,324          | €93,538                         | €164,158          | €0                | €0              | €142,944        | €0                | €88,947         | €108,267             | €1,291,178         |
| World Vision           | €0                | €392,204                        | €0                | €0                | €0              | €0              | €13,566           | €0              | €34,546              | €440,316           |
| <b>Totaal</b>          | <b>€1,421,082</b> | <b>€3,123,301</b>               | <b>€7,033,287</b> | <b>€4,075,188</b> | <b>€567,466</b> | <b>€524,171</b> | <b>€192,701</b>   | <b>€282,180</b> | <b>€1,530,507</b>    | <b>€18,749,883</b> |
| Percentages            | 7.58%             | 16.66%                          | 37.51%            | 21.73%            | 3.03%           | 2.80%           | 1.03%             | 1.50%           | 8.16%                | 100.00%            |

## Bijlage 4 : Verdeling en overmaking per deelnemer

|                        | Vastgestelde verdeelsleutel | Zonder TdH en Cordaid |
|------------------------|-----------------------------|-----------------------|
| Cordaid Mensen in Nood | 26.04                       | 0.00%                 |
| Rode Kruis             | 19.84                       | 27.69%                |
| Oxfam Novib            | 13.31                       | 18.57%                |
| UNICEF Nederland       | 14.86                       | 20.74%                |
| ICCO & Kerk in Actie   | 10.91                       | 15.22%                |
| Stichting Vluchteling  | 5.33                        | 7.44%                 |
| Save the Children      | 4.04                        | 5.64%                 |
| Terre des Hommes       | 2.30                        | 0.00%                 |
| World Vision           | 1.81                        | 2.53%                 |
| Tear                   | 1.56                        | 2.18%                 |
| <b>TOTAAL</b>          | <b>100.000</b>              | <b>100.00%</b>        |

| Deelnemer              | Verdeling volgens vastgestelde verdeelsleutel | Overmakingen van Giro 555 naar deelnemers en herverdeling |                    |                   |                       |                                            |                                     |                   | Totale verdeling en overmaking HvA actie |
|------------------------|-----------------------------------------------|-----------------------------------------------------------|--------------------|-------------------|-----------------------|--------------------------------------------|-------------------------------------|-------------------|------------------------------------------|
|                        |                                               | 1e overmaking                                             | 2e overmaking      | 3e overmaking     | Teruggestort door TdH | Herverdeling TdH gelden (totaal € 573.624) | Extra verdeling opbrengst (€94.698) | 4e overmaking     |                                          |
| Cordaid Mensen in Nood | €6,494,420                                    | €1,521,000                                                | €2,535,000         | €1,774,500        |                       | €0                                         |                                     | €663,920          | €6,494,420                               |
| Ned. Rode Kruis        | €4,948,130                                    | €1,174,200                                                | €1,957,000         | €1,369,900        |                       | €158,815                                   | €26,218                             | €632,063          | €5,133,163                               |
| Oxfam Novib            | €3,319,537                                    | €889,200                                                  | €1,482,000         | €1,037,400        |                       | €106,544                                   | €17,589                             | €35,069           | €3,443,669                               |
| UNICEF Nederland       | €3,706,109                                    | €884,400                                                  | €1,474,000         | €1,031,800        |                       | €118,951                                   | €19,637                             | €454,498          | €3,844,698                               |
| ICCO en Kerk in Actie  | €2,720,972                                    | €635,400                                                  | €1,059,000         | €741,300          |                       | €87,332                                    | €14,417                             | €387,022          | €2,822,722                               |
| Stichting Vluchteling  | €1,329,311                                    | €313,800                                                  | €523,000           | €366,100          |                       | €42,666                                    | €7,044                              | €176,120          | €1,379,020                               |
| Save the Children      | €1,007,583                                    | €240,000                                                  | €400,000           | €280,000          |                       | €32,339                                    | €5,339                              | €125,261          | €1,045,261                               |
| Terre des Hommes       | €573,624                                      | €137,400                                                  | €229,000           | €160,300          | -€526,700             | €0                                         | €0                                  | €46,924           | €0                                       |
| World Vision           | €451,417                                      | €112,800                                                  | €188,000           | €131,600          |                       | €14,489                                    | €2,392                              | €35,898           | €468,298                                 |
| Tear                   | €389,067                                      | €91,800                                                   | €153,000           | €107,100          |                       | €12,487                                    | €2,062                              | €51,716           | €403,616                                 |
| <b>TOTAAL</b>          | <b>€24,940,169</b>                            | <b>€6,000,000</b>                                         | <b>€10,000,000</b> | <b>€7,000,000</b> | <b>-€526,700</b>      | <b>€573,624</b>                            | <b>€94,698</b>                      | <b>€2,608,491</b> | <b>€25,034,867</b>                       |

## Contact

Voor vragen over de SHO-actie 'Honger in de Hoorn van Afrika' of deze rapportage kunt u contact opnemen met de front office van de SHO (email [info@giro555.nl](mailto:info@giro555.nl); telefoon 070 3563927).

Wilt u informatie over de deelnemers, dan kunt u terecht op onze website:  
[www.samenwerkendehulporganisaties.nl](http://www.samenwerkendehulporganisaties.nl).

## Colofon

Uitgave Samenwerkende Hulporganisaties (SHO)  
© Den Haag, November 2012